

Kulturně společenský **časopis**
2002 • 8 (+ 7) na internetu

DOBRÁ ADRESA

Kopfü
Video“ will eine
e wäre anders ver-
alte Schallplatte
— ungefähr vom

Z obsahu Nečekané prázdninové dvojčíslo

Irena Prázová

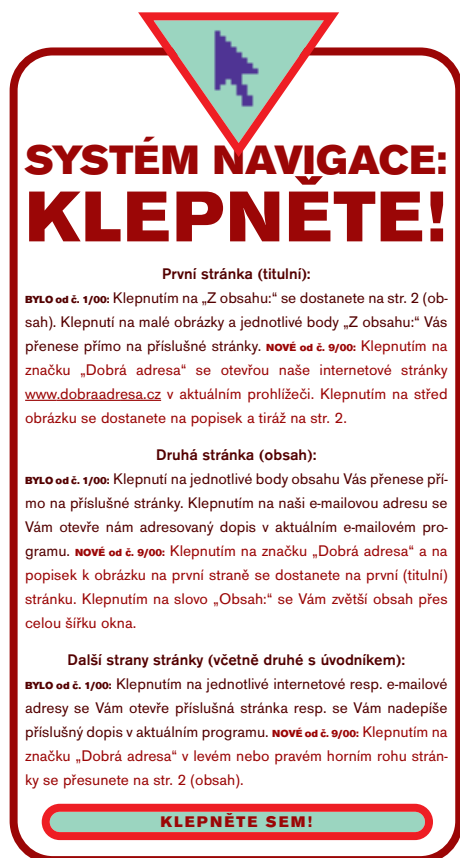
o MFF v Karlových Varech

Martin Groman

o Běsech ruské revoluce

Pavel Voňka o Jiřím Dynkovi

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Irena Prázová: **Okénko z Varů**
(plus dvě recenze) (6)

Tomáš Koloc: **Třicet mrtvol jako
v Karlsbadu (+ Arnošt Lustig
live)** (11)

Jakub Šofar: **Šosky 8** (15)

Karolína Kučerová: **Z deníku
neofana** (16)

Představujeme...

Studený (24)

Hudba

Jakub Šofar: **CajDák** (28)

Strž DA (velký recenzní
prostředek)

Literatura: Pavel Voňka:

Mallarmé u Macintoshe (30),

Štefan Švec: **Dvakrát dobrá**

druhá liga (31) / **Historie:**

Martin Groman: „**Lidé**

zvláštního ražení“ nad knihou

o největších bestích ruské

revoluce (33)

Média

Miroslav Cingl: **Na českém trhu
se objeví nový deník** (36)

Podobrazník

Honza Hanzl: **Letem světem** (38)

Na titulní stránce: Petr Havlina, „Nečekaná návštěva“; další fotografie Petra Havliny na stranách 3, 5, 39 a 40

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 8, ročník 3. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Jan Petružela, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Li-bor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Naši milí,

nedávno mi bylo ze dvou světových stran vyčteno, že Dobrá adresa ještě neměla několikastránkový úvodník. Ne že by ho chtěl někdo tak dlouhý číst, ale aspoň můžeme být zase v něčem první, protože ostatní editoři si svůj úkol krafat na začátku čísla o ničem většinou zkracují jak můžou. Navíc je načase vyložit karty a ukázat světu, že v Dobré adrese píše úvodníky obecně proslulý grafoman. Proto vás tedy tentokrát čeká o mnoho víc písmenek než obvykle.

Tedy o mnoho víc písmenek zde. Jinak je nové číslo naopak výrazně kratší než bývalá jindy. Navíc je k němu přidáno číslo minulé a pod tímto úvodníkem tedy najdete nesouměrnou prázdninovou dvoj adresu. Má to několik důvodů.

Prvním z nich je výpadek serveru First-net na začátku července. Ti z vás, kteří se pokusili k červencovému číslu Dobré adresy dostat na začátku měsíce, shledali, že se k němu nedostanou. Server First-net, který Dobré adrese (stejně jako několika dalším stránkám) zdarma poskytuje vlastní prostor, měl v prvním červencovém týdnu technické potíže. Dobrá adresa, jakkoliv byla hotová a na svém místě, nešla zobrazit. Těžko můžeme First-netu něco vyčítat, taková situace u něj ani zdaleka není obvyklá a občas se něco takového (nevíme vlastně pořádně, o co šlo) prostě stane.

Druhým důvodem pro vytvoření nesouměrného dvojčísla byla nutnost dodělat číslo srpnové v mimořádně brzkém termínu, protože technická část redakce bude uprostřed prázdnin kdesi v exotické cizině. Vyjet s kompletním srpnovým číslem dvacátého července, navíc poté, co bylo červencové číslo dostupné nějakých dvanáct dní, se nám nezdálo nejlepší. Rozhodli jsme se tedy nové číslo co možná nejvíce zkrátit a přidat k němu číslo staré, aby si ho mohli pro-

hlédnout všichni, kdo o to stojí. Celé to je takový prázdninový speciál.

Srpnové číslo je tedy spíš bonus k číslu červencovému. Přesto vám (tentokrát podrobně) popíšu, co v něm najdete nového. V první řadě je to tedy tento úvodník. Je to úvodník výrazně delší než obvykle, a píše v něm především o tom, co nového v srpnovém čísle najdete. V srpnovém čísle tedy najdete především tento úvodník. Je to úvodník výrazně delší než obvykle... a dost! Takhle bych mohl sice napsat opravdu dlouhý úvodník, ale přečetl by ho po mě jen milovník experimentální prózy. A přiznejme si – kdo z nás má doopravdy rád experimentální prózu?

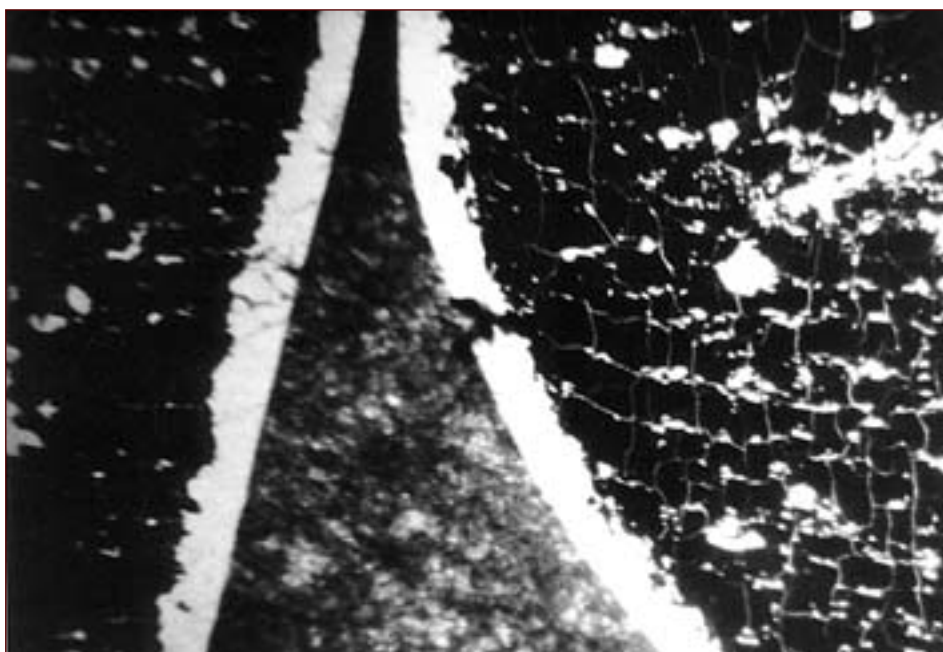
Dále je srpnové číslo plné Karlových Varů. Tedy ne že byste do něj mohli jet do lázní, ale najdete tu hned dva velké materiály o Mezinárodním filmovém festivalu. To máme z toho, že do Varů jezdí na filmy tolik našich přispěvatelů. Když z Varů odjela Irena Prázová, přijel tam Tomáš Koloc. Tak vám přinášíme svědectví obou.

Karolína Kučerová navštívila Eurocon. Co je to Eurocon, dočtěte se v jejím materiálu o Euroconu. Inu, v jejím materiálu o smažených ředkvičkách byste se to dočetli těžko.

Představujeme vám tentokrát... teda... koho vám to vlastně tentokrát představujeme? Víte co, podívejte se sami.

Jakub Šofar, nejrozsafnější a nejspolehlivější člen redakce (už jsem dlouho nikomu neleštil kliku), zásobil i toto číslo svými pravidelnými rubrikami, tedy Šoskami a procházkou CD bazary. Když se tak vždycky pročítám tím, co všechno už Šofar v bazarech nakoupil, říkám si, že jeho život musí být permanentní koncert. Zajímalo by mě, jak na něj bude působit, až si jednou v bazaru koupí a do práků pustí ticho (třeba od Dylana). Ale možná, že už psal i o tom.

Petr Havlína, „bez názvu“

Poprvé po mnoha číslech tentokrát absenteje Vladimír Novotný. Je to tím, že ho obvykle není možno sehnat dřív než sedm minut před uzávěrkou. No, a když uzávěrku posunete o deset dní dřív...

Pavel Voňka napsal do Strže (to je náš velký recenzní prostředek, kdybyste to ještě nevěděli!) recenzi na sbírku Jiřího Dynky Sussex superstar. Pavel Voňka je v recenzi skoro stejně polytechnický a nesrozumitelný jako Dynka v poezii. Tak trochu ho podezírám, že to udělal schválně.

Martin Groman do téže Strže napsal rozsáhlejší materiál o Běsech ruské revoluce. Takoví běsové, to není žádná legrace. Chicht.

Mirek Cingl se rozhodl učinit zásadní mediální odhalení. Odkryl karty nového mediálního koncernu a se seriózností a investigativní naruživostí sobě vlastní popsal přípravy vydávání fungl nového českého deníku. No však uvidíte.

Podobrazník Honzy Hanzla je tradičně roztomilý. Honza je také roztomilý, proto je možné mu posílat roztomilé e-maily na adresu redakce. Kdo pošle e-mail, který nebude roztomilý, tomu pošleme do schránky všechny nevyžádané reklamní zprávy, které nám kdy přišly. Obě dvě.

Přílohy jsme tentokrát zrušili, aby dvojčíslu nebylo nekonečné. Na asijskou expedici Jirky Hejkrlika a Kláry Hendlové se tedy opět nedostalo. Stává se z ní takový posuvný materiál, který vám v každém úvodníku slibují na příště. Bude tedy příště.

Tak, v zásadě jsem vyčerpal všechny normální věci, o kterých bych mohl v tomto superdlouhém úvodníku psát. Natahoval jsem, jak jsem mohl, ano, natahoval jsem, jak jsem mohl, a přesto prostý popis obsahu čísla na původní záměr nestačil. Budu se tedy pravděpodobně muset pustit do věcí ne-normálních. Uvažoval jsem, že vám na dalších řádcích sdělím smysl života, případně

prozradím tajemství dokonalého sexu, ale nakonec vám pravděpodobně popíšu svůj pokoj.

Pokoj, ve kterém píšu tento úvodník, je tradiční pokoj redaktorů nekomerčních časopisů. Už víte? Tak přesně takový je. Mít vlastní pokoj je velmi důležité, jak věděla už Virgina Woolfová, když psala svou přednášku Vlastní pokoj. Vřele vám ji doporučuji, je kouzelná. Ta přednáška, i když Virginia byla pravděpodobně taky. Kdo by už měl být kouzelný, když ne spisovatelky. Tak tedy můj pokoj...

Začneme tím nejsympatičtějším. Vlevo v menším výklenku je v mém pokoji postel. Postel je místo, kde se spí, případně provádějí jiné nemravnosti. Třeba sny. Takové sny, to by měl zakázat zvláštní zákon. Člověk, který sní, bývá po takové činnosti obvykle melancholický. To věděli už staří latiníci. Post sny omne animal triste est.

Staří latiníci byli vůbec moudří. Tak třeba měli sluneční hodiny. Takové stolní sluneční hodiny, to si člověk mohl postavit jak chtěl, a hned bylo hodin, kolik potřeboval. To my ne. My si vymyslíme hodiny se strojkem, a ty nás řídí. Já třeba vím, že za pět a půl hodiny odjedu vlakem do Prahy. K čemu mi to je?

Tím jsme se dostali k mému budíku. Můj budík je řvavý. On nejen že nahlas zvoní, když budí, on dokonce i nahlas tiká! Podle tikání mého budíku má sestřenka občas o patro níž cvičit na klavír, tikání mého budíku orientuje návštěvy, aby se z druhého konce vsi dostaly k našemu domu, kvůli tikání mého budíku je na naši obec trvale zaměřeno několik seismografů z Kanady, Japonska a Austrálie.

Vedle nočního stolku s budíkem je topení. Topení není nijak zvlášť zajímavé, ale je praktické. Zvlášť v zimě. Být v zimě bez topení je skoro jako být v zimě bez topení.

Na druhé straně topení je křeslo. V tom křesle si občas sedím a píšu. Křeslo je jediným křeslem v mém pokoji. Pokoj (to ještě nevíte!) je druhým největším pokojem v domě, který má šest pokojů. Dům má číslo padesát čtyři a nachází se uprostřed vesnice o celkovém počtu čísel sto dvacet sedm. Každé z čísel má několik pokojů a několik křesel. Vesnice se sto sedmadvaceti domy patří mezi ty menší z několika desítek vesnic, které jsou v našem okrese. Ten okres má i dvě velká města, třicet až padesátkrát větší než vesnice, tedy s mimořádným množstvím křesel.

Okres je jedním z jedenaosmdesáti okresů ve státě. Jedenaosmdesát je hodně. Stát je přitom jen malým státem mezi ostatními státy ve svém světadíle. Některé z mnoha států světadílu jsou i šestkrát větší, což nám v přepočtu na křesla už pomalu začíná zamotávat hlavu.

Světadíl je jen malým světadílem mezi ostatními světadíly na své planetě. Některé z více než šesti světadílů jsou větší až čtyřikrát. Planeta je přesto jen malou planetou mezi ostatními planetami ve své sluneční soustavě. Všechny planety ve sluneční soustavě krouží kolem Slunce, které je větší než kterákoliv planeta. Jako by jste to nevěděli.

Sluneční soustava se nachází na vzdálené periférii veliké galaxie, která má možná několik miliard slunečních soustav. Galaxie je potom jen halířem v přeplněném bankovním sejfu, kterému se říká Vesmír.

Co je vesmír, nikdo neví. Jen lidem, kteří můžou psát básně, se v nejhrůznějších vteřinách za trest vybaví, jak přibližně je velký. Vesmír je možná rovný a nekonečný, možná kulatý a pořád se šíří, možná je zakřivený a vrací se sám k sobě. Co je za ním, to vědci v různých křeslech různých pokojů světa ještě nevymysleli.

Vesmír je možná jen atomem v nějaké molekule. Pravděpodobně v molekule afro-

diziaka, které kdosi pro lepší zábavu nalil do várnice ve školní jídelně, a teď kouká, co se bude dít.

Dá se říci, že pokaždé, když sedím v zelenožlutém křesle ve svém pokoji, si nepřipadám být zrovna Smyslem Stvoření. Každopádně mám pocit, že bych se měl Boha na něco zeptat. Nevím ovšem, jestli má Bůh dost výkonným mikroskop, což je docela trauma. Je ovšem třeba především říci, že posmrtný život buď je nebo není.

Ehm, to jsem se trochu rozjel. Od křesla se našťěstí dostáváme k dalším dvěma stěnám, které jsou vyplněny skříněmi a knihovnou. Ve skříních mám oblečení a všechny hlouposti, které jsem za svůj život nashromáždil. Určitě teď čekáte, že budu mluvit právě o těch hloupostech, když už ne o každé zvlášť, tak aspoň obecně o nostalgii, kterou ve mně vyvolávají. A to zase ne. Just budu mluvit o oblečení.

Oblečení nemám moc. Pár sudů košil, nějaký ten valník triček, dvě tři sila kravat. To víte, venkov. Já chodím nejradši tak nějak lidově. Po našem, po sousedsku. Prostý frak, pracovní okruž, lodičky od bláta, tak se cítím nejlíp. Člověk hned vnímá tu spjatost s lidem.

Lid, to je vůbec radost intelektuála. Když jdu ulicí a vidím hladem vysílené děcko, ty smutné oči, které má po své vyhublé mámě, ty hadříky, v nichž se chvěje zimou – hned mu dám knížku!

Mám spoustu knížek. Kniha je přítel člověka. Vůbec to není od věci, mít své přátele našťosované v regálech, vyrovnané hřbetem ven a dobře svázané. Člověk si může vytáhnout toho, koho zrovna potřebuje. Špatné je mít ve svých přátelích nepořádek. Já je mám rozházené po zemi, jedním jsem podložil postel, další mi chudák spadl za skřín a ne a ne ho vytáhnout. Moji přátelé to se mnou mají těžké.

Petr Havlina, „bez názvu“

Vedle knihovny jsou dveře. Dveře, u kterých celé dny čekám, že jimi někdo přijde. Většinou nepřijde, tak musím jít ven a někoho si přitáhnout. Zato ven z těch dveří utíkají všichni. I když co je vlastně dovnitř a co venku? Někdy mám pocit, že svět kolem je jen malý bezvýznamný pokoj a v mém pokoji je celý svět. Třeba je.

Tak. Vedle dveří už je stůl a na tom stole počítač. Na počítači píšu tenhle úvodník. Když píšete, že píšete něco, co píšete, tak vlastně píšete i o tom, že píšete o tom, že píšete, co píšete. Je to metameta...metatext, je to jako když se díváte do dvou protilehlých zrcadel. Na obraze je obraz, na kterém je obraz, na němž je...

Už jste se vymotali? Já ne. Asi jenačase psát o něčem jiném než o vlastním pokoji. Nebo číst něco jiného než rozjívěné úvodníky. Takový úvodník je nevypočitatelný – chvíli ho nehlídáte a za chvíli vám zaplní celé číslo! Takže dost. Je třeba mu zatnout tipec. Vrhnete se hezky do skutečného obsahu. Těším se na vás na začátku září...

Štefan Švec

Vážení čtenáři, vzhledem k tomu, že Ministerstvo kultury letos výrazně snížilo dotace na literární časopisy, nemá Dobrá adresa už vůbec žádné peníze. Nemá peníze dokonce ani na vedení účtu. Proto jsme se na valné hromadě usnesli, že časopis Dobrá adresa již nebude zadarmo. Protože nepřipravujeme žádná omezení přístupu k minulým ani budoucím číslovům (budou stále k dispozici pro každého), nepočítáme s tím, že zaplatí všichni. Ale když to udělají aspoň někteří, bude to snad stačit na provoz účtu, darovací daň a poplatek za doménu na rok. Pokud vám přeci jen záleží na tom, aby Dobrá adresa dál vycházela, pokud nejste úplně na dně a máte u sebe **stokorunu**, pošlete nám ji prosím na účet číslo **216093103/0300**.

Díky, protože bez vás přežijeme jen horko a těžko.

O čem se (ne) mluví

Když vystoupíte na vlakovém nádraží v Karlových Varech, zprvu nic nenasvědčuje tomu, že se tu koná něco významného. Prázdná čekárna, prázdný bufet, prázdná pokladna a prázdný automat na kafe. Pak jdete prázdnou ulicí k hotelu Thermal, hlavnímu aktéru události.

Ranní cesta k Thermalu – abychom se zařadili do nějaké pěkné a co nejkratší fronty musíme si opravdu přivstat – bývá každý den nejtruchlivější.

Na obzoru se obvykle černají tečky filmových nedočkavců. Mezi odpadky se pokaždé probouzejí první dobrovolníci (na které se postupně naválí hromady chtivých kamarádů sledovačů) a napůl spíce stojí ve frontách různých délek.

Na to, jak je tento velký festival v malé zemi populární, město samo kromě přílivu lidí a každoročních megafilmových plakátů příliš nešílí. Před Thermálem je výzdoba i atmosféra už znatelně lepší. Největším plakátem je trojice bláznivých mužů Tros Sketos (Jaroslav Róna, Aleš Najbrt a František Skála – grafici a výtvarníci), se kterými natočil David Ondříček letošní festivalovou znělku. Na její promítnutí jsou reakce různé (často podle toho, v jaké zrovna sedíte filmové sekci a na jaké projekci), vesměs je ale hodnocena dobře a pískání při ní jsem ani u jednoho ze čtrnácti filmů, které jsem viděla, nezaznamenala.

Po znělce přichází pokaždé konečně film. Nesmíte mít přehnané nároky, vždyť zpočátku (než „veřejný vkus“ zhodnotí některé typy a filmové speky) budete v té záplavě snímků ztraceni. K dispozici jsou vám pouze 2–3 věty v programu. Na netu (www.iffk.cz) jsou k filmům informace detailnější, u některých dokonce s videoukázkou. Základní pravidlo výběru zní: čím déle festival trvá, tím rychleji se šíří zprávy o „zaručeně dobrých“ filmech a tím hůře se lze do

37. ročník
Mezinárodního
filmového festivalu
v Karlových Varech
začal ve čtvrtek 4. 7.
2002.

Okénko z Varů

kina na něco takového dostat. Je dobré přijet co nejdřív a urvat s filmovou intuicí, co se dá (můj dlouholetý trik).

Ve dne je ve Varech filmově a komerčně. Hostesky v uniformách skoro jako od McDonalda nabízejí ledacos, můžete se od nich nechat třeba vyfotit a poslat svou podobenku z festivalu kamarádům přes net. Komerčáci – zaměstnanci různých sponzorů, kteří tu nabízejí všemožné služby – jsou na festivalu baťůžkářům k smíchu a čekačům ke vzteku, protože mají rezervovaná místa a ubírají lístky.

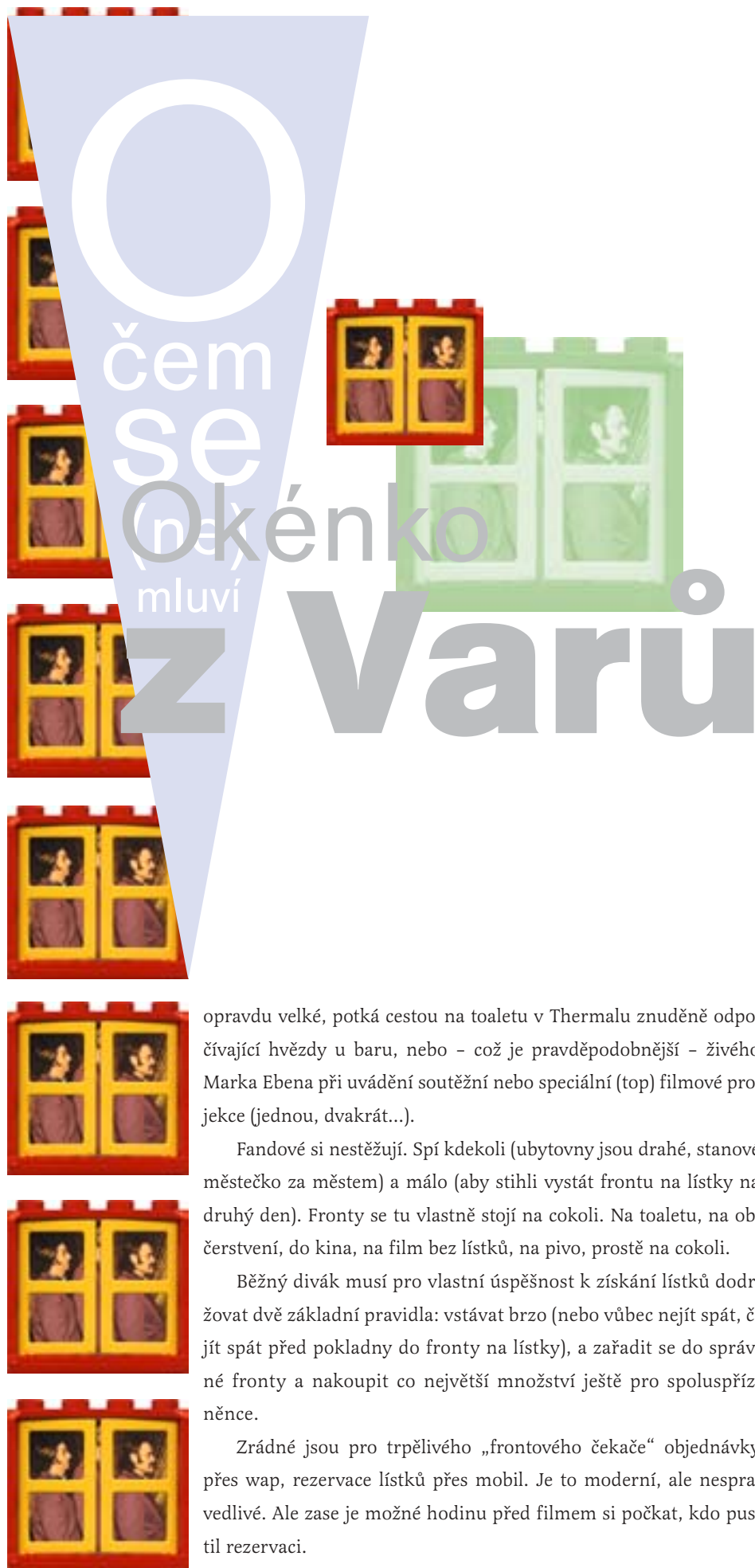
V noci je ve Varech narváno, poblito, smrad, v parcích je sódoma a gomora, připomíná to záhlul festivalu rockového. I odpadků je dost.

Nejen Karlovy Vary žijí festivalem. Propírá se denně v celostátních i regionálních novinách, v rozhlase (Ze světa filmu) v televizi (Festivalové vteřiny) i na Netu (viz www.filmjournal.cz). I normální nefilmový občan tudíž ví, jak to ve Varech žije, kdo přijel, co dostal za cenu a na co je nejlepší jít do kina.

Program festivalu se dělí na dvě části. První je tzv. „filmová“ – pro obyčejného filmového fanouška, jenž si musí své sedadlo v kinosále vydobýt úsilím při získávání lístků, ubytování, dopravy, jídla apod. Druhá část, řekněme jí „elitní“ už o filmech zdaleka tak není. Je částečně placená někým (pokud jste host, platí vám tři dny organizátoři festivalu) a probíhá na top večírcích, bujarých sportovních, ale především alkoholových party, a to ve všech možných prostorách Varů.

Pokud má obyčejný filmový smrtelník štěstí, dozví se z festivalového zpravodajství o tom, jak a jak dlouho se kde flámovalo, kdo s kým zvracel na záchodě a jaké transakce přitom uzavřel. Když bude mít štěstí

opravdu velké, potká cestou na toaletu v Thermalu znuděně odpovídající hvězdy u baru, nebo – což je pravděpodobnější – živého Marka Ebena při uvádění soutěžní nebo speciální (top) filmové projekce (jednou, dvakrát...).

Fandové si nestěžují. Spí kdekoli (ubytovny jsou drahé, stanové městečko za městem) a málo (aby stihli vystát frontu na lístky na druhý den). Fronty se tu vlastně stojí na cokoli. Na toaletu, na občerstvení, do kina, na film bez lístků, na pivo, prostě na cokoli.

Běžný divák musí pro vlastní úspěšnost k získání lístků dodržovat dvě základní pravidla: vstávat brzo (nebo vůbec nejít spát, či jít spát před pokladny do fronty na lístky), a zařadit se do správné fronty a nakoupit co největší množství ještě pro spoluspřízněnce.

Zrádné jsou pro trpělivého „frontového čekače“ objednávky přes wap, rezervace lístků přes mobil. Je to moderní, ale nespravedlivé. Ale zase je možné hodinu před filmem si počkat, kdo pustil rezervaci.

Lístky jsou první poslední filmového návštěvníka. Znamenají víc než peníze a podle nich se odvíjí celý váš festivalový život. Na jejich získání je potřeba mít velkou dávku trpělivosti, peněz, šikovnosti, taktiky a hodin naspaných do zásoby.

Akreditace jsou vymyšlené špatně. Nejčastější akreditace je studentská nebo divácká. Pokud někdo nepřijde na film bůhvíjak dlouho před začátkem, může mu akreditovaný obsadit místo. Atmosféra je výbušná, konflikt na spadnutí. Dalo by se to zorganizovat líp.

Možná by bylo zajímavé natočit film o karlovarských občanech v době festivalu. Proč se má chudák běžný karlovarák koukat na trosky povalující se po jakémkoli volném kousku trávy, proč má v půl třetí ráno poslouchat nadšené filmofily diskutující před kinem o dogma filmu (letos velmi populární, pozor!:-) a režisérských záměrech? Prodavači klobás to vydrží, ale běžný měšťan? Být z Karlových Varů, odjížděla bych na dovolenou.

A na závěr jedno bulvární BLESKové okénko:

Marek Eben je stále vtipný, fešný, ale i oplácenější(!)

Herečka Suffron Burowsová (i když si jí většina lidí nevybavuje ani z Fakulty [R. Rodriguez]) byla velmi milá a sexy před projekcí Hotelu (hororové psycho v němž hraje vyšinutý Ross z Přátel).

Lucie Zedníčková často vysedávala v Thermálové spodní kavárně – moc kouří!

Tak a to je ze světa hvězd všechno. Běžte raději do kina...

Karlovarský festival má – co se týče diváků – již několik let vzestupnou tendenci. Celkový počet diváků za prvních pět dní festivalu, které vyplnilo 244 projekcí, dosáhl bezmála sedmdesáti tisíc. Festivalu je zkrátka všude plno. Pokud jste tam ještě nebyli, máte kulturní mezeru, kterou můžete zaplnit hned příští rok na 38. ročníku. Přejí pěknou zábavu.

A ještě informace aspoň o dvou filmech

Nikde v Africe

(Nirgendwo in Afrika), Německo 2001, 141 min.

Soutěžní sekce, režie: Caroline Linková, scénář: Caroline Linková podle biografického románu Stefanie Zweigové, Kamera: Ger- not Roll, Hudba: Niki Reiser, Střih: Patricia Rommelová, Produkce: Peter Hermann

Hrají: Juliane Köhlerová, Merab Ninidze, Mathias Habich, Sidede Onyulo, Karoline Eckertzová, Lea Kurka, výroba: Bavaria Film International, MTM Medien and Television + koprodukce Constantin Film.

Německo v roce 1938. Žije tu židovská, dobře situovaná rodina a 2. světová válka je za dveřmi. Co teď? Nejlépe je vzít roha, třeba... třeba do Afriky.

Sžítí se s divokou, vyprahlou, pár domorodci obydlenou pustinou ovšem není jednoduché. Zatímco malá Regina se velice rychle zadaptuje a drsné prostředí i s jeho obyvateli si zamiluje (hlavně moudrého kuchaře Owuora) její elegantní a velkopanská matka Jette si nemůže na tenhle zapadákov zvyknout. Nakonec po letitých

útrapách války, které rodinu provázejí kvůli cejchu židovství i zde, mají všichni možnost se vrátit zpátky do Německa. Otec Walter získá requalifikaci na místo soudce, ale Regina nechce odejít. Kupodivu ani Jette, které tato chudá i okouzující země přirostla k srdci a naučila ji toleranci a citlivosti...

Snímek je natočen podle autobiografického románu Stefanie Zweigové.

Německá režisérka Caroline Linková je spjata s filmovým studiem Bavaria Film a má za sebou a několik filmových ocenění.

Nikde v Africe je klasický „biják“ s širokouhlými záběry, skvělou výpravnou kamerou, klasickým příběhem, standardními obsahovými klišé a standardními režisérskými postupy bez jakýchkoli experimentů či moderních filmařských trendů. Hodí se pro všechny diváky všech věků, národností i pohlaví a uspokojí vás hřejivým pocitem, že „staré dobré ještě žije“.

Film takto podaný nelze nesrovnávat se Vzpomínkami na Afriku.

Kromě krásných záběrů africké přírody přináší podobné poselství o toleranci rozdílných kultur, náboženství a životních stylů. Připomíná na konkrétním osudu jedné rodiny hrůzy války a potřebu domova a lásky (v různých podobách). Tento velký příběh se skvělými exteriéry se umístil v divácké soutěži (zatím) na druhém místě (hned po českém Babím létě) a potvrzuje, že lidské osudy natočené jednoduše jsou stále v kurzu. O zamáčkнутou slzu v oku snad nepřijdeme, film by mohl být koupen do české distribuce. Podobných bijáků je čím dál tím méně a proto doufejme a těšme se.

Tohle není romance

(This is Not a Love Song), Velká Británie, 2002, 94 min.

Filmová sekce Jiný pohled, režie: Bille Eltringhamová, scénář: Simon Beaufoy, Kamera: Robbie Ryan, Hudba: Adrian

O

čem
se
(ne)
mluví

A ještě informace aspoň o dvou filmech

Johnston, Mark Rutehrford, Výtvarník: Jon Henson, Střih: Ewa J. Lindová, Produkce: Mark Blaney

Hrají: Michael Colgan, Kenny Glanaan, David Bradley, John Henshaw, Adam Pepper, Sales: Celluloid Dreams, Výroba: Footprint Films, Strange Dogs

Psychoicky labilní Spike je právě propuštěn z vězení, kde si odpykával trest za drobnou krádež. Před vězeňskými vraty už na něj čeká jeho nerozlučný přítel, klidnější a starší Heaton, a oba odjíždějí na vysněnou road movie pořádně si užít. Jenže... uprostřed anglické pustiny dojde benzín a je třeba pro něj dojet. Na farmářské usedlosti kdesi v pustině Spike při roztržce v afektu zabije farmářovu dceru. Začíná zběsilý útěk o život před rozběsněnými farmáři z okolí, kteří potrestání hříšníků berou čistě do svých rukou. Jak velký vliv bude mít v této krizové situaci přátelství, nenávisť, slabost a zbabělost to se teprve ukáže. Lov na lišku začíná...

Nekonvenční a originální výtvarná stránka filmu a bravurní herecké výkony obou hlavních hrdinů dělá s jednoduchým příběhem zázraky. Hypnotizující záběry natočené digitální kamerou s minimalistickými nároky na místo, stejně jako děj filmu a herecké obsazení uchvátí jak svou sugestibilitou, tak fascinujícím stylem natá-

čení. Anglický venkov, respektive příroda sama o sobě se stává dalším hercem v tomto komorním thrilleru a umocňuje každou minutu v příběhu prchajících zoufalců.

Na festivalu byl „neromantický thriller“ uveden v sekci Jiný pohled a měl zatím velice kladné ohlasy.

Poetiku a něžnost střídají exaltované scény násilí a stresu obou mladíků na útěku. Syrová kamera (roztřesené záběry apod.) je kombinovaná s experimentem u digitálního obrazu (např. noční halucinogenní scéna po jointu). Anglická krajina tak nepůsobí jen jako krásná scenérie, ale zároveň jako past i zrádné útočiště.

Jednu z nejvýraznějších kvalit filmu je jeho nejednoznačnost, pokud jde o charakter postav. Hrdinové nejsou ani stoprocentní bídáci, ani pouhé oběti, a také pronásledující lovci – farmáři – nejsou jen pouhé krvelačné bestie. Šílenství a strach ze smrti jsou nepříjemně reálné, mrazivé, a věrohodnost celého snímku je digitální kamerou záměrně zintenzivněna. Oba dva herci v hlavních úlohách jsou natolik věrohodní, že jim uvěříte cokoliv a vychutnáte si nechutné psychické výlevy vyšinutého Spika i rozporuplné citové pochody rozváznějšího a vyrovnanějšího Heatona.

Sama režisérka o snímku říká: „Obsadili jsme oba hlavní herce a našli jsme místo pro natáčení ještě předtím, než vůbec začal vznikat scénář. Osm dní zabrala práce s herci, dva týdny jsme psali scénář, dva týdny padly na přípravné práce a osm dní jsme pak potřebovali na samotné natáčení. Myslím si, že je to příběh o násilí i o něze, takže jsem chtěla pomocí digitální kamery vytvořit styl, který by pozvedl film z hlubin realismu do roviny daleko lyričtější.“

Tohle není romance není pro romantiky, je pro bio-specialisty, kteří si nadšeně rozšíří obzory filmových stylů a pro rezervance, kteří mají zbožňují neklid, chaos a trochu adrenalinu v těle.

Irena Prázová

O
čem
se
(ne)
mluví

Třicet mrtvol jako v Karlsbadu

(+ Arnošt Lustig live)

Do Karlových Varů se dostanu sto-
pem přes Chomutov a Pernštejn
s kamarádkou Mirkou, ukrajin-
ským mafiánem, zkrachovalým popem a ma-
nažerem hokejisty Sýkory, který na každém ro-
hu poznamenal, že věří, že Sudety budou
opět německé, protože německá rozpínavá po-
vaha je určitě skoupí a když na to přijde, tak si
znovu přejmenuje města až po ulice. V Karlo-
vých Varech se s Mirkou napojíme na skupinu
našich známých, která nám poskytne informa-
ce o ubytování. Na filmový festival jedu poprvé,
nevěda, co všechno to obnáší. Obnáší to: akre-
ditaci (v mém případě novinářskou, jejíž nevý-
hoda je, že je dražší, ale zato se dají obsadit čer-
vená novinářská místa rezervovaná do posled-
ní minuty a nemusí se od šesti hodin ráno stát

fronty u pokladen, tak jak je to u obyčejných smrtelníků), shlednutí tří
až pěti filmů denně, zvládnutí všech specifických pravidel lázeňského
města (na kolonádě se nesmí pít a kouřit) i festivalového ruchu. Pra-
videl je přehršel a stejně jako v životě se vám jejich znalosti dostane
formou perné zkušenosti. Teď už například vím, jak se dostat i na
film, na který nemáte lístek; stačí si stoupnout před sál hodinu před
filmem a poprat se se všemi ostatními zájemci o uprázdněná místa ne-
dodržitelů pravidel. Vznikají tu mnohdy velice krásné a hrabalovské
situace, třeba když si mě ze rvoucího se kulturymilovného davu vyre-
klamuje moje laskavá slečna do sálu, přísahaje, že jsem V. I. P. nebo
když dělám rozhovor s režisérem Hřebejkem jen proto, abych se do-
stal k jeho kamarile, která má za chvíli vstupovat do sálu. Nebýt toho,
že mě režisér Hřebejk křečovitě držel za ruku, vyhodil by mě uvaděč-
vyhazovač, kterého ze všech stran obklopovali další falešní příslušníci
Hřebejkovy kamarily, zcela jistě (scéna mě stála dvě facky od uvaděče-
vyhazovače, několik kopanců od davu, naproti tomu uvaděč do filmo-
vého sálu exkluzivního hotelu Pupp si vysloužil exkluzivní kopanec od

O čem se (ne) mluví v Třicet mrtvol jako Karlsbadu

(+ Arnošt Lustig live)

českým lvem oceněného režiséra Jana Hřebejka). Dále se první dva dny spí načerno ve stanu, který je zaplněn harampádím jako je sako a kravata (oboje za celou dobu festivalu nepoužité) a druhé dva načerno v penzionu, jehož přátelský pokoj je jako na zavalanou v přízemí, takže se místo dveří používá okno. Sprcha ve stanovém městečku (vytvořeném z atletického stadionu) funguje jen tak, že když náhodou začne téct, solidárně si ji předávají s pěti dalšími filmovými nadšenci, po městě se jezdí načerno nebo se využívá festivalový autobus, přebíhá se z kina do kina a v bazénu, kam mají účastníci festivalu vstup zdarma, se praktikuje xenofobie vůči ruským a čečenským hostům (tvořícím mnoho procent obyvatelstva Karlových Varů). Pro jejich rozkošné děti šveholící nádhernou asijskou ruštinou se zde nicméně shromažďují reklamní balónky filmu „Men in black II.“ nakradené ze stánků, v nichž se kromě nich zdarma rozdává koktejl MIIB, takže front přibývá a existenciální dialogy mladých intelektuálních dvojic hojivě utiňuje milosrdný alkohol. Existenciálního ducha živí v nás mladých sám repertoár festivalu. Ve 24 filmech, které jsem shlédl, bylo lze vidět umírat 30 lidí nepočítaje v to film „Brazílie“, ve kterém spadlo celé jedno dopravní letadlo. Z toho vyplývá,

že na jeden film vychází průměrně 1,25 mrtvol, z čehož většinu tvoří sebevraždy. Originální v tomto smyslu jsou zejména filmy „Rodinné pouto“, v němž dva mladí japonští punks skáčí ze strachu z mafie přes desetimetrovou průrvu ve vodní elektrárně a otec jednoho z nich v přestrojení za gejšu zabije šéfa mafie a sám je zastřelen při útěku, dále mexický film „Japón“, ve kterém po Japonsku není vidu ani slechu, zato sebevrah se tam u srázu jen postřelí, načež jeho vyvolenou s celou svatební delegací přejede na přejezdu vlak, a slovinský „Chléb a mléko“, kde se bolestí zlomená žena popere se strážníky, kteří ji vezou antonem, do kterého se nabourá její nafetovaný syn a otec zatím umírá na schodech domu na otravu alkoholem. Světová kinematografie zkrátka realisticky reflektuje stav společnosti a sugestivní divák, který nemá dostatek instinktu ve volbě filmů, se může ocitnout v nebezpečí, že po několika koktejlech MIIB se odebere vyhledat vhodnou vodní elektrárnu.

Od toho mu zaplatí odpomáhají řídké komedie typu islandského „Křiku racků“ nebo série mezinárodních krátkých filmů, které si dovedou ze společnosti udělat sice velice expresivní, ale přesto legraci. Důkazem toho je nadšení publika poté, co v krátkém rakouském filmu „Bar time“ barový host těžce přesvědčí lupiče, aby myslel na svoji budoucnost a neprováděl loupež, a nakonec ji s jeho zbraní provede sám nebo britský film „Oholit“, ve kterém kadeřník s tváří býka skalpuje potenciální nápadníky své dcery, přičemž každý úspěšný pokus eviduje si na vlastním čele zářezem břitvou. Existenciálním milencům zas tuhne krev v žilách při sérii krátkých filmů o lidském soužití v dnešní době. Při australském „Harvey“ polovičním člověku, který je osově přerážnut, z hlavy mu trčí mozek a z páteře žebra, který trpí jak zvíře a proto podélně rozřízne sousedku a půl jejího těla si přišije k sobě, takže nakonec trpí oba dva, a v německém

Nemůžu ti lhát. Ale vím, že nikdo, kdo v koncentráku přežil, nebyl normální. My všichni, co jsme se vrátili, byli nenormální, i já, ale nedávám to na sobě znát.

krátkém filmu „Mít a držet“, kde se dva milenci objímají v autě, narazí do stromu a mužovy mrtvé oči zírají dva dny osvobozeně do hlubokého nebe, zatímco žena, objata jeho ztuhlou rukou, je nucena mu ji celodenním úsilím uříznout tupým heverem a s takto vypreparovaným kusem masa ovinutým kolem svého těla odejít do města. Humorná znělka se třemi varietními umělci, kteří ze sebe dělají debily, tedy nakonec přece jen trochu koresponduje s festivalem. Do toho všeho před Termálem zpívá Václav Koubek, že Ježíšek nám odnes dárky a děti dostaly neštovice a před ušlechtilé tváře Jurajů Jakubisků, Radimů Hladíků, Stanislavů Zindulků, ale i ministrů a hradních Špačků se vecpávají tváře senzacechtivých novinářů a snobů, kteří se do Karlových Varů přijeli ožrat s Jirkou Bartoškou. A kluci na trávníku zatím hrají duo na kytaru, někdo spí přímo pod promítací plochou, dej mi, Bože, který mi dáváš sílu prostřednictvím travnaté země parku, ať se po tolika sebevraždách v životě i v biografu zvednu a budu i bez koktejlu MIIB moci pokračovat v chůzi, tady na té karlovarské štaci, kde jsem ztratil víc než hodinky a mikinu. A dej filmy, které by neukazovaly, co víme, ale i pomáhaly. A najednou pomůže kdosi nade mnou a já vidím u stolku vedle sebe sedět Arnošta Lustiga, který kdysi utekl z transportu smrti, jako by z nebe spadl, směje se, popíjí s přáteli víno a dvojjazyčně žertuje...

Pane Lustigu, jsem mladý novinář z bezvýznamných českých novin. Můžu se vás na něco zeptat?

(Jako by anděl promluvil:)

Pod sem, sedni si a dej si na mě kafe. Jak se jmenuješ?

Tomáš Koloc.

Tomáši, já teď udělal dvě rozhovorové knížky, jednu o sobě a jednu o Hrabalovi, takže mi nakladatelství pod vysokou pokutou zakázaly dělat rozhovory. Ale já na ně kašlu, protože jsem přišel a řekl to, co jsi řekl. Já jsem totiž byl taky kdysi mladý novinář z bezvýznamnejších novin a přišel jsem za Zdeňkem Nejedlým, jestli by mi dovolil udělat s ním rozhovor a on mě vyhodil se slovy: „Co si to dovoluješ?“ Tehdy jsem si přísahal, že nikdy nevyhodím mladýho začínajícího novináře, kterej ke mně přide s tou zkroušenou větou a s tím zkroušeným obličejem, co jsem měl tenkrát já. To bych si připadal jako blbec.

Pane Lustigu, jak jste to tenkrát přežil?

Víš, chlapče, každý kdo to přežil, přežil proto, že místo něj zastřelili někoho jinýho. Nikdo si to přežití nezavinil sám. Jestli se mě

ptáš, jestli věřím na osud, tak jo, ale věřím, že ho neznáme. Nemůžu ti lhát. Ale vím, že nikdo, kdo v koncentráku přežil, nebyl normální. My všichni, co jsme se vrátili, byli nenormální, i já, ale nedávám to na sobě znát. Jen vyšinitý to mohli vydržet. Já měl kamaráda Porgese. Porges byl nejhezčí kluk v Praze, chodili jsme spolu za holkama, on krasavec a já ... Byly poslední dny války a my jsme se zbláznili a utekli jsme z transportu smrti. Po Porgesovi nějaký esesák vystřelil dávku ze samopalu a jeho to zasáhlo do zad. Bylo to v Německu a k ránu přišli německý, NĚMECKÝ vesničani, ošetřili ho a ukrejšvali ho až do konce. Porges potom ležel doma na posteli s prostřelenou páteří a umřel rok po válce. A já přežil doteďka.

Cítíte od té doby příjemnou úlevu nebo vám ještě někdy bylo tak špatně jako tenkrát?

Je to tak napůl. Když jsem mezi lidma, cítím příjemnou úlevu. Když jsem sám, jsou se mnou POŘÁD ti, co tam zůstali.

Vyrůstal jsem v historkách z koncentráku, můj strejda byl v koncentráku ve Wulkowě a znal jsem pana Rotha, posledního Žida v Golčově Jeníkově, který dělal v Terezíně správce umývárny...

Ty kluci z Wulkova měli štěstí, to nebyl vyhazovací tábor, měli to tam o stupínek lepší. A pana Rotha budu asi taky znát, když říkáš, že dělal správce sprch. Ale z Golčova Jeníkova jsem znal jen jednu holku. Byla to Dita Saxová.

A kdo byla Kateřina Horowitzová?

Kateřina Horowitzová je kombinace dvou holek. Chtěl jsem námět o statečným holce. A existovala holka, tanečnice, která udělala před nějakou velkou německou důstoj-

Třicet mrtvol jako Karlsbadu

(+ Arnošt Lustig live)

O
čem
se
(ne)
mluví

nickou sviní striptýz tak, že si strhla podprsenku, vytrhla mu bouchačku a zastřelila ho. Ta druhá půlka tý postavy byla konfidentka, která za to, že bude dělat v nóbl německým bordelu dostala nabídku, že až ji povevou s transportem, tak z něho odpojí poslední vagón a ten pak pošlou do Švýcarska. Když zjistila, že je to lež, rozzuřila se, stala se mstivou a zabila několik esesáků. Myslím ale, že ten konec byla spíš taková legenda, která se vytvářela mezi lidma pro povzbuzení.

Vy jste měl jednoho kamaráda, který dokázal taky moc nádherně povzbuzovat. Všechny historky, ať veselé či smutné co se mu staly dokázal přetavit v legraci, v srdcervoucí legraci, která pro něj, myslím, byla životodárná a vydržela mu tak dlouho fungovat. Myslím, že tak má literatura a přístup k životu vypadat. Spousta jeho přátel zarytě říká, že si vymýšlel. Například o vás pan Hrabal napsal v „Prolukách“: „Dozvěděl jsem se, kterak Arnošt Lustig, když jeho děti dělají takový randál, že nemůže psát, tak Arnošt jede s košíkem do města, nakoupí vrchovatý košík pomerančů a banánů, čokolád a pamlsků, svolá svoje děti a ukazuje na košík a říká ... Tak hele, váš

tatínek potřebuje psát a vy děláte randál, když budete potichu, tak dostanete tenhle košík mlsů... A proč dostanete ten košík? Protože když tatínek píše, tak vydělává peníze, ale když budete řvát jako bestie, tak tatínek nebude moct psát a vy dostanete co? Hovno.“

Bohouš Hrabal byl dobrej kámoš, ale vymejšlel si. Když za mnou přijel do Ameriky, vzpomněl si, že Niagárský vodopády se pokoušeli proplavat dva Češi a oba se zabili. A tak jsme se rozhodli, že my budeme jediný dva Češi, co je pochčijou. Šli jsme na to ze zadní strany a řeknu ti, že ač se Bohouš chlubil, že je pochcal, jenom na ně učůrnul. Sebral jsem v hlavě všechny historky s Bohoušem, nazval jsem je „3x18.“ To je jeden z těch rozhovorů, kvůli kterému ti teď dávám ilegální rozhovor. Tady máš moj pražskou adresu a někdy přijď.

Vidí na mě, že to potřebuju a tak mě dlouze a soucitně pohladí po ruce a já si vzpomenu na slova svého dalšího vzoru, Athose, k spícímu d'Artagnanovi, když řekl: „Ta dnešní mladá generace nic nevydrží. A to je ještě jeden z nejlepších.“ Odchází na vyzvání do davu ubytujících se v hotelu Termál, v dalším sledu se objevuje servírka, která žádá zaplatit 216,- útraty. Když jí vysvětluji, že to byl pan Lustig, co jí zůstal dlužen, že o jeho důvěryhodnost nemusí mít strach, že určitě zaplatí, neboť se zdrží několik dní, prohlásí servírka sebevědomě, že žádnýho Lustiga nezná a tržbu odevzdává už odpoledne. Spisovatel Arnošt Lustig odchází elegantním krokem neďbalého světáka do hotelu. Zkontroluji jeho účet, dopiju poslední z dlouhé řady sklenic červeného vína a dívám se upřeně na adresu pana Lustiga, která mi leží v ruce...

O

čem
se
(ne)
mluvíŠOSKY 8
(Šofarovy fotosky)Ale
důležití
jsou lidé,
o ty nám
jde.

Dívka neznámá...

Jsem z tak staré doby, že si ještě vydržuji fotoalbum, vlepuju do něj fotografie, neboť tak šel život... Mimo svých osobních snímků však přechovávám i ty, se kterými nemám nic více (ani nic méně) společného, než že k nim mám vztah...

Uvědomuji si, že kvalita téhle fotky je prachšpatná, ale obsah zde vítězí nad formou rozdílem několika tříd. Kdysi, když jsem nastoupil do své první práce, mi byl přidělen stůl a bylo mi řečeno: Tady budete sedět. Jak jsem se pomalu rozkoukával, začal jsem probírat zásuvky, a jak to tak bývá, zatímco v těch horních se válely drátky do sešívačky, guma a inkoustové tužky, dolní zásuvky se staly skanzeny prošlého času. Toleroval jsem ten stav a zacho-

vával pietně klid. Až asi za 5 let jsem někde chytil bacil aktivity a zčistajasna jsem se rozhodl, že budu uklízet. Tato fotka je součástí vytěženého pokladu. Kde se vzala, není známo. Z rubu fotky vyplývá, že to, co se na líci děje, se jmenovalo Čaj o páté přes deváté. Dataci odhaduji tak na 1967–1970. Ale důležití jsou lidé, o ty nám jde. Dívka neznámá, mladíci se jmenují Tomáš Sláma a Miloš Zapletal. No tamti... samozřejmě... Tobogán a Misák... Kluci jako obrázek!

Vlevo: Propagace kandidatury
na pořádání Eurocon 2002 –
Josef Bříza (vlevo) a Václav
Pravda ze SFK Avalon Chotě-
boř.

Dole: Budova hudebního diva-
dla v Gdyni v Polsku, dějiště
části programu Euroconu 2000.

O
čem
se
(ne)
mluví

Z Deníčku neofana

aneb Neofanem proti své vůli

Neofan je podle slovníčku Ligy podpory neofanů (<http://lpn.wz.cz>) začínající fanoušek. Fanouškem se přitom původně rozuměl vyznavač sci-fi, ale postupně se význam tohoto výrazu rozrostl. Dnes liga podpory neofanů chce oslovit „všechny fanoušky fantazie (science-fiction a technologie budoucnosti, fantasy a mytologie a historie, internet a informační technologie, kosmonautika a astronomie, záhady a UFO...) ve všech podobách (literatura, video, film, internet, hry počítačové, karetní, stolní deskové, figurkové, na hrdiny, dřevěné bitvy...)“. Hm.

Nejen neofanům, ale především již etablovaným fanům a faním byla určena akce, které jsem se jistým nedopatřením zúčastnila

i já. Mé pronikání do esoterního světa bylo pomalé, krkolomné a nepříliš úspěšné.

Úvod a slovníček

Ve dnech 3.–7. 7. 2002 se ve východočeské Chotěboři konal EUROCON. (definice SLOVNÍK: con = setkání fanoušků a příznivců sci-fi s turnaji, přednáškami, besedami, videoprojekcí apod.; definice JÁ: slet velmi zvláštních lidí s lehce zvrhlými zálibami). Tato akce měla být hlavním conem evropského kontinentu tohoto roku (což ovšem neznamená, že by přednášky, filmy či jiné aktivity v kterémkoli z evropských jazyků nebyly spíše výjimkou). Spojovala v sobě řadu conů, mezi nimi Parcon – con s největší tradicí, Avalcon – hlavní československý con roku a Gamecon – ten se normálně konává druhý červencový víkend v Olomouci jako komorní akce zavlých hráčů nejrůznějších her. Kromě toho se na Euroconu objevily také

menší coníky (v mluveném projevu neplést s lichokopytníky!) jako Zeměplocha con, Star Trek con, Star Wars con, Babylon 5 con, a kromě conů také přehlídka animovaných filmů a mangy, tematický blok Pána prstenů či třeba futurologický kongres. Pokud vám něco z toho nic neříká, nebojte se, mně taky ne.

Nejdůležitější ze všech conů bude pro nás Gamecon, jehož jsem měla tu čest účastnit se jako pořadatel, tzv. kávovařička, a přídatně též jako řidič. Té cti se mi dostalo vinou bláznivé známosti s jedním ze zaměstnanců vydavatelství Altar, které Gamecon pořádá. Onen člověk, zvaný v dalším textu Miloš, mi slíbil, že mé povinnosti budou zahrnovat toto: naložení

Onen člověk, zvaný v dalším textu Miloš, mi slíbil, že mé povinnosti budou zahrnovat toto: naložení vozu v Praze, dovezení do Chotěboře, kde si ho příslušní vyloží, a pak už až do neděle jen zábava na programech a dvakrát denně povinnost nakrmit asi třicet lidí, především Altařany (...) a PJ's...

Z Deníčku neofana

aneb Neofanem proti své vůli

čem
se
(ne)
mluví

vozu v Praze, dovezení do Chotěboře, kde si ho příslušní vyloží, a pak už až do neděle jen zábava na programech a dvakrát denně povinnost nakrmit asi třicet lidí, především Altařany (lidi z nakladatelství) a PJ's (pýdžeje, tedy Pány jeskyně, vedoucí a zároveň rozhodčí hry Dračí doupě (to byste možná mohli znát), v němž se na Gameconu tradičně koná mistrovství republiky.)

Asi jsem neřekla, že jednou z nejvíc sexy věcí na mně v době příprav na con byl můj otec, který vlastní vozidlo Opel Omega Combi, což je v podstatě menší nákladák. Právě tento vůz mi výlet do Chotěboře vynesl.

Pondělí 1. 7. 2002

V inkriminovaný den si vozidlo od tatínka půjčuji a odjíždím pronásledována radami, kterak o již zasloužilé vozidlo pečovat, jakož i výhrůžkami, jaké strašné věci stihnou mě i všechny lidi z conu, pokud se vozu cokoli stane.

Úterý 2. 7. 2002

V 17.00 přijíždím k nakladatelství Altar v Praze. Místní pracovník Hač mi sděluje, že celá

knihovna v předsíni plus polovina ohromné kanceláře se musejí vejít do mého osobního vozu. Šéfová Jiřina předpokládá, že se nám do auta vejde ještě ona, a když ji odmítáme, tváří se rozčertěně. Auto nakládáme kolem osmé, a to naštěstí tak, že sedím v autě a rovnám krabice, zatímco Hač vše v kanclu postupně balí a pak nosí do schodů. Na balení nevidím, tak ve volném čase rozesílám nenávistné textovky – především Milošovi do Chotěboře – a kochám se představou, jak se to vše do auta nikdy nemůže vejít. Moje představy nedocházejí naplnění.

Cestu do Chotěboře ani nebloudíme, pouze při sebemenším zahoupání na nerovnostech vláčíme výfuk po silnici. Není se co divit, dvoutunové auto se naložením proměnilo v tank a kleslo na pouhých několik centimetrů od vozovky.

V Chotěboři na nás v deset otráveně čekají čtyři lidé (Altařané Jiřina a Miloš, PJ (Pán jeskyně) Melkor plus jeden z pořadatelů). Zjišťujeme, že nikdo neví, zda existuje místnost, kam se dá zboží za desetitisíce zamknout. Nikdo neví ani to, jak jsou rozmístěny prostory pro konání her. Nevadí, jdeme spát. Ubytování je luxusní, na rozdíl od jiných, kteří platí 160 Kč za noc na internátě po dvou či kteří spí zadarmo ve školních třídách ve spacácích, máme my ve třídě deset vojenských postelí.

Středa 3. 7. 2002

Jiřina ráno brzo vstává a jde si přebrat budovu školy se zařízením. Stěhujeme nábytek do jednotlivých místností, aby se v nich daly hrát všechny možné hry od deskových po karetní. Zmatkujeme a přenášíme různé lavice tam a zase zpátky.

Celý cirkus začíná oficiálně ve dvanáct. Kolem čtvrt na čtyři se po budově obchodní akademie, kde se Gamecon koná především, potulují první zájemci, netušící, jak moc se tu improvizovalo (improvizuje a improvizovat bude).

Jsem představena slečně Polly a dozvídám se, že ona má největší zkušenosti přes kuchyň. Sdílují mi, že PJ's, které máme do neděle krmit, jsou strašně nenajedení a že budeme mít hafo práce. No nic. Jdu se zaregistrovat a poprvé vstupuju do jiné budovy než je obchodní akademie, v níž bydlíme (con se koná i v sokolovně, kině a kulturním domě, vše v rozmezí 100 metrů). Dostávám velikou barevnou visačku, kterou se od té chvíle musím stále prokazovat. Kromě toho dostávám tašku s materiály, což jsou různě stará čísla některých časopisů (Pevnost, Letectví a kosmonautika, Ramax, Interkom), několik propagačních letáků, CD (částečně nepoužitelné) o Euroconu, propagační brožura Euroconu v jazyce českém a anglickém (překlady si neodpovídají a i jinak je úroveň publikace velmi kolísavá), taky plakát a placka Euroconu, pohled a model vesmírné lodi, který se podle Milošových slov výrobce snažil Altaru neúspěšně vnutit už před lety.

Je třeba zakoupit rohlíky na druhý den ráno a chléb k dnešní večeři. Dvě minuty před zavíračkou vykupujeme v místní samošce všechny zbytky, vedoucí šílí nadšením. Dostaly jsme s Polly kuchyňku, je v ní ale jen jeden příborový nůž a žádné další nádobí. Nožem krájím šišky salámu (neptejte se jak), chleba si musí strávníci trhat zubama.

Místní lidé zjevně o conu nejsou příliš informováni. Při pátrání po samoobsluze říká jedna paní druhé, že ten eurocon (všichni nosí visačky) je asi velká firma. Faktem je, že město vypadá velmi podivně. Nejen ve zvláštní conové čtvrti, ale i po náměstí a dalším okolí se pohybují ve více či méně dokonalých oblecích důstojníci Hvězdné flotily (Star Trek), ferengové (včetně úprav vlasového porostu a lebky), různé nespecifikované

Faktem je, že město vypadá velmi podivně.

Nejen ve zvláštní conové čtvrti, ale i po náměstí a dalším okolí se pohybují ve více či méně dokonalých oblecích důstojníci Hvězdné flotily (Star Trek), ferengové (včetně úprav vlasového porostu a lebky), různé nespecifikované postavy nejrůznějších barev oděvů i pleti (mezi nimi asi polovina PJ's se stylovými doplňky typu plášťů, kožených pytlíků, sukní atd.), jakož i senátorky Amidaly, Anakinové Skywalkerové, Obi-Wan Kenobiové, a další rytíři Jedi v dokonalém provedení včetně celkového fyzického zjevu a světelných mečů.

Z Deníčku neofana

aneb Neofanem proti své vůli

čem
se
(ne)
mluví

né postavy nejrůznějších barev oděvů i pleti (mezi nimi asi polovina PJ's se stylovými doplňky typu plášťů, kožených pytlíků, sukní atd.), jakož i senátorky Amidaly, Anakinové Skywalkerové, Obi-Wan Kenobiové, a další rytíři Jedi v dokonalém provedení včetně celkového fyzického zjevu a světelných mečů.

Se zpožděním tří hodin přijíždí z Ostravy Altařaně Rosťa a Eva s počítačem. Někteří z nás (= já) jsou jati nenávistí, že se tito dva dokonale vyhnuli vši práci. Navíc jsem našťvaná na Miloše, který se mnou měl strávit romantický večer a místo toho se drží právě Rosti a Evy.

Čtvrtek 4. 7. 2002

Jak se stane tradicí, Polly nakrmí naše PJ's dřív než já vstanu, ač vstávám už kolem deváté. Dozvídám se, že se sešlo málo družinek na Dračí doupě, takže účinkuje vždy jen asi třetina PJ's, ostatní nejsou potřeba. V praxi to znamená, že většinu svých strávníků musíme pokaždé hledat všude možně. Vyhlídka na to, že po areálu sháním lidi, které vůbec neznám, je natolik nereálná, že je mi jasné, že to bude zase na Polly. Vyrážím podle jejího seznamu nakoupit s Rostou a Evou do Pennymarketu až do neděle. Prodáváci sílí,

dvacet chlebů a dvanáct čín, o kilech párků a litrech coly nemluvě, neprodávají denně. Miloš, který je na conu jako rozhodčí karetní hry Magic The Gathering, zatím není vytížený. Sešlo se málo lidí. Je to pochopitelné, vstupné na celý Eurocon je asi 600 Kč, na turnaje v Magicu pak navíc ještě 10 nebo 40 Kč. Vyznavači této hry (kterých není málo) můžou téměř každý víkend hrát někde jinde (na menším turnaji) za stovku. Magic The Gathering je v zásadě něco mezi mariášem a sbírkou známek, hraje se to se spoustou hodně barevných karet, které se zároveň sbírají, vyměňují a prodávají na burzách.

Ve 14.00 vyrážíme s Milošem, Evou a Polly na první program, film Příběh rytíře. Ve čtyři se vydávám do kuchyně, je třeba dělat večeři. Máme párky. Asi dvě hodiny trávím s Polly hlídáním hrnců. PJ's se trousí, máme kliku – vyzebraly jsme celkem dva hrnce, deset skleniček, deset lžiček, talíře, hrnečky, vidličky a příborové nože. O nůž na chleba musíme prosit muže-zálesáky z řad účastníků conu.

Ani druhý pokus o romantický večer s Milošem nevyšel. Čekali jsme na něj s večeří, volaly jsme mu, stejně na nás zapomněl. Beru si to osobně. Jsem našťvaná. Místo na film Sexenprise I – Lubrikant, kam vyráží Eva, se vydávám na sraz s kamarádem Darionem, spolužákem ze základní školy, z něhož se stal zarytý fan.

Miloš se posléze s kolegy pouští do jakési stolní hry, já si jdu v jedenáct lehnout.

Pátek 5. 7. 2002

V pátek se konečně blíží Milošova doba. Hač hlásí, že se mu u stánku občas scházejí kartičkáři, tj. hráči Magicu a žádají si hru. Snídaně

opět probíhá v Pollyině režii, zaplaťpánbůh. Plány na návštěvu Zeměplocha conu a přednášky o Vulkánském partnerském životě se rozplývají v pobíhání mezi jednotlivými budovami, najdi, přines, zaříd, zavolej, a podobně. Dopřávám si film X-men. V malé místnosti se zatemněnými okny a velkou televizí (výroba cca 1980) je narváno, začínám se dusit už po prvních minutách. Je ale pravda, že proti těm, kteří oblibují Zaklínače, film podle knihy místního guru Poláka Sapkowského, jsem na tom ještě dobře. Zaklínač se místo jednou promítá celkem třikrát, lidé pokaždé stojí a sedí všude kde se dá a vzduch by se dal balit do konzerv jako biologická zbraň. Polly si film nedá ujit, a je dokonale zničená.

V téže době, tedy po obědě, se Miloš vrhá na kartičkáře a já na lože, kde strávím příjemné odpoledne v náručí Morfeovů.

K večeri vaříme gulášovou polévku. Začínám poznávat některé PJ's a propadám depresi, že patřím k několika málo lidem, kteří nosí normální občanské jméno (ostatní jsou Orbit, Nekro, Lečo, Almi, Marwin atd.).

Večer v devět nás čeká zlatý hřeb akce, divadelní inscenace knihy Terryho Pratchetta Muži ve zbrani v oficiální dramatisaci S. Biggse. Lístky za 40 Kč je nutné koupit zvlášť, nicméně vidině kulturního zážitku neodolám. Tím spíš, že ohlasy na Strážce, strážce téže skupiny inscenátorů z loňského Parconu se dají charakterizovat jen jako dokonalý obdiv. Už od půl deváté se tlačím v přeplněném předsálí haly v sokolovně. Nemůžu dýchat, stále mi někdo šlapa na nohu, konverzace osciluje mezi tématy lechtivými (tiskneme se na sebe), nechutnými (není co dýchat a hlásí se i tělesné potřeby, jejichž uspokojování je z organizačních důvodů omezeno) a zoufalými (všechny bolí nohy, záda i další části těla). Tlačence se ovšem vyplácí, když konečně otevřou, sedíme ve čtvrté řadě. První scény provází frenetický potlesk takřka po každé replice. Ten ovšem rychle ochabuje, když zjišťujeme, že Muži ve zbrani pravděpodobně

nejsou Pratchettovou knihou z nejlepších, že třetině protagonistů není rozumět, že vstupy Jana Kantůrka (překladače) se scénickými poznámkami jsou stále delší, nudnější a nesrozumitelnější, že asi třetinu času představení je opona zatažena a probíhají přestavby, že všichni diváci už vědí, jak to dopadne, ale hercům to zjevně ještě bude trvat, že režisér zřejmě v životě neslyšel o proškrtávání textu hry a v neposlední řadě že všechny tyto úvahy nás napadají již během první poloviny představení. Přestávku si zpestřuji pátráním po vstupence na con, kterou jsem v tlačenci před vchodem ztratila. Mám kliku, našla se celkem bez problémů. Představení končí v půl jedné a většina diváků tak od půlky zjevně věnuje více pozornosti falešnému zpěvu, línoucímu se od bufetu pod oknem, než dění na jevišti. Když odcházím, konstatuji, že to byl zážitek spíše strašlivý, hlavně vinou délky. Jsme zcela mrtví. Jdeme se s Milošem vysprchovat a v jednu už spíme jako dřeva, zatímco ostatní žijí a baví se.

Sobota 6. 7. 2002

Nechápu, jak Polly opět zvládla rozdělit snídani. Obcházím jen pár posledních opozdílů, jimž vnucuju porce navíc. Zbyla nám totiž spousta chleba, kobyolkózní apetýt letos PJ's zjevně nemají.

Rozhoduju se, že musím navštívit nějakou přednášku, když už jsem na tom conu. Sapkowski přednáší v deset, někteří z toho usuzují, že by mohl být ještě střízlivý, ale já nakonec volím „Pravdu o hajzlech na DS9 a Voyageru.“ Místo rozboru zloduchů ve Star Treku jsem ovšem svědkem toho, kterak sám velký hlavní pořadatel Euroconu podává historický i jiný výklad k tématu mezigalaktických toalet a vyměšování. Doslovné citace přednášky jsou takřka ze sta procent nepublikovatelné. Toalety ve Star Treku jsou pak pojednány odkazy na komiks, který tento seriál paroduje. Závěreč-

Konkurenti před přednesením kandidatur – Martin Hoare (vlevo) a Václav Pravda.

Rozhoduju se, že musím navštívit nějakou přednášku, když už jsem na tom conu. Sapkowski přednáší v deset, někteří z toho usuzují, že by mohl být ještě střízlivý, ale já nakonec volím „Pravdu o hajzlech na DS9 a Voyageru.“

Z Deníčku neofana

aneb Neofanem proti své vůli

čem
se
(ne)
mluví

ná vymyšlená epizoda seriálu mi přijde dokonale trapná. Nás, kdo jsme se s humorem přednášejícího zcela minuli, ale zjevně není mnoho.

Abych zkusila také nějakou seriózní přednášku, zůstávám hned na další, „Naši malou Naomi.“ Po třičtvrté hodině sestřihu, zaměřeného na jedinou postavu Star Treku, se ale sama sebe ptám, co že tu vlastně dělám, a vyrážím na oběd. Miloše беру s sebou, ač má rozehranou novou, dosud nevydanou stolní deskovou hru Proroctví. Povolili mu pauzu, ale po návratu se opět vrhá do hry, a tak vyrážím ještě na jednu přednášku.

Při výběru mezi „Jaké JE 21. století (Ondřej Neff a Josef Nesvadba)“ a „Mezi Star Trekem a Dallasem“ nakonec volím české spisovatele. Nelituji, byť zážitek mě vůbec netěší. Snůška vzpomínek v podstatě plytkého charakteru – se světlými výjimkami například v podobě Neffových odkazů na literaturu – končí apoteózou techniky a odsudkem duchovna v podání obou přednášejících. Ostatní účastníci diskuse (s mou drobnou výjimkou) přizvukují. Moje poznámka o roli duchovních aktivit jako zdroje jistoty v technikou znejistěném světě je odmítnuta jako velmi chybné řešení přístupu k životu, a to i psychiatrem Nesvadbou. Přednáška mě dokonale

otrávila, a tak další – Františky Vrbenské Reportáž psanou z Kostnice – už oželím.

Vrcholný večer conu se vyznačuje pro mě zajímavou charakteristikou – nekoná se totiž jediná akce, která by mě jen trochu lákala. Proto dáváme s Milošem přednost výletu za mým spolužákem, který bydlí nedaleko. Vracíme se kolem desáté do zábavy v plném proudu. Miloš se vrhá do hry Proroctví, já se chvíli poflakuju kolem a pak volím sprchu a postel.

Budím se ve tři ráno. Ze školy, kde nocujeme, se ozývá takový hluk, že vrátná vyhazuje bandu PJ's kamsi k tělocvičně. Miloš se netváří, že by ho moje společnost lákala víc než další hry, a tak se vrhám ve svém pyžámku do víru společenského života mezi přiořilé Pány jeskyně. Ti právě zakládají sektu uctívající (se vši nenávisť) Daniela Newmana, jednoho z přednášejících, který se jako na potvoru přichází právě koupat, a je tudíž vyfocen ve sprše, následně zamčen tamtéž a i jinak zostuzen. Já se chvíli snažím sledovat konverzaci, ale brzy mi dochází, že spolek je příliš esoterní, a tak se vracím do lože.

Neděle 7. 7. 2002

Ráno vstávám v osm, protože vím, že Polly odjíždí brzo vlakem. Přesto je tohle nezničitelné děvče vzhůru dřív než já, vstávalo v sedm, aby nadepsalo diplomy vítězům soutěží.

Den likvidace conu probíhá ve znamení rozdělení buchet k snídani a cen vítězům všemožných soutěží. Balíme a odjíždíme. S Ostraváky se loučím slovy, že se možná uvidíme za rok na Gameconu v Olomouci. Teď nás ještě čeká všechno odvézt do Prahy.

Závěr

Návštěva Euroconu mi umožnila nevšední nahlédnutí do světa, o němž mnozí lidé nemají ani potuchy. Do poměrně hustě zabydleného světa dospělých lidí, kteří se neváhají třeba promenovat po běžném městě převlečení za postavy ze seriálu. Do světa, který spojuje mnohé podoby fantazie, do světa, který já sama mám tendenci odsuzovat jako velmi primitivní útěk od toho, co člověk opravdu žije nebo co by podle mě žít měl. Mezi lidmi, kteří věnují měsíce přípravě divadla pro jediné uvedení, kteří se rok chystají na mistrovství republiky v Dračím doupěti, jemuž musí v rámci conu potom ještě věnovat několik celých dní bez nároku na volno či zábavu při přednáškách a dalších akcích. Mezi lidmi, kteří hrají nejruznější hry s finančními náklady v řádech tisíců a desetitisíců korun – a že kartičky nebo stolní hry s figurkami rozhodně levná sranda nejsou. Mezi lidmi, kteří víkend co víkend jezdí na různé akce mydlit se dřevěnými či kovovými zbraněmi. Mezi lidmi, kteří rádi píšou různé povídky, nebo je alespoň jako porota posuzují, a mezi jejich kamarády, kteří nejlepší z textů vydávají. Do světa, kde se téměř nikdo nejmenuje, jak se jmenuje, kde každý zná každého, nebo má aspoň známé, kteří znají úplně každého. Do světa plného patosu, jehož se lidé jsou ochotni účastnit s maximálním nasazením a který zjevně dokáže dát jejich aktivitám – a snad i životu jako celku – smysl. Smysl, který lidé jako já musí klopotně hledat.

I já ve své nevědomosti musím uznat, že v tomhle světě a v tomhle lidském společenství je spousta normálního, a taky spousta HODNĚ nenormálního. Bylo pro mě rozhodně zajímavé nahlédnout a poznat, zároveň je mi ale jasné, že já se do tohoto světa nehodím. Maximálně jako kávovařička, řidič, skočtam či stěhovák – asi ze mě bude v nejlepším případě chronický neofan.

Karolína Kučerová

Při výběru mezi „Jaké JE 21. století (Ondřej Neff a Josef Nesvadba)“ a „Mezi Star Trekem a Dallasem“ nakonec volím české spisovatele. Nelituji, byť zážitek mě vůbec netěší. Snůška vzpomínek v podstatě plytkého charakteru – se světlými výjimkami například v podobě Neffových odkazů na literaturu – končí apoteózou techniky a odsudkem duchovna v podání obou přednášejících. Ostatní účastníci diskuse (s mou drobnou výjimkou) přizvukují. Moje poznámka o roli duchovních aktivit jako zdroje jistoty v technikou znejistěném světě je odmítnuta jako velmi chybné řešení přístupu k životu, a to i psychiatrem Nesvadbou.

Jiří Studený

Vystudoval Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor ČJ–AJ (abs. 1984), na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci si rozšířil učitelskou aprobaci o předmět základy společenských věd (abs. 1998). Učil na středních školách v Turnově a Hradci Králové, v současné době je asistentem na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice, kde se zabývá dějinami literatury a tvůrčím psaním.

Ve své tvorbě se inspihuje estetickými podněty zenového buddhismu (psaní poezie není literární aktivitou, ale způsobem existence), v poslední době se pokouší se svými hudebními přáteli (hradecká skupina Nappa, Martin Halíř) prezentovat vlastní texty také jako recitátor (festival Folková poetika v Turnově, pravidelná vystoupení v hradecké čajovně U poutníka).

Svou poezii, kratší esejistické texty a recenze publikoval v Literárních novinách, Iniciálách, Hostu, Prostoru a Tvaru, byl rovněž spolupracovníkem časopisu Gramorevue, pro nějž připravoval recenze z oblasti populární hudby.

Představujeme Vám

(nová jména české poezie a prózy)

* 22. 2. 1960 v Hradci Králové,
básník, esejista

V příloze Tvaru (Tvary) vyšel soubor básní Podzimní
Elvis (10/1995), teoretická stať Etický kontext
soudobého umění (1/1999) inspirovaná filosofickým
odkazem Immanuela Kanta a meditativní cyklus
Lotosové jho (2/2002), jeho jinou variantu můžete
nalézt na adrese: mujweb.cz/Kultura/studej.

Bez cíle

Knižně vyšly jeho verše ve sborníku Prvovýstupy
(Kruh, Hradec Králové 1989), společně
s fotografem Pavlem Charouskem připravil
bibliofilský tisk Jistota tvarů (Triga, Turnov, 1990),
vydal básnickou sbírku Soulbuilding
(Ivo Železný, Praha 1996).

„Hynku, Viléme, Jarmilo. Buddho!„

1
Tyhle básně
napsal můj pokoj
ve kterém léta
osaměle žiju
Předtím tu léta
osaměle žila
moje babička

V rukopise jsou připraveny cykly básní Recent
Words, Když došla rýže a No name.

2
Pod stromem
není radno sedět
s dřevěnou myslí
Mysl ocelová
nás denně volá
ke stroji

Žije v Hradci Králové.

Jiří Studený

3

Tuhle báseň
píše sám vzduch
Píšeš ji ty
můj ze všech
nejstarší
nejsladší příteli

4

To co nás zvrásní
zdrsní a rozryje
už tady přece je
Tak třeba
stará odhozená
kost

5

Dokonce ani
bezmračná mysl
čistého
modrého
nebe
není náš cíl

6

Tuhle báseň píšu
po probdělé noci
Čistý vzduch odchází
otevřeným oknem
z dálky sem zalétá
zděšený skřehot
probuzených vran

7

Vidět své jméno
černě na bílé
Mastná šmouha
na okenním skle
světlo propustí

8

Na dně čajové misky
zvolna vysychá
jemný čajový prach
Nevábný popel
všech jemných chutí
a vůní

9

Moje babička
ze svého
skromného
důchodu
ušetří nejvíc
z celé rodiny
Tahle báseň
je pořád ještě
moc dlouhá

10

Čaj jitří patro
svou svůdnou
chutí
Zbytky vylévám
do záchodu
Ani prázdnota
propadání
není náš cíl

11

Tuhle báseň
napsal můj
dětský pokoj
ve kterém sedím
před zrcadlem
a váhám uvěřit
že jsem ten
koho vidím

12

Tyhle básně píše
sangha mého
pokoje
Pavouk v pravém
horním rohu
nepatrné mušky
v jeho síti
Laskavé bakterie
v mých střevěch

13

Ráno jsem sundal
všechny obrazy
pavučiny setřel
rozechvělou dlaní
Tak tedy vítěj
prázdnoto

14

Tuhle báseň napsal
můj prázdňý pokoj
plný světa
Sladkého zpěvu ptáků
slunečního světla
zbludilých mravenců
mých vlastních
myšlenek

Představujeme Vám

(nová jména české poezie a prózy)

15

Přes dvacet let
jsem běhal lesem
kolem trati
Za celý čas
jsem potkal vlak
jen několikrát

16

Mysl dveří
nejprve
prochází
teprve
pak
odemyká

17

Co srdce nevidí
oči neželí
Tak aspoň obrať
kříšťálovou kouli
tak krásně v ní
chumelí

18

Moje babička
nikdy neslyšela
o Buddhovi
dharmě
a sanghze
Její vyšívané
dečky a ubrusy
by pokryly
jedno menší
náměstí

19

Tuhle báseň
napsala rybenka
na šikmou stěnu
prázdné vany
Černá na bílé
od chvíle
kdy ji pozoruju
se nepohnula
z místa

20

Když tyhle básně
četla moje babička
kroutila hlavou
a usmívala se
Kroutím hlavou
a směju se
z plných plic

21

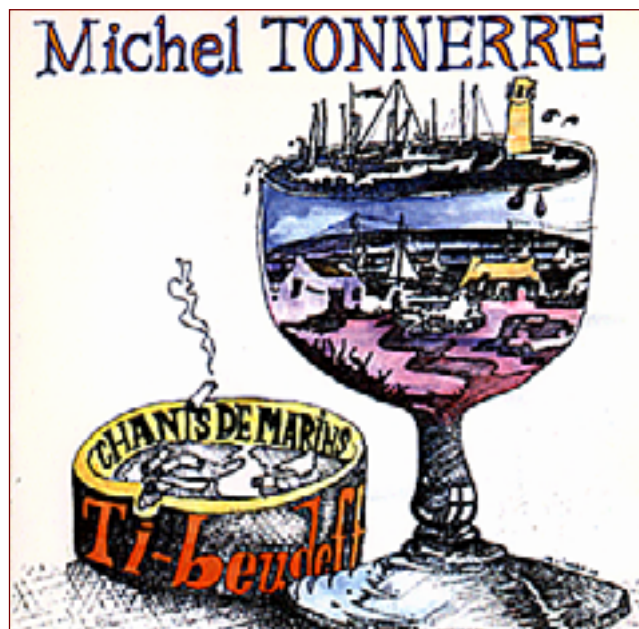
Pod strom
jsem posadil
sošku Buddha
Přiběhl pes
a Buddha si
označkoval
Krůpěje moči
zlatě září

22

Pod strom
jsem posadil
zlatou sošku
Buddhy
a čekal jsem
co se bude dít
Přiběhl pes
a Buddha si
ani nevšimnul

28. dubna 2002

Caj Dák

Další krása z prodejny Metro na Národní. Britská skupina Gentle Giant. Pomezí Yes, ELP nebo Genesis (čili artrocku v té lepší podobě) a King Crimson, skupiny, která je dnes popisována jako progresivní rock. No nevím. GG vznikly v roce 1969 a už v následujícím roce pro-razily albem stejného jména. Jsou jednou z mála kapel, která byla úspěšnější „over ocean“, tedy v Kanadě a USA, než v UK. Po roce 1980 se rozpadají, nicméně těch 15 kousků, které za nimi zůstaly, patří k pokladnici bigbítu a jsou důkazem, že věci se dají dělat i jinak (a přesto stejně). Ono je to pořád dokola. CD Live je z ledna 1975, natočeno v New Yorku a obsahuje 7 fláků – 7 hitů v koncertní podobě. Možná že nejznámější jsou Funny Ways a The Runaway, skladba, která začíná samplovaným zvukem rozbíjeného skla. GG bych, z laického dnešního pohledu, zařadil do jakési post-moderny, aspoň já je tak vnímám – mimo výše zmiňovaných vzorů zde pečlivý posluchač uslyší i ozvuky folkové a jazzové, nebo naopak renesanční hudbu v podobě, jak ji produkovaly jiné britské skupiny – Gryphon či Renesance. GG byly instrumentálně zruční, mohli obsadit cca dvacet různých nástrojů, včetně mellophonu. Vítejte ve starých dobrých časech... Za 260 korun.

Jak mě začnou svrbět slechy, jak mám v kapse nějakou korunu, už si to hasím do nejbližší cédečkárny. Zase jsem šáhnul z vo-
leje do přihrádky a zase se mi podařilo vy-
táhnout příjemnou partičku. Rawlins Cross
jsou z kanadského Newfoundlandu a mají
nakročeno jak k irskému a britskému folku,
tak z Ameriky je zase postrkuje country
i jazz. Výsledný sound je docela zajímavou
podobou jakéhosi neo-tradicionálu, smícha-
niny keltského popu, blues, kterému vévodí
zvuk dud. Ej dudy, dudy, moje dudy. Kape-
la vznikla díky bratrům Pantingovým
a A Turn of The Wheel (1988) je jejich debu-
tem. Je na něm 10 kousků – jak tradicioná-

lů, tak i umělin. Kam se zase všichni hrabou – poslouchám stále do kolečka směsku Sleepy Maggie / Grave Walk / Little Beggarman a dobře je mi na světě. Opět bazar na Národní. Za 180 korun.

W. Oldham hraje alternativní country a indies rock a je spojený se skupinou Palace (Palace Brothers, -Songs, -Music). Ta se vymezovala jako anti-folková a mezi léty 1993–1997 vydala 5 cd, z nichž to poslední z roku 1997 (kompilace) se jmenovalo Lost Blues & Other Songs. Oldham vydal samostatně mezi léty 1997–2000 5 profilových cd. Spolupracoval i s J. Cashem. Tahle stáčka se jmenuje Guarapero: Lost Blues 2 (2000) a odkazuje jasně na poslední desku Palace. Obsahuje 16 skladeb a trvá skoro 66 minut – je na ní třeba dost šíleně předělaný hit Lynyrd Skynyrd – Every Mother's Son nebo skladba s textem básně D. H. Lawrence The Risen Lord (blíže – www.dominorecordero.com). Za 49 korun v Levných knihách.

Anglická zpěvačka, skladatelka a kytaristka, narozená 1969, P. J. Harveyová. To PJ znamená Polly Jean. Děs běs, nasranost, a odpovědnost, feminismus a svět bez žen, hudba přímo na dělohu světa. Nejdříve přišla do Londýna, aby se stala výtvarnicí, ale od roku 1991 si začíná zahrávat s hudbou, začíná to zkoušet ve skupině. Do konce roku 2000 stihla natočit 8 cd, Dance Hall At Louse Point (1996) společně s Johnem Parishem, na 2. cd Rid Of Me (1993) si stříhla např. i Dylana (Highway '61 Revisited – to je jen zpráva pro opravdové dylanology). V roce 2000 vyšel demáč z roku 1992, což je vlastně příprava na první ofiší album Dry. V Bontonlandu cd z r. 1993 – 4-Tracks Demos. A to teda je. To je teda věcička – 14 kousků. Za 199 korun. Blíže taktéž: www.pjharvey.net.

Talking Heads. Jedna z nejlegendárnějších skupin nové vlny, hýčkaná kritiky. Začaly hrát v roce 1970 jako Artistics (D. Byrne, Ch. Frantz, T. Weymouth), v roce 1975

se přejmenovávají na Mluvící hlavy a doplňuje je J. Harrison, který hrál s Modern Lovers Jonathana Richmana. V roce 1977 vychází výtečně přijatá deska Talking Heads 77 a od té doby vydávají skoro každý rok desky plné punku, ale třeba i gospelu a soundu stále více ovlivněného africkými a jihoamerickými rytmy. (Jenom vložka – americký punk byl přece jen trochu jiného rázu než ten britský, byl daleko více spojen s new wave). V roce 1981 se současně s TH objevuje projekt neméně zajímavý – Tom Tom Club. Po roce 1982 se kapela rozpadá, každý z hráčů má vlastní plány (od roku 1996 se objevují znovu bez Byrnea jako Heads). Třetí deska z roku 1979 – Fear of Music – má spoluproducenta Briana Ena a hraje zde i Robert Fripp. Hned první skladba I Zimbra, kde se třeba zpívá: Bim Blassa Gallasasa Zimbrabim, by vás měla postavit do pozoru. No ano – tady si vypůjčoval Pražský výběr i mnoho jiných. 11 skladeb za 260 korun v bazaru Národní.

Michael Tonnere hraje keltskou muziku s irskou zatáčkou, ač je to Francouz. V letech 1994–1995 vydal u firmy Keltia Musique 3 alba Fumier D'baleine Bloody Whale, Ti-Beudeff a L'Oiseau Noir, spolupracoval na albu Dana Ar Braze Kindred Spirit. Ti-Beudeff obsahuje 11 skladeb – námořnických písniček, které jsou známé z bretaňských rybářských hospod. Jsou to všechno tradiční a doprovodná kapela hraje na akordeon, foukací harmoniky a elektrické kytary. Minimálně dva Tonnerovy kousky by byly na české tancovačce zásadními dupárami. Písničky se hemží slovíčky matelos nebo marin – aniž bych byl lingvista, tak vím (znáte to: rybáři vyjedou na moře, nejede to, tak losují, který bude sněžen). Chlápík z rodu Stivellů, dříve psal pro cizí, pak pro sebe. Z výprodeje na třídě M. Horákové, za 159 korun.

Jakub Šofar

V roce 1981 se současně s TH objevuje projekt neméně zajímavý – Tom Tom Club. Po roce 1982 se kapela rozpadá, každý z hráčů má vlastní plány (od roku 1996 se objevují znovu bez Byrnea jako Heads). Třetí deska z roku 1979 – Fear of Music – má spoluproducenta Briana Ena a hraje zde i Robert Fripp. Hned první skladba I Zimbra, kde...

Strž (velký recenzní prostředek) Je příznačné a svým způsobem silně reflektivní, že teze o jeho poezii jsou většinou

Mallarmé u Macintose

O Jiřím Dynkovi a jeho sbírkách už se popsala velká spousta papíru. Je příznačné a svým způsobem silně reflektivní, že teze o jeho poezii jsou většinou tvořeny vršením hyperbizarní, postmodernou a postindustriální společností generovanou terminologií, která způsobuje, že obraz básnickovy tvorby působí jako supermoderní, ocelově skleněná konstrukce lomených tvarů, jako nejnovější budovy, jejichž běžný kolorit je bezvýhradně řízen nejdokonalějšími procesy počítačových technologií. Ať už je to označení Jany Soukupové – „křehce vysprejovaný...natěračským zásahem snadno zničitelný“ – nebo Jana Nejedlého – „hypersenzitivní walkmenaut ve skafandru poezie“, vždy nám kritikovo tvrzení dává pocit, že máme co do činění s něčím novým, moderním a tedy nutně nezvyklým.

Na druhé straně v doslovu k nové Dynkově knížce, která se zove Sussex Superstar (Petrov, Brno 2002), přichází Radim Kopáč s přirovnáním k Mallarméovi, což je krok zcela na druhou stranu časové osy. A přesto nejde jen o motivickou spřízněnost barvou azuru, který je v Dynkově sbírce opravdu takřka všudypřítomný a v poezii Mallarméově je přímo apostrofován, ale především o podobný tvůrčí proces, byť ve výsledku silně dokreslený dobovým „poetickým územím“.

Přijmeme-li obě tato konstatování za podložená a pravdivá, což jistě nebude při jen zběžném přehlédnutí Dynkových textů nijak těžké, vyvstane nám tu dialektická podoba jednoho typu současné poezie. Není nikterak zvláštní, že nová poezie navazuje na poetiku některé ze starších generací, ale ne vždy se tato návaznost ukáže jako šťastná a synkretické snahy o spojení několika směrů nezřídka končí literární tragédií. Ne tak v Dynkově případě!

Některé přístupy k realitě, kterými se blíží, jak již bylo uvedeno i ve zmiňovaném doslovu, k poetice francouzských symbolistů devatenáctého století, ukotvují Dynkovu tvorbu do imanentní linie literárního vývoje. Na druhou stranu je tu ale lexikálně – sémanticky postižena bezprostřední současnost, dnešní společnost se svými charakteristickými rysy a zájmy. Stejně tak je novost skloubena s tradi-

tvořeny vršením hyperbizarní, postmodernou a postindustriální společností generovanou terminologií, která způsobuje, že obraz básnickovy tvorby působí jako supermoderní, ocelově skleněná konstrukce lomených tvarů, jako nejnovější budovy...

cí v rovině formální. Klasická strofičnost a rytmičnost básní symbolisticko – dekadentní linie je tu nahrazena dnes již obligátními, jednotlivě položenými výkřiky a výpověďmi; naproti tomu se po zvukové stránce může Dynka považovat za následovníka takových mistrů eufonie a zvukomalby, jakým byl například Josef Hora.

Radim Kopáč kdysi ve své recenzi na jednu z předchozích Dynkových sbírek odsoudil autora k brzkému zapomnění. V doslovu ke knize nynější se od tohoto výroku distancuje, uznává svůj přehmat a nepřímě se autorovi omlouvá. Není ovšem vůbec jasné, nakolik se tehdy přiblížil či vzdálil pravdě! Lze jedině souhlasit, že Dynka se postupem času vyvíjel – od bibliofilsky vydaných počínů, které se blížily spíše výtvarnému umění, přes různé výstřelky až k právě vydané sbírce, ve které svou poetiku brousí k smířlivějším a vytříbenějším konturám. Tyto básnickovy proměny samy o sobě vyjevují, která ulička je slepá, označují, která část básnického spektra je produktivní a která neslibuje nic než pouhé strnutí. Přejme si, aby se z chyb i úspěchů poučil nejen sám Jiří Dynka, ale i celá česká básnická scéna.

Pavel Voňka

Dvakrát dobrá druhá liga

Makladatelství Mladá fronta, snad aby učinilo zadost slavné tradici, se letos vytasilo s nově koncipovanou edicí Česká poezie. Prvními dvěma svazky v ní jsou Nespavost Lubora Buriana a Předtuchy Davida Vlčka.

Burianova Nespavost je sbírkou městské lyriky. Už tituly básní jako Garsonkoví muži, Smrt sprejera, Stavba, Samoobsluha, Ve výstahu, V tramvaji či V závodní jídelně tomu napovídají.

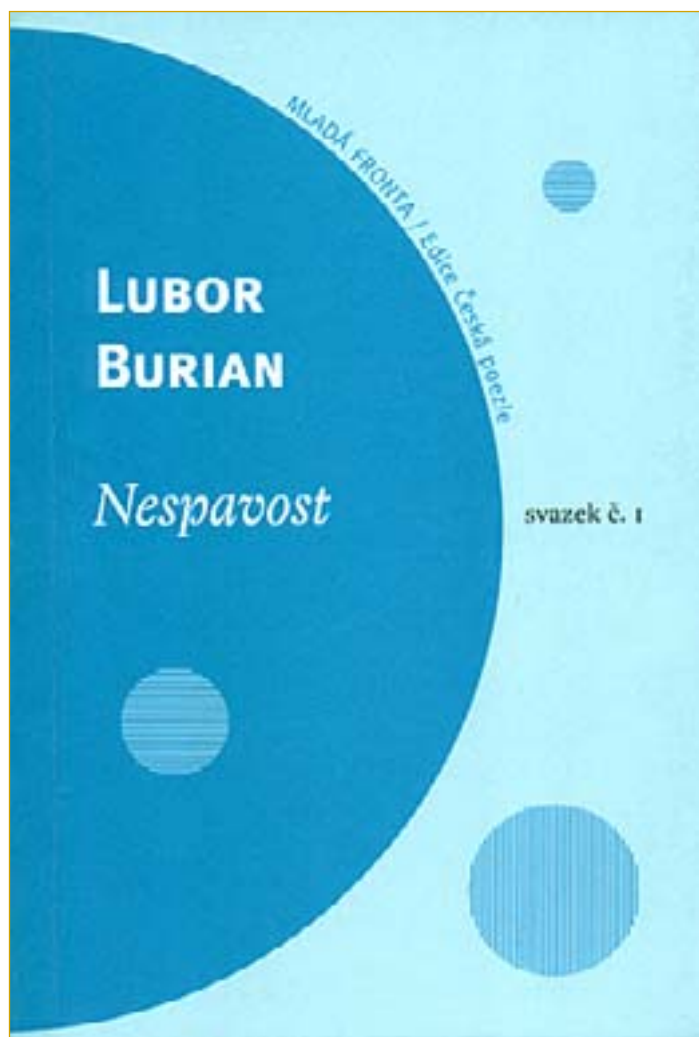
Pokud jde o výraz, pak nejsilnější je Lubor Burian tam, kde napodobuje Miroslava Holuba. Burian je jím zjevně okouzlen. Holub na nás civí skoro z každého verše, jeho poetika je tu takřka hmatatelná. Stejný odstup, stejné využití metafor převlečených za odborné termíny, stejný postoj lyrického chirurga, který odkryje vše, co mu přijde do cesty, svým lehce nostalgickým skalpelem.

Tam, kde se Burian od Holuba odpoutává, kde se pokouší být svůj, se mu tolik nedaří. Slovní hříčky, neologismy, paradoxy, pointy, nic z toho nedokáže básník učinit tak nosným, aby to udrželo celou báseň. Text postavený na jediném nápadu se mu často skácí do banality. Ani závěrečný pointový rým, v němž si Burian libuje, nezachrání bezobsažnost celé předchozí výpovědi. Naštěstí se autor od svého Holuba moc často neodchyluje.

David Vlček, autor druhé sbírky Předtuchy, je bohužel svůj zcela. Jeho verše, prezentované na předsádce jako „intenzivní, znepokojivý čtenářský zážitek ... kterému nechybí invence, hloubka ani humor – být místy více než mrazivý“ postrádají mrazivost stejně jako invenci, což z nich činí poněkud nudný čtenářský zážitek bez hloubky a bez humoru. Vlček píše říkanky. Nic naplat, že do nich zaplétá cizojazyčné citáty a rýmuje *raison d'être* – milimetr, humorné to není. Chybí tomu překvapení i skutečný nápad, dokonce i přítomný cynismus je jaksi bez šťávy. Přiznejme Vlčkovi aspoň to, že umí rýmovat. Jeho rýmy nekulhají, což je u říkanek sice podmínkou, dnes však zdaleka ne všemi říkankáři dodržovanou. Vlček svůj jazyk ovládá.

Bohužel se však zdá, že je to to jediné, co umí. Jeho hlavním tématem je zcela zjevně smrt. Hroby, smrtkami a kondolenčními gesty se to v jeho textech jenom hemží. Ničemu z toho se ale nedá věřit. Vlčkův cynismus je opravdu nudný, šedivý, papírový. Jeho tisíckrát omletá smrt není ani krutá a výsměšná, ani chladná a beznadějná, ani jednoduše hrůzná, je bez barvy a bez zápachu, jsou to jen čtyři písmenka a nic víc. Je to smrt vhodná k tomu, aby se případně rýmovala s chrtem nebo vrtem.

Vlček nás nenaštve, nerozbrečí ani nerozesměje. Miluje aluze a citáty, většina z jeho textů jsou odkazy k textům jiným. Vlček si hraje, ale pro sebe, pro ostatní na tom není nic moc zajímavého. Parafrázuje a parafrázuje, a jestli se neuparafrázoval, parafrázuje dodnes. Aspoň že si trochu umně hraje s tím jazykem.

Holub na nás civí skoro
z každého verše, jeho poetika
je tu takřka hmatatelná.
Stejný odstup, stejné využití
metafor převlečených za
odborné termíny, stejný
postoj lyrického chirurga,
který odkryje vše, co mu
přijde do cesty, svým lehce
nostalgickým skalpelem.

Strž

(velký recenzní
prostředek)

Vlček si hraje, ale pro sebe, pro ostatní na tom není nic moc zajímavého.

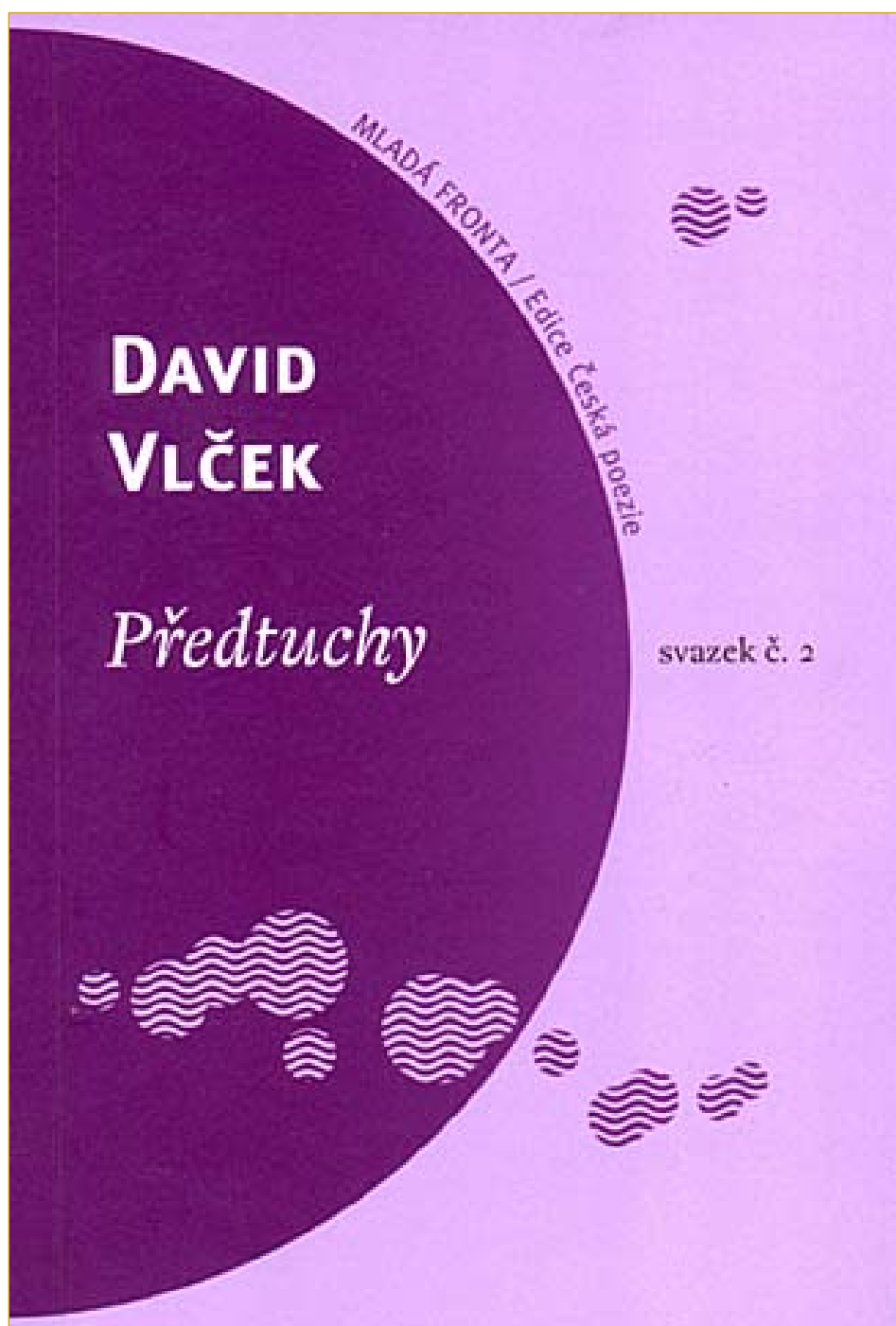
Parafrázuje a parafrázuje, a jestli se neuparafrázoval, parafrázuje dodnes. Aspoň že si trochu umně hraje s tím jazykem.

Měli-li bychom první dva svazky nové mladofrontovní edice zhodnotit v kontextu, pak postavíme Buriana nad Vlčka. Z Buriana na nás aspoň občas něco zajímavého promluví, i když většinou je to Miroslav Holub. Celkově jsou obě knihy slušnou druhou ligu v současné poetické produkci. To není špatně, nemůže být každá vyšlá knížka vhodná k reprezentaci.

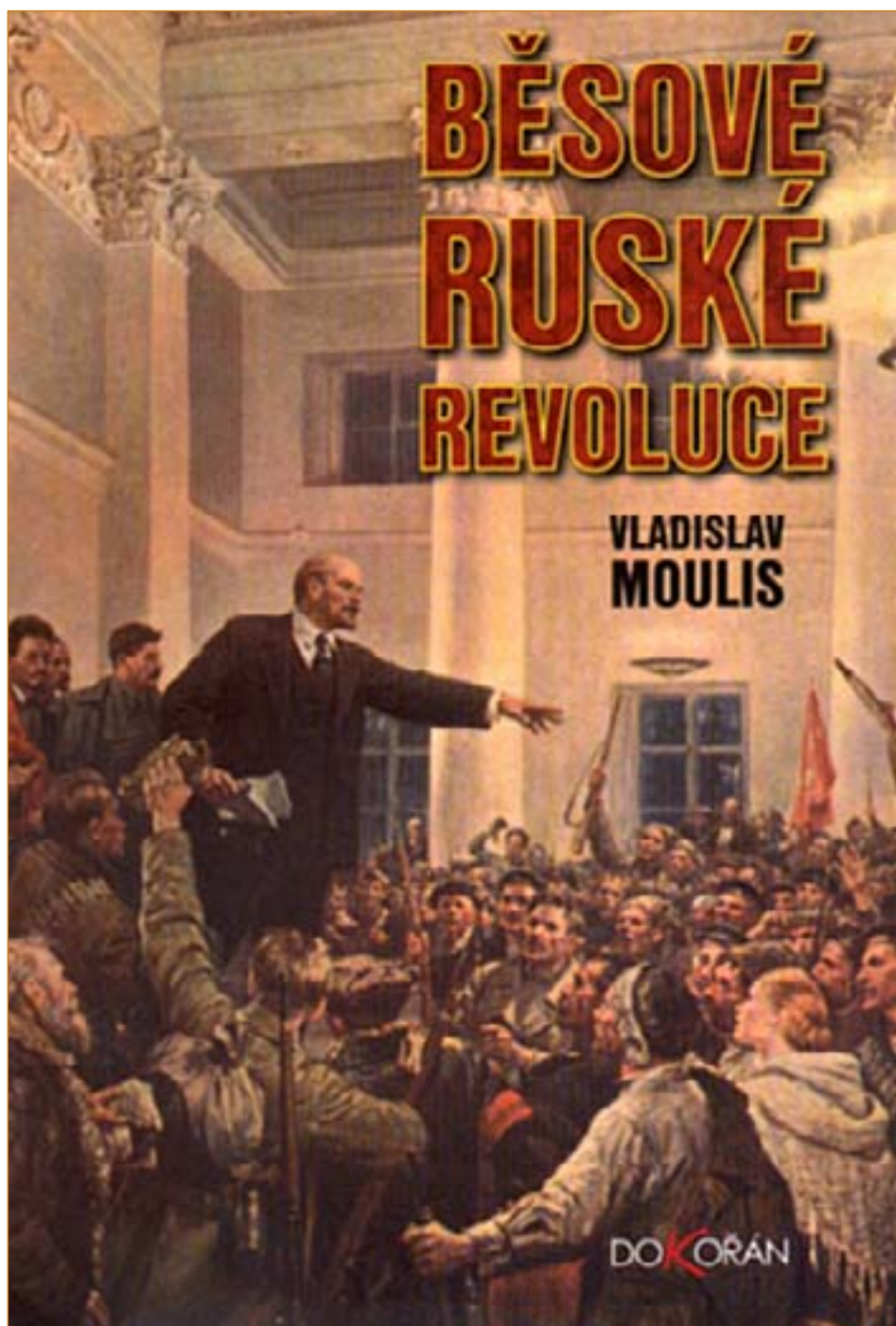
Oběma svazky vstoupila do kontextu české poezie nová jména, v případě Lubora Buriana bohužel naposled. Zatímco totiž Vlček o smrti pořád mluví, Burian už (předčasně) zemřel. To samozřejmě není výčitka ani jednomu z nich. Jen konstatování paradoxu.

Štefan Švec

(text použit pro vyslání ČRo 3 - Vltava)

„Lidé zvláštního ražení“ nad knihou o největších bestiích ruské revoluce

Německý špion Lenin, nekompromisní velitel Čeky, „železné koště“ Dzeržinskij, terorista a paranoik Stalin, zločinná oběť čistek Jagoda, vůdce vykonstruovaných procesů Ježov, Stalinovo protežé Berija, nelidští vyšetřovatelé Zakovskij a Švarcman, prokurátor bezpráví Vyšinskij, „Stalinův žid“

Při četbě takovýchto zákrutů stalinské skutečnosti se ani nelze mnoho divit, že soudobé mánii vidět běsy za každým bukem, propadl i sám Vladislav Moulis. Jak jinak si vysvětlit skutečnost, že bez detailního doložení poprává sluchu třeba zkazkám o zdeformování Leninova mozku. Ten prý byl z poloviny „svraštělý, zmuchlaný, zmačkaný a ne větší než ořech“.

Kaganovič, ideolog socialistického realismu Ždanov, osnovatel vraždy Trockého Sudoplatov a velkohubý odborník na osev zmraženého obilí a likvidátor vědy Lysenko. Ty všechny spojila ruská revoluce roku 1917. Ty všechny znovu spojil a výše naznačeným způsobem vylíčil znalec ruské politiky dvacátého století Vladislav Moulis.

Nelichotivým líčením činů představitelů SSSR se dnes zabývá celá řada titulů. Pokud má ale vyjít titul, kde bude hned několik (navíc ne rozsáhlých) medailonů sovětských politiků, hrozí často nebezpečí, že autor sklouzne do nepřipustného zjednodušení nebo schematičnosti. Obvykle se pak z knižní novinky plné „skandálních

Strž (velký recenzní prostředek)

Zůstává otázkou pro neurochirurga, zda člověk s takto smrsklou polovinou mozku může řídit revoluci, nebo dokonce běžně existovat.

odhalení“ a „skutečné skutečnosti“ dovíme asi tolik, že to všechno byla hrůza tihle lidí, pohleďte na ty zrůdy, to je krve, fuj. Pokud se tedy v oblasti životopisné literatury o papaláších sovětského Ruska objeví kniha s nápadem, působí jako osvěžení. A právě to se povedlo Vladislavu Moulisovi v jeho novince Běsové ruské revoluce.

Celý vtip je patrný už z názvu: autor si pohrává s metaforou Dostojevského Běsů (ale nakonec využije i Gogola či Danta) k tomu, aby leitmotivem spojil jednotlivé kapitoly-medailony. Psát totiž o Leninovi na dvaceti nebo o Stalinovi na třiceti stránkách je pro autora výzva. Ví, že nepostihne vše. Moulis se s touto výzvou vypořádal nápaditě. Na nezbytné minimum omezil líčení dobového politického a hlavně ideologického kontextu. Sleduje jen několik linií neskutečně lidsky odpudivého příběhu a věnuje se těm nejvykřičenějším postavám a epizodám. Nepoužívá je ale výhradně na bulvární efekt, případně jako dokreslení prohnitosti a zvrácenosti stalinismu. Hledá za nimi spíše psychologické vysvětlení toho, proč se představitelé sovětského státu začali chovat právě takto – běsovsky. Moulis překvapivě neklade na první místo svého líčení skutky, ale povahy objektů své práce. Snad na úvod každého medailonu se ptá: Jaký to byl člověk? Na příkladech „života a díla“ toho kterého běsa či běsíka se pak snaží dospět k odpovědi.

Co ale autor míní „běsovstvím“, které všechny líčené charaktery spojuje? Bolševiči

vůdcové, o kterých mluví, se vyznačovali tím, že „žili mimo společnost a zabývali se pouze přípravou revoluce, často v ilegalitě nebo v cizině. Byli to doktrináři, a spory o politický program a taktiku zaplňovaly celý jejich život.“ Hlavní motivy běsovství nalézá Moulis v absolutní, vražedné netoleranci vůči jiným, vůči oponentům nebo (třeba i domnělým) nepřítelům. Revoluce roku 1917 navíc v ruské společnosti podpořila určité mravní rozkolísání, které tyto zločinecké typy dovedly umně zneužít ve svůj prospěch. Kombinovali v sobě neinteligentní sebestřednost, velkohubost i komplexy méněcennosti s oproštěním od vlastního uvažování, které nahradili ideologií. Neustále se strachovali o svou moc i holý život, a tak propadli permanentnímu hledání nepřítelů (zvláště u Stalina to byla oblíbená kratochvíle).

Právě Stalin, alias Koba, což značí „významenaný“, o svých stranících mluvil jako o „lidech zvláštního ražení“. Jejich životopisci užívají výstižnější pojem „prázdní lidé“. Nežrůdka skončili na popravišti, přičemž jiné na ně před tím přivedli. Působili v bezpečnostním aparátu, na různých úrovních sovětské komunistické strany, i na poli kultury, vědy a ideologie. Páchali ta největší zvěrstva v novodobých dějinách.

Počátek mravního marasmu, který s sebou přinesli, není ale teprve u Stalina, jak se obvykle traduje. Už otec revoluce Lenin

vzkázal sovětskému lidu: „Krať nakradené“. Tedy obírej bohaté, lup. Moulis navíc dokládá, že to byl už Lenin, kdo dal prostor podprůměrným ve vedení země. Připomíná například jeho výrok: „Darebák může být ten, koho potřebujeme právě proto, že je darebák.“ A že se jich urodilo. Lenin v Moulisově podání také není tak bezzubým „čistým revolucionářem“, jak se o něm často mluví. Věděl o teroristických činech, které prováděl mladý Džugašvili se svými kompaňony. Lenin také, jak Moulis tvrdí, už od převratu počítal s vyvražděním rodiny cara Mikuláše II.

Skutečné běsovské posvícení ale vypuklo až po Leninově smrti. O moc se rvoucí politbyro, kde Stalin se snažil zahltit ozvuky pro něj nepříznivé Leninovy poslední vůle a kde Trockij usiloval o zničení Stalina, skutečně připomínalo slova z Dostojevského románu: „Není-li Boha, tu já jsem Bůh.“ Postavení Boha, do kterého se vítěz sporu a „největší člověk“ Stalin dostal, pak zajistilo fenoménu běsovství trvalou slávu v podobě monstrprocesů dvacátých a třicátých let. Jak napsal Masaryk: zničili cara, ale ponechali carismus.

Hlavní linii příběhu běsovství tvoří právě líčení procesů. Zde se Moulis zbytečně obšírně pouští do popisu metod stalinské tajné policie – Čeky. Dnes již obecně známými krutostmi tak rozmělnuje původní dobrý nápad. Naštěstí ale neulpívá na detailech mučení zas až tak dlouho.

Dokonalost sebepožirajícího se běsovství ve Stalinově okolí vystihuje Moulis na patrně nejznámější řadě monstrprocesů třícátých let. V prosinci 1934 byl zavražděn hlavní představitel Leningradského sovětu Kirov. K vraždě dal podnět Stalin – domníval se (ne neoprávněně), že by Kirov mohl ohrozit jeho pozici. Vraždu organizoval velitel Čeky Jagoda. Nejprve byli jako vrazi Kirova zlikvidováni oponenti režimu a následně „se ukázalo“, že vraždu tohoto „železného bolševika“ zosnovali nepřátelé uvnitř strany. Do propadliště dějin po rychlém procesu zmizeli zakladatelé sovětského Ruska, Leninovi spolupracovníci Zinovjev a Kameněv. Následovaly další vnitrostranické procesy a další mrtví. „Zrádce Stalina“ byl v řádu této jakobínské logiky objeven také v Jagodovi, který – a to je teprve paradoxní – se u soudu přiznával ne k vyhlaným a naučeným zločinům, ale ke skutečným vraždám, které organizoval, včetně té Kirovovy. Jen na jejího hlavního zadavatele neupozornil. Jagodu ve vedení procesů vystřídal Ježov a pak svého předchůdce následoval stejnou cestou na onen svět. Pokračovat snad už ani není nutné.

„Křišťálově čistý“ (dobové přízvisko) Stalin se ve své paranoické hrůze, že bude svržen, zbavil hlavních oponentů uvnitř strany. Plodil při tom vrahy a další vrahy a vrahy vrahů a vrahy vrahů vrahů a dost, nebo se ztratíme. Skutečná běsovost tohoto systému ale není ani tak v dopadu na špičky stranického aparátu, ale na nejnižší příčky společnosti. Moulis připomíná udavačství, které stalinismus vyprovokoval, na příkladu dívky, jež byla poslána na několik let do gulagu, protože odešla od rádia s poznámkou, že už nebude nic zajímavého. K její smůle za chvíli z amplionu promluvil Stalin a iniciativní kolega ji bonznul.

Snad nejdokonalější ukázkou běsovství, která propojuje oběti z nejvyšších s oběťmi z nejnižších pater společnosti, předvádí Moulis v kapitole věnované ideologu strany Ždanovovi. Tento nástupce Kirova v čele Le-

ningradského sovětu a pozdější likvidátor spisovatelů Zoščenka a Achmatovové se na konci své kariéry (jako mnozí jiní) znelíbil Stalinovi. Už ale bylo po hlavních procesech i po druhé světové válce a nebylo tedy ani v Moskvě možné Ždanova prostě odstřelit. I zvolil Stalin fikanější, ale pro obraz jeho povahy, jak ji podává Moulis, velmi příznačnou metodu. Ždanov trpěl srdeční nemocí, kolaboval na zasedáních politbyra, lékaři požadovali jeho okamžitou hospitalizaci. Stalin však přikázal, že Ždanov se musí jet léčit do hor a hodně chodit do kopců, aby zhubnul. Krátce po začátku „léčebné“ kúry Ždanov zemřel. Než se tak stalo, byla k němu do stranické léčebny v horách povolána mladá lékařka z Moskvy; natočila kardiogram a zjistila, že Ždanov je po infarktu. Lékaři instruování nejlepším medicínmanem všech dob Stalinem jí vysvětlili, že to zkrátka není pravda. Ždanov umřel v srpnu 1948 a naivní mladá doktorka poslala na ÚV KSSS dopis, kde popsala podivné chování kremelských lékařů. Strana jí poděkovala a po několika letech udělila řád. Její udání se totiž v roce 1952 velmi dobře hodilo Stalinovi, který právě chystal poslední proces s lékaři-zrádci, kteří mu i ostatním členům vedení měli usilovat o život. Například u Ždanova přece slavili odpudivý úspěch. Do toho ale umřel sám Stalin, proces byl odhalen jako vykonstruovaný a mladá lékařka řád zase odebrali. To měla za to, že Ždanovovi natočila EKG. Dopadla ale ještě docela dobře – kolem Ždanovovy smrti se později vyrojily mnohem běsovštější detaily. Jeho ekonomka se týden po smrti šéfa oběsila; náhle zemřel lékař, který asistoval při jeho pitvě; lékař, který ho pitval, měl být obžalován v chystaném procesu; tři roky po Ždanovově smrti a nedlouho před procesem s lékaři se dvěma výstřely do hlavy (!) odpravil velitel sanatoria, kde ideolog strany skončil.

Při četbě takovýchto zákrutů stalinské skutečnosti se ani nelze mnoho divit, že soudobé mánii vidět běsy za každým bu-

kem, propadl i sám Vladislav Moulis. Jak jinak si vysvětlit skutečnost, že bez detailního doložení popřává sluchu třeba zkazkám o zdeformování Leninova mozku. Ten prý byl z poloviny „svraštělý, zmuchlaný, zmačkaný a ne větší než ořech“. Zůstává otázkou pro neurochirurga, zda člověk s takto smrsklou polovinou mozku může řídit revoluci, nebo dokonce běžně existovat.

Cílem zatím poslední práce Vladislava Moulise bylo přiblížit „prázdné lidi“ ruské revoluce na základě jim společné běsovosti. Využil k tomu vyprávění několika příběhů, které se proplétají všemi kapitolami (vražda Kirova, fenomén Stalinovy paranoie) a mnoha pečlivě sesbíraných hrůzných detailů. Cíle se mu podařilo dosáhnout. Jednotlivé postavy mezi sebou ale mají mnohé průpoje, styčné body, skoro interaktivní odkazy. A právě ty musí autor často dělat sám, protože leckterá postava, která má přijít až za chvíli ve svém medailonu, mu vyleze na kremelská prkna příliš brzy – v kapitole o jiném soudruhovi; jindy je nutné upozornit čtenáře, aby si to či ono půl knihy pamatoval, protože o tom ještě bude řeč. Z této perspektivy by bylo mnohem schůdnější pojmout Běsy ruské revoluce jako třináct paralelních životopisů, které by se vzájemně proplétaly, jednotlivé postavy by se objevovaly, vracely a definitivně mizely, přibližně tak, jak se ve skutečnosti dělo. Hlavní postavou navrženého plastičtějšího pojetí knihy by byl nepochybný běs nad běsy, Stalin.

Autor s touto románovou strukturou patrně koketoval („celou tuto knihu prostupuje Stalin“), ale nakonec si na ni netroufl. Původní (možná ne zcela originální) nosný nápad rozvinul, ale jen do poloviny. Zdařile zkrátka napsal takovou práci, jakou si původně předsevzal, a dál už nešel. Škoda.

Martin Groman

Moulis, Vladislav: Běsové ruské revoluce. Dokořán, Praha 2002.

Na českém trhu se objeví nový deník

Praha, Teplice – Podle zatím neoficiálních zpráv vyjde na českém mediálním nebi nová hvězda. Deník, který by se měl na stáncích objevit v srpnu, se profiluje jako seriózní list pro kultivované čtenáře, kteří hledají kvalitní zpravodajství a zasvěcené komentáře. Jeho vydavatel si bere za vzor významné světové deníky, jako jsou Frankfurter Allgemeine Zeitung a The Times. List by měl nést název Medvídkovo poučení.

„Náš deník bude vysoce prestižní záležitostí,“ říká Michal Utíkal, zástupce vydavatele. „Poskytneme redaktorům dost prostředků, aby se mohli svým tématům věnovat do hloubky. Díky tomu články nebudou pouhými splácaninami navzájem si protiřečících výroků. Dostaneme se až na dřevěná dno.“

Koncepce Medvídkova poučení vychází z těch nejpřísnějších požadavků na novinářskou objektivitu a nestrannost. Deník například vůbec nebude otiskovat inzerci, aby se vyhnul tlakům komerčních firem. Od svých redaktorů vyžaduje ověřování zpráv

Frankfurter Allgemeine

ZEITUNG FÜR DEUTSCHLAND

Kopfüber im Zeitspeicher

„VinylVideo“ will eine Erfindung sein, die leider Jahrzehnte zu spät kommt

Die Mediengeschichte wäre anders verlaufen, wenn die gute alte Schallplatte nicht nur Töne, sondern – ungefähr vom Anfang der fünfziger Jahre an – auch Bilder geliefert hätte. Zwar nur in Schwarz-weiß, zwar nur in bescheidener Qualität, aber abzuspielen auf jedem besseren Plattenspieler, an den man einen beliebigen Fernseher angeschlossen hätte. Damit wäre auch das Musikvideo Jahrzehnte vorher erfunden worden, und die Diskotheken hätten anders ausgesehen. Man hätte nämlich – und dies wäre der größte Vorteil gewesen – auf der Schallplatte durch einfaches Anheben und Absetzen der Nadel in den Filmbildern hin und her springen können. Nicht der noch heute gebräuchliche und komplizierte VHS-Videorekorder wäre damals zum Volksmedium für das be-

Doch wegen der großen Verspätung beim Erfinden erschienen bislang nur zwei- und zwanzig Platten, die von Künstlern produziert wurden und auf die elitäre Auflage von zehn Stück limitiert sind. An ihnen wird deutlich, wie stark das Medium die Ästhetik prägt. Vieles spielt, immer in schwarz-weißer Mangelqualität, mit daherhuschenden Streifen und Formen, mit lustigen Zeichenfiguren und authentisch erscheinendem Dokumentarmaterial. Das sieht im ersten Moment faszinierend aus, wird im zweiten jedoch schnell langweilig. Die Monotonie der Technik verstärkt sich noch durch jene des Inhalts. So mag man einen Großteil der LPs mit bis zu acht Minuten Bilddauer nicht unbedingt bis zum Schluß sehen, sondern gibt sich schnell mit einem kleinen Kontrollsprung ans Ende zu-

Zobernig 1992 mit Musikerfreunden gab, wirkt wie ein Stück aus dem Jahr 1972. Die unvollkommene Bild- und Tonaufnahme ergänzt das Unvollkommene der Gesamtdarbietung so perfekt, daß hier „VinylVideo“ seinen Fälschungscharakter voll und ganz erfüllt. Und auch die Aufnahmen von frühen Kindheitserlebnissen heute weltberühmter Künstler, die Gerda Lampalzer und Manfred Oppermann für ihre Fälschungen zusammengesucht haben, bilden eine wertvolle Quelle zur aktuellen Kunstgeschichte. Pipilotti Rist spielt dort mit einer Kinderkamera, Marina Abramovic läuft mit einer Schubkarre herum, die pubertierende Valie Export hält sich Männer an Hundehalsbändern, während Jenny Holzer mit einer Buchstabentafel spielt und Georg Baselitz immer wieder lachend sein Gesicht kopfüber durch eine Stuhllehne

ne ze dvou, ale hned ze čtyř nezávislých zdrojů. „Běžný český reportér si ověřuje jen ty informace, které jsou tak obskurní, že jim nemůže uvěřit,“ říká k tomu Utíkal. „V našem etickém kodexu je proto zásada Nevěřit ničemu.“

Vysokým nárokům odpovídá i personální složení redakce. Šéfredaktorem se má stát známý anglický intelektuální žurnalista Steven Bootmaker. Tvrdí, že české prostředí pro něj nebude problémem. „Nikdy jsem se nikomu nepřizpůsoboval. Kamkoliv jsem přišel, museli se přizpůsobit mně. Věřím, že mé vysoké nároky na kvalitní žurnalistickou práci se stanou vzorem i pro kolegy z jiných deníků.“

Hlavním komentátorem údajně bude nezávislý publicista Milouš Cíneček. Podle něj se Medvídkovo poučení na trhu prosadí díky tomu, že zavede zcela nový způsob práce komentátorů. „Čeští publicisté se narcistně rochnají ve svých názorech. To je ovšem chyba. Copak čtenáře zajímá, co si myslí nějaký Franta Vopička?“ argumentuje Cíneček. Jako komentátoři proto budou v Medvídkově poučení působit jen novináři, kteří důsledně nemají žádné vlastní názory.

Velkou hvězdou v redakci bude známá fotoreportérka Eva Wolfková. Její práce však bude ztížena tím, že Medvídkovo poučení v zájmu maximální serióznosti neotiskuje fotografie. „Souhlasím s tím, že náš list nesmí vypadat jako bulvár,“ říká k tomu smířeně Wolfková. „Budu chodit pro svačiny a fotit při firemních oslavách.“

Dalším specifikem, které bude nový list odlišovat od zavedených titulů, je rozsáhlá kulturní příloha. Tu povede rozhlasový publicista Martin Hulák. Ten se chce zaměřit na témata a osobnosti, které čeští novináři tradičně opomíjejí. „Například do prvního čísla chystáme rozsáhlý materiál o Stanislavu Budínovi,“ upřesňuje.

Závažnou otázkou bezpochyby je, odkud se berou peníze na takto lukrativní a náročný projekt. Naštěstí se však zdá, že

finance pro Medvídkovo poučení jsou čisté. Podařilo se nám zjistit, že hlavním investorem je I. Rázpová, která zbohatla na obchodu s informacemi. Ta svou účast hrdě přiznává: „Rozhodla jsem se podpořit dobrou věc. Věřím, že čtenáři mají právo na objektivní a nezkreslené informace.“

Odborná veřejnost zatím hledí na projekt nového deníku se smíšenými pocity. Jeho jednoznačným zastáncem je Jaroslav Šonka z Evropské akademie v Berlíně. „Noviny podobného typu jsou významným prvkem pro rozvoj národní kultury a občanské společnosti,“ říká nadšeně. „Zde v Německu tuto roli plní Frankfurter Allgemeine Zeitung, které jsou povinnou četbou všech významných osobností a intelektuálů, to znamená mě a mých přátel.“

Naproti tomu Jan Jiráček z katedry masové komunikace Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze (zkráceně KMK IKSŽ FSV UK) se k Medvídkovu poučení staví skepticky: „Řadu budoucích redaktorů jsem při svých procházkách mediální krajiny poznal osobně, a podle jejich morálního profilu soudím, že nový deník je buď nějaký podfuk, nebo nikdy nebude fungovat. Vždyť už známý mediální teoretik Denis McQuail říkal, že základním kamenem fungování médií jsou společenské hodnoty.“

Šéfredaktor Mladé fronty Dnes Pavel Šafr tvrdí, že se nové konkurence nebojí. „Standard kvalitní žurnalistiky v Česku určujeme my, respektive náš německý vydavatel,“ říká Šafr. „Například velké barevné fotografie, čtenářské soutěže a užívání nejménovaných zdrojů podle nás zavedly všechny české noviny. A jestli se to někomu nelíbí, tak ho finančně zruinujeme.“

Globálnější stanovisko zaujala mediální historička Barbara Köpplová: „Podívejte se do minulosti – projektů už bylo, a kde je jim konec? Mimochodem, na co jste se mě to ptali?“

Podařilo se
nám zjistit, že
hlavním
investorem je
I. Rázpová,
která zbohatla
na obchodu
s informacemi.
Ta svou účast
hrdě přiznává:
„Rozhodla
jsem se
podpořit
dobrou věc.
Věřím, že
čtenáři mají
právo na
objektivní
a nezkreslené
informace.“

Eurofejeton

Ještě jsme do Evropské unie ani nevstoupili a už jich tu máme plno. Pěkně se u nás zabydleli a jelikož tu mají neobyčejně vhodné podmínky, dá se počítat s tím, že se v brzké době ještě rozmnoží.

Mám na mysli všechna ta „euroslova“, která pomalu vytvářejí z češtiny eurojazyk. Ještě nedávno čítal můj euroslovník skutečně jenom minimální počet europojmů: slyšel jsem cosi o euroregionu, eurolandu, eurozóně a věděl jsem, že se naši politici dělí na eurooptimisty a euroskeptiky. To bylo tak všechno.

Teď se naše země zapojuje do eurosystémů a z některých našich produktů se staly europrodukty, protože splňují ne už jen tak ledajaké normy, ale přímo euronormy. Získali jsme přístup k eurodrahám, prádlo vybíráme v eurovelikostech, můžeme si koupit eurochléb. Na náš trh dorazily i pověstné eurobanány, které i přes svůj název můžou pocházet třeba z Pobřeží Slonoviny – hlavně že jsou zakroucené přípustným eurozpůsobem a že mají předepsaný odstín žluté (eurožlutou).

Stejně jako země Blízkého či Dálného Východu má i Evropská unie svůj kalendář, nazvaný, překvapivě, eurokalendář. Na něm je zajímavé to, že je úplně stejný jako obyčejný kalendář, jen si v něm evropští po-

litici (kteří jsou mimochodem terčem mnoha eurovtipů) označili své euroodny.

Nevím, jestli nějaká euronorma upravuje počet euroslov v jednotlivých eurojazycích, ale já už jsem z toho teď blázen.

Vlastně euroblázen.

Věřím však, že nás v Evropské unii čeká skvělá budoucnost. Budeme chodit s eurokamarády do eurohospody na europivo, probírat eurodrby a vzpomínat na euromládí. Ožením se se svou euroláskou a budeme spolu mít euroděti. Koupíme si eurodům s velkou eurozahradou, po které se bude prohánět náš europes. Moje eurožena bude učit v euroškole a já, jelikož také nejsem žádný euroblbec, budu pracovat na euroúřadě. Pak přijde zasloužený eurodůchod, a s ním eurovnoučata, praeurovnoučata....

A nakonec si pro nás přijde eurosmrt. Naše eurotělo spálí a euournu s europopelem vystaví v urnovém eurohájí.

No řeknětě, není to krásné, skončit v eurohájí?

(Pozn.red.: Pro dokreslení poměrů, panujících v redakci Dobré adresy, připojujeme doušku, kterou rukopisně přičinil autor podobrazníku odpovídajícímu redaktoru článku...)

Jestli se Ti opět zdá pointa slabá, klidně vymysli lepší. Žádnou europrdel ale neberu. H.

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

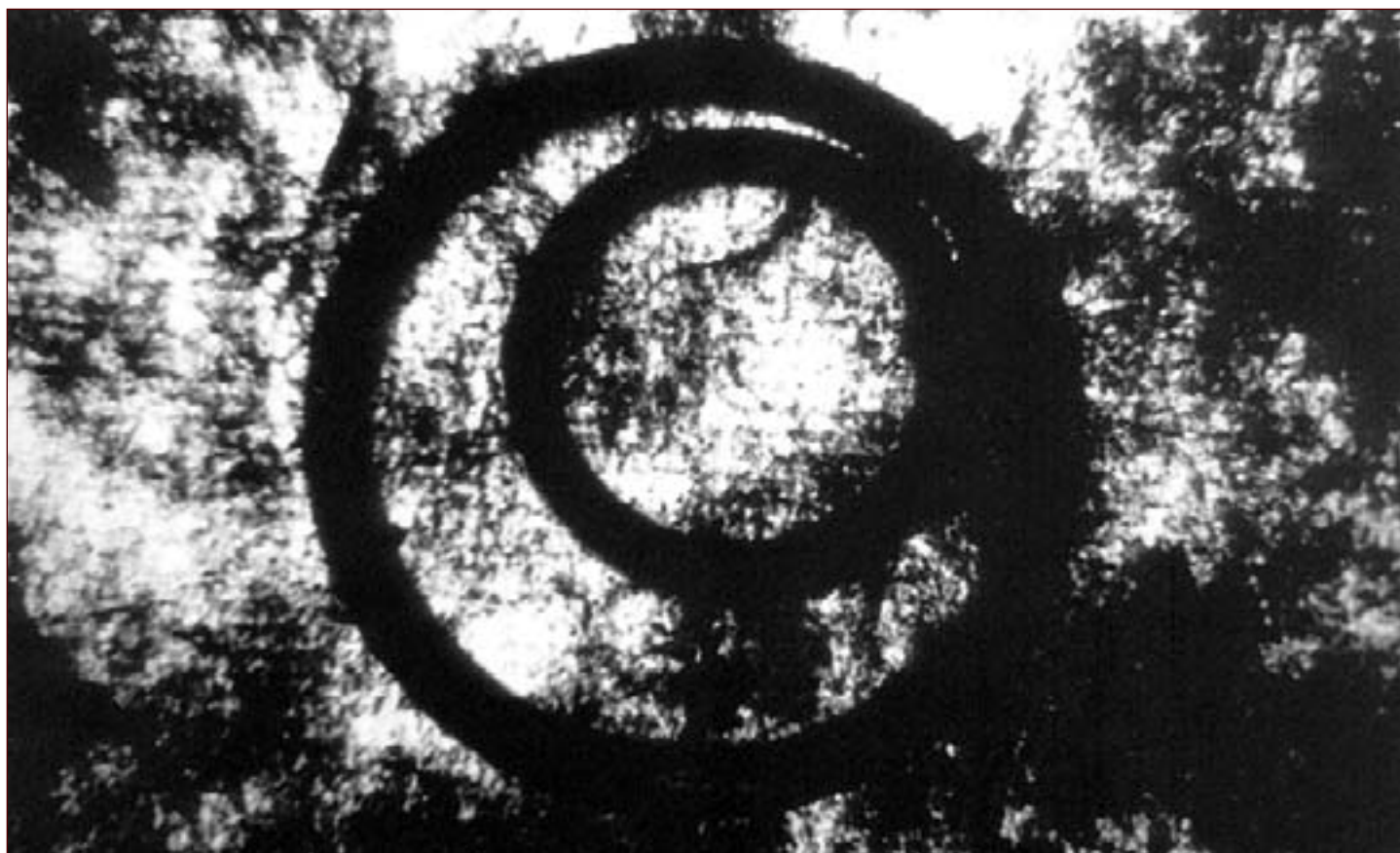

Petr Havlína, „Plachetnice“

Petr Havlína, „Kruhy“

Petr Havlína, „bez názvu“

**V příštím čísle (vychází 31. srpna 2002)
si přečtete:**

Recenzi na film Radhošť

Šosky 9

Macurovu Světničku
o tom, jak se tipují snoubenky

Na shledanou příště!

Petr Havlína, „bez názvu“

Kulturně společenský časopis
2002 • 7
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Katka Rudčenková
v Norimberku

Dvakrát Martin Groman
(o dekretch)

Podobrazník o pneumatice

Obsah:

O čem se (ne)mluví

- Vladimír Novotný: **Skryté lesky kritiky literární** (4)
Jakub Šofar: **Šosky 7** (7)
Martin Groman: **Tak či tak – pohled dvou skupin historiků na dekrety prezidenta republiky** (8)
Kateřina Rudčenkova: **Norimberk telegraficky** (12)

Představujeme...

Eduard Vacek: **Nuda** (14)

Hudba

Petr Novotný: **Rok ďábla** (16)
Jakub Šofar: **Celkem diplomaticky** (18)

Macurova světnička (20)

Strž DA (velký recenzní prostředek)

Literatura: Štefan Švec: **Svatokrádež** (26),
Vladimír Novotný: **Ó, té všehochuti: holocaust, Baťa, sex, nostalgie atakdál...** (27) / **Historie:**
Martin Groman: **Mandlerovy dekrety – co v nich je a k čemu jsou** (30), Miroslav Cingl: **Budování Melantrichu** (32)

Literární vražda

Pavel Sopka: **Pár jemně upozhříváných zastavení nechlépného** (34)

Cestopis

Tomáš Koloc: **Sen o kohoutovi nad mořem** (38)

Podobrazník

Honza Hanzl: **Jak jsem vyměňoval pneumatiku** (41)

**SYSTÉM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Na titulní stránce: Norimberk, foto Kateřina Rudčenkova (k článku na str. 12)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 7, ročník 3. E-mail: dobraadresa@first-net.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Redakce: Miroslav Cingl, Martin Groman, Jan Los, Vladimír Novotný, Jan Petružela, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Li-bor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

Vážení čtenáři, vzhledem k tomu, že Ministerstvo kultury letos výrazně snížilo dotace na literární časopisy, nemá Dobrá adresa už vůbec žádné peníze. Nemá peníze dokonce ani na vedení účtu. Proto jsme se na valné hromadě usnesli, že časopis Dobrá adresa již nebude zadarmo. Protože nepřipravujeme žádná omezení přístupu k minulým ani budoucím číslovům (budou stále k dispozici pro každého), nepočítáme s tím, že zaplatí všichni. Ale když to udělají aspoň někteří, bude to snad stačit na provoz účtu, darovací daň a poplatek za doménu na rok. Pokud vám přeci jen záleží na tom, aby Dobrá adresa dál vycházela, pokud nejste úplně na dně a máte u sebe **stokorunu**, pošlete nám ji prosím na účet číslo **216093103/0300**.

Díky, protože bez vás přežijeme jen horko a těžko.

Vladimír Novotný
Jakub Šofar
Martin Groman
Kateřina Rudčenková
Eduard Vacek
Petr Novotný
Ondřej Macura
Miroslav Cingl
Tomáš Koloc
Honza Hanzl

Naši milí,

toto je Adresa nesplněných slibů. Nepřinášíme vám skoro nic z toho, o čem jsme se minule na smrt vlastní fuchsie zapřísahali, že tentokrát bude. Fuchsie uschla a na rozhovory s Viktorcem Mecou, Ondřejem Bednářem nebo Pavlem Kosatíkem se tedy můžete těšit v dalších číslech. Taktéž druhý díl Indické expedice Kláry Hendlové a Jirky Hejkrlíka si přečtete až příště, protože jsme si uvědomili, že nechceme-li z Adresy udělat cestopisný magazín, nemůžeme čtyřikrát za sebou vydat velkou asijskou přílohu. Nebojte se, o nic nepřijdete, expedice je připravena, akorát půjde v obkročných intervalech. Aspoň se můžete víc těšit.

Už tak vás tentokrát čekají dva kratší cestopisy. Jeden je od Katky Rudčenkové, která byla na literárním stipendiu v Norimberku, druhý je od Tomáše Koloce, který byl na topenářském srazu v Bruselu. Jako by se to oboje nedalo sfouknout u nás v Kozohlodech.

Další, co vás čeká, je povídka Eduarda Vacka a menší literární vražda od Pavla Sopky. Inu, proč ne. Recenzní Stráž je literární a historická. Dočtete se v ní mimo jiné to, že ne každý Šalda musí být František Xaver. Petr Novotný píše v Dobré desce o soundtracku Roku Dábla. Toto je už třetí číslo Dobré adresy, kde o tom filmu někdo píše. Jestli se s ním někdo ozve ještě jednou, bude redakční radou odsouzen odejít do Stromovky a hodinu zpívat Kometu před Planetáriem!

Navzdory nesplněným slibům je toto číslo plné textů a obrázků. Nu doufejme, že bude i to příští. Užijte si léto!

Štefan Švec

O čem se (ne) mluví

Skryté

...více než pětapadesátiletá publikační aktivita
literárního kritika Františka Benharta...

Hostejno, zda původní krásná literatura prožívá léta tučná nebo hubená, pokaždé se najde dost hněvivců, kteří včera jako dnes a zítra zaměřují svou kritiku našich časů – na kritiku. Jednou prý podle nich kritika vůbec nenastoluje vhodný estetický program či kánon, ač je k tomu údajně povolána, podruhé prý není schopna rozpoznat a pojmenovat v praxi již víceméně kodifikované koncepty současného literárního umění a myšlení. Jenomže už odedávna se tuze sluší a patří do kritiky tepat a hanět ji, nikoli naopak; je typické, že na jednom kulturním fóru v Praze měla být proslovena přednáška nazvaná Lesk a bída literární kritiky (rozuměj soudobé české a té novinové zvlášť), nakonec však z původního záměru vzešly le-

da samé rmutné filipiky s emblematickým názvem Bída literární kritiky (opět jediné té deníkové, případně týdeníkové, v žádném případě ne tzv. odborné), týkající se zejména jejího nynějšího zpolitizování a orientace na laciné medializování problému literární hodnoty a charakteru novodobé tvorby.

Vzhledem k tomu, že se literární kritika skutečně čím dál víc v očích veřejnosti ztotožňuje se svou „bídou“ podobou, se zpravidla výrazně publicisticky temperovanou (řádoby) kritikou deníkovou (jíž ostatně také kvantitativně ubývá a ubývá), stojí za to promluvit o jiné sféře či variantě kritické tvorby, která jako by setrvávala v určitém ústraní, zároveň ale bezpochyby představuje nepopíratelný tmel kritické činnosti. Jako příklad par excellence nám může posloužit rozsáhlá, více než pětapadesátiletá publikační aktivita literárního kritika Františka Benharta. Která se z valné části odehrávala a odehrává na slovinské kulturní scéně, resp. se již stala paralelní součástí jak (české a slovinské) bohemistiky, tak (slovinské a české) slovenistiky.

V této souvislosti ještě připomeňme, že Benhart uvedl (a nadále uvádí)
do našeho kulturního kontextu takové podnětné slovesné tvůrce jako

Draga Jančara a Aleše Debeljaka.

lesky kritiky literární

Za své celoživotní dílo v této oblasti kultury či jedné linie literární komparistiky byl letos již osmasedmdesátiletý František Benhart (který se narodil na Podkarpatské Rusi a žil v místním Chustu až do svých patnácti let) již před časem jmenován členem korespondentem slovinské Akademie věd. Není divu, že právě v slovinské metropoli Ljubljani teď připravili vpravdě úctyhodný soupis jeho literárních slovenic, zahrnující dlouhá léta 1946–2001. Mohly se sem doplnit ještě další publikační počiny z letošního roku, i tak však autorova slovenistická bibliografie čítá téměř neuvěřitelných 813 položek. A to musíme vzít v úvahu, že zvláště v letech 1948–1956 psát o „titovském“ Slovinsku nebo publikovat v „titovském“ Slo-

vinsku věru nepřipadalo v úvahu a že v dalším období, v šedesátých letech, se Benhart věnoval svým „slovenicám“ převážně jen příležitostně: do popředí jeho kritického zájmu se tenkrát dostala současná nebo poválečná česká literatura, kterou se intenzivně zabýval i jako spoluzakládající redaktor měsíčníku Plamen.

Už v roce 1949 Benhart absolvoval na filosofické fakultě UK obory čeština, ruština a jugoslávské literatury – a po svém vyhazovu z Plamene (který v létě 1969 přestal vycházet) se plně zaměřil na jednu z „jugoslávských literatur“, tj. na slovinskou literaturu a literární kulturu, o níž psával již od svých let studentských. Záhy se z něho stal unikátní kritik dvojdomý: do slovinských

kulturních periodik (vesměs do těch nejrepresentativnějších) zasvěceně psal o slovinské literatuře klasické i moderní a souběžně podrobně referoval o novinkách české literatury zvláště z let sedmdesátých a osmdesátých. Nepřekvapí, že se ve svých kritických přehledech přiklání snad bez výjimky pouze k těm knížkám, které představovaly zřetelný (či někdy skrytý, záměrně zastřený) estetický přínos, anebo vyznívaly jako určitá polemika (dílčí, částečná) s oficiálním kánonem.

Zároveň se Benhart snažil též v českém kontextu informovat, resp. hodnotit slovinskou literární tvorbu, víc se však v tomto směru prosadil jako překladatel. O české literární přítomnosti po roce 1969 psát ne-

Skryté lesky kritiky literární

směl: jako kritik u nás náležel k zapovězeným autorům, takže byl pochopitelně nadmíru dobře obeznámen s texty vznikajícími v tzv. ineditních kruzích. V tehdejšímu kontextu se pak Benhartovou doménou stal žánr kritické miniatury, v níž skicu literárního portrétu spojoval s pečlivou charakteristikou autora tvůrčího naturelu a jeho významu v konkrétní vývojové fázi literárního procesu. (Alespoň mimochodem podotkneme, že náš kritik v rámci propagace českého písemnictví ve Slovinsku také hojně překládal, a to zejména naši moderní poezii 20. století, počínaje například Jaroslavem Seifertem, Bohuslavem Reynkem či Františkem Halasem a konče svými generačními vrstevníky Janem Skácelem a Miroslavem Holubem.)

Bibliografie pětadesáti let Benhartových slovenic začíná jeho informací Co nového ve slovinské literatuře, uveřejněnou v Zemědělských novinách 22. listopadu 1946, a v daném soupisu se prozatím uzavírá odkazem na uvedení jeho překladu devíti básní středogeneračního slovinského anglisty Marjana Strojana na stránkách brněnského měsíčníku Host v září loňského roku. Každá bibliografie musí mít nějaký časový limit, navíc jen málokterá bibliografie žijícího tvůrce může být naprosto úplná: právě Strojanova poezie je další významnou položkou mezi autorovými knižními překlady nové slovinské poezie. Výbor z díla tohoto pozoruhodného básníka v nedávných dnech vyšel pod názvem Výlety do přírody v bratislavském nakladatelství Drewa a srd (jistěže v češtině). V této souvislosti ještě připomeňme, že Benhart uvedl (a nadále uvádí) do našeho kulturního kontextu také slovesné tvůrce jako Draga Jančara a Aleše Debeljaka.

Kromě toho ovšem bibliografie zahrnuje i třináct slovinských knih (poezie, próza, eseje), které sice František Benhart v průběhu desetiletí přeložil, ale které se mu bohužel nepodařilo z rozmanitých důvodů vydat: jednou z příčin politických (např. po kampani namířené proti „jugoslávskému revizionismu“ z roku 1958), podruhé kvůli Benhartově „mírné zapovězenosti“ po dubnu 1969, potřetí z příčin tzv. technických či později ekonomických. V minulosti se to týkalo kupříkladu výtečných próz z pera slovinských spisovatelů Rudi Šeliga a Saši Vugy, které měly spatřit světlo světa ve Světové literatuře, tehdejší šéfredaktor revue Zdeněk Volný však byl neústupný: jako pozdější překladatel „jurských parků“ a komerční sci-fi preferoval literaturu daleko méně intelektuálního nebo reflexivního zaměření a navíc se netajil svým despektem vůči „malým literaturám“, ač se jako beletrista mohl do „malé literatury“ počítat zrovna on sám.

Jako literární kritik se z pohledu kulturní veřejnosti Benhart „vrátil“ do českého časoprostoru teprve v roce 1999, kdy mu pražské nakladatelství H & H vydalo knihu Jedna a jedna, téměř čtyřsetstránkový soubor kritických textů zabývajících se českou a slovinskou literaturou, napsaných a publikovaných v údobí od roku 1963 do roku 1998. Toto záslužné vydání tenkrát promptně komentovaly slovinské Književni listi, jež nomže v českých zemích se o této autorově bilanční publikaci zmínil pouze Tvar, Nové knihy, olomoucká Aluze a vsetínské Texty: žádnou pozornost této edici tudíž nevěnovaly Literární noviny nebo měsíčník Host – a „pochopitelně“ žádný z našich deníků, ale ani Reflex, Týden, Respekt atp. Lépe něco nežli nic, možná však se tady projevila

rovněž určitá kritická řevnivost: vždyť Benhartovy kritické miniatury se mohou zdát podstatně zajímavější a zejména interpretačně kompaktnější než leccos, co svého času vycházelo v našich samizdatových literárních periodikách a co bylo leckdy výrazně poznamenáno a významově ohraničeno dobovou dikcí.

To je naprosto pochopitelné, o to víc si však František Benhart právě jako náš erbovní literární kritik let sedmdesátých a osmdesátých – jako kritik spojující ve své osobě literární bohemistiku a slovenistiku – zaslouží uznání: psal řadu let v ústraní (v němž de facto působí dodnes), takřikajíc daleko od rozličných davů hlučících ve směru té či oné mocichtivosti, a jeho kritické miniatury mají doposud nemálo inspirativní povahu. Benhart v nich totiž prokazuje značný cit a smysl pro historický kontext literárního díla, stejně jako pro specifické, nejednou se výrazně proměňující estetické parametry – a především se v průběhu řady let nikterak neprohřešuje dnes tolik rozšířenou mlžící publicističností a kolikrát zcela potřebnou mediální zkratkovitostí.

Můžeme-li tedy občas právem hovořit o relativní bídě české literární kritiky, neměli bychom zapomínat ani na její občasné lesky, třebaže nejednou kráčí o tvůrčí výkony odehrávající se mimo televizní kamery, o kritické myšlení, o jehož kulturním významu a dopadu se poněkud paradoxně znovu přesvědčujeme a ujišťujeme třeba až při četbě kritikovy bibliografie. A že se v daném případě opíráme všehovšudy o soupis kritikových „slovenic“, to je z hlediska kritikovy tvůrčí práce doopravdy lhostejno.

Vladimír Novotný

O

čem
se
(ne)
mluvíŠOSKY 7
(Šofarovy fotosky)

Jestli v něčem Evropa
předběhla USA, pak to jsou
zfilmované romány Karla Maye...

Jsem z tak staré doby, že si ještě vydržuji fotoalbum, vlepuju do něj fotografie, neboť tak šel život... Mimo svých osobních snímků však přechovávám i ty, se kterými nemám nic více (ani nic méně) společného, než že k nim mám vztah...

Kdo pak nám to tady kouká ze dveří? Kterej pak to asi je? Co věští ten pevný, nicméně optimistický úsměv? Pierre Brice. To jest on. Kam se hrabe dnešní šilenství z Majkla Džeksna, z Madony, z Kellyovic family nebo ze Špajsovních girlsek na tohodle Apače! Když se řekne Pierre Brice, tak se taky hned myslí Lex Barker, Anthony Steel, Karin Dor, Klaus Kinski nebo starej dobrej Mario Girotti (čili Terence Hill). Ale hlavně Vinnetou a Old Shatterhand... První řada v kině. Tu-

recký med za kačku. Před pevnost Niobára přijíždí rozlícený Ponka a zabodává kopí do země: Boj! A Vinnetou ví, i jeho bratr Šarlí ví. Tomahavk i obávaná henryovka jsou v pohotovostní poloze a věrný Ilči a Hatatitla jsou taky v pohotovostní poloze, přestože se někde za skalním masivem nedaleko Plitvických jezer popásávají. Jestli v něčem Evropa předběhla USA, pak to jsou zfilmované romány Karla Maye a hlavně jejich percepcce diváky. Pierre Brice, pokemón 60. let!

Tak či tak

pohled dvou skupin historiků na dekrety prezidenta republiky

Na špičku předvolebních témat se nedávno podařilo prosadit otázku poválečných odsunů a (ne)zachování tzv. Benešových dekretů. Vedle politiků a publicistů v konfrontacích samozřejmě nemohli zůstat stranou ani historici. Nejjasněji se profilovaly dvě (ostatně již dávno vykolíkové a nesvářící se) grupy českých dějepisců. Jedna se shlukla kolem Akademie věd ČR a Ústavu pro soudobé dějiny, druhou (méně institucionalizovanou) tvoří skupina kolem Emanuela Mandlera, Jana Mlynárika nebo Milana Churaně.

Cílem našeho shrnutí nebude říkat, jak se na moderní české (potažmo československé) dějiny dívat. Výkladů může existovat hned několik. Zaměříme se na zmapování názorů, které se prosadily mezi historiky.

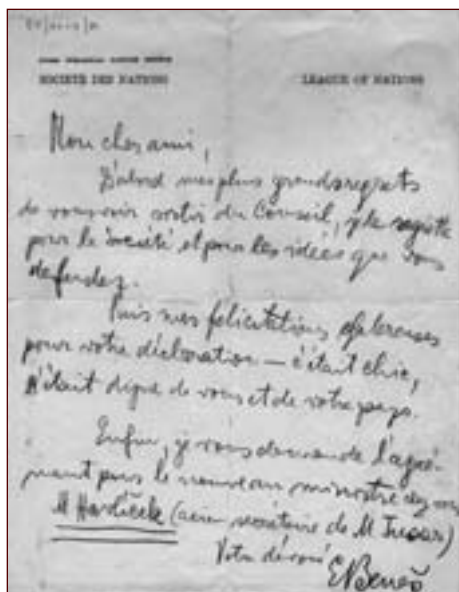
Patnáctero

Nejprve, 7. dubna 2002, vystoupilo Sdružení historiků České republiky. Vydalo své Stanovisko, které se snaží pomocí patnácti bodů vyjme-

novat témata a okruhy, o kterých se nesmí pochybovat. Dokonce na demokratické poměry nevídaným stylem diktují, co je historicky správný výklad dějin a co už ne. Stanovisko Sdružení historiků ČR prostě nevnímá dějiny jako variantní výklady vybraných a shromážděných historických dat. Historici sdružení kolem AV ČR a ÚSD (podle jejich provolání soudě) neuvažují o historii jako o konstrukci, ale jako o jednu dané pravdě. Historie přesto je hlavně interpretací, přičemž lepší a horší interpretace se rozlišuje jen těžko. Fakta se musí respektovat, výklady mohou být různé. (To je ostatně motiv společný oběma skupinám historiků.)

Dokument historiků podepsaný Jiřím Peškem a Jaroslavem Pánkem si ale v oso-

Cílem našeho shrnutí nebude říkat, jak se na moderní české (potažmo československé) dějiny dívat. Výkladů může existovat hned několik. Zaměříme se na zmapování názorů, které se prosadily mezi historiky.

bitých výkladech dějin přímo libuje. Na příklad Rakousko-Uhersko v jejich nazírání „zůstalo jen jedním z řady neúspěšných pokusů o mocenskou integraci tohoto prostoru.“ Jenže habsburská monarchie trvala několik staletí. Samozřejmě nešlo o dokonalý stát. Kdo už ale viděl bezvadný stát. Mocensky se však prostor střední Evropy Habsburkům podařilo sjednotit vcelku zdatně. Až když do hry razantně vstoupily jednotlivé národnosti jako politikum, začala se monarchie skutečně drolit. Zatímco se ji dalo sjednotit mocensky, národnostně se to nezdařilo ani trochu. Monarchii nakonec více než ztráty italských území rozbily národnostní spory a to ještě před první světovou válkou.

Historici se také snaží najít společného, skoro by se v souladu s komunistickou rétorikou chtělo říct dějinného nepřitele českého národa. „Rakousko-Uhersko se stalo (za intenzivní a cílevědomé podpory Německého císařství) prvním agresorem v první světové válce, za což nesou vinu především habsburská dynastie a mocenské elity jejich vládnoucích národů – rakous-

kých Němců a Maďarů.“ Shoda s dikcí poválečných dekretů je až zarážející.

Z odsunu pak v souladu s tímto náhledem viní historici německou expansivnost. Kdo páchal zlo za války, zaslouží si totéž po ní; mentalita oko za oko se odstraňuje jen ztěžka. Petr Placák v Babylonu k tomu trefně poznamenal, že kolektivní vina, jak ji pojímají současní historikové, do sebe vcucla také kojenec, starce či těhotné ženy. Patnáct normativních bodů Sdružení historiků ČR se pak mnohोznačně uzavírá konstatováním, že dekrety patří k poválečnému vývoji „České republiky a Evropy“.

Dekrety podle výkladu, jaký předkládají historici AV ČR a ÚSD, tedy nevznikly z uražené ješitnosti Edvarda Beneše, který si chtěl pojistit odčinění Mnichova přimknutím ke Stalinovi, ale vznikly „v důsledku války“. Největší klad tohoto Stanoviska se ukazuje až v samotném závěru; zde historici připouštějí, že „snaha o kritickou reflexi vlastní minulosti je v české historio-

O čem se (ne) mluví

grafii zřetelná.“ To je dobře. Jen ono Stanovisko toho velkým důkazem není.

Emoce na scéně, argumenty v šatně

Nakladatelství Libri dávalo 14. května v knihkupectví Academia na Václavském náměstí setkání s autorem knižní novinky „Benešovy dekrety – jak vznikaly a co jsou?“ Emanuelem Mandlerem (o knize viz recenzi v této Dobré adrese na str. 30). Kavárna Wiehlova domu se naplnila spíše Mandlerovými druhy a profesionálními historiky, politiky a publicisty než laickými zájemci. Mezi Janem Mlynáříkem, Bohumilem Doležalem, Milanem Churaněm, Petrem Uhlem, Adamem Drdou, Petrem Brodem či Tomášem Ježkem aby jeden mediálně neznámého pohledal.

Ve své úvodní řeči Emanuel Mandler zdůraznil, že kolem dekretů vzniká druhá Národní fronta, která se rozepíná od Havla až po KSČM. Tento spolek se údajně snaží uvažování o odsunu zglajchšaltovat, a kdo uvažuje jinak – „čepelem v tu zrádnou hrud.“ Ve svém projevu Mandler několikrát rozlišil „oficiální“ a „nezávislé“ historiky. Že v Čechách dvanáct let po roce 1989 ještě někdo mluví o kategorii „oficiální historik“, zjevně mnohým přítomným nepřišlo vůbec podivné.

Zbytek večera probíhá takto:

Bohumil Doležal čte připravené prohlášení. Jeho cílem je připomenout nesmyslnost napravování dějin, v Čechách

tak oblíbeného. Deklamuje výpady proti Steigerwaldovi i Pithartovi. Neustále nechápe, jak mohou veřejně působit. Nemožnost se ubránit dojmu, že kdyby mohl, tak by je pro blaho věci zakázal.

Z publika se ozývá žena v roce 1945 odsunutá z Prahy. Mluví pohnutým hlasem, velmi dramaticky. Ještě stále před sebou vidí stoly, na které musela odevzdat veškerý majetek. Zdůrazňuje, že se tehdy nikdo nezajímal, kdo byl antifašista a kdo ne; nikdo je nezapisoval, neregistroval, na nic se neptal. Po informaci, že 50 let chodí k psychiatrovi, nastalo dlouhé ticho. To naruší až historik Milan Churaň prosbou, aby paní nebyla nespravedlivá k nim, kteří se snaží uvádět věci na pravou míru. Do řeči vstupuje starší gentleman, který vzpomíná, že byl v Bohumíně v komisi, která prověřovala rodiny určené k odsunu; chovali se slušně a většinu jich ve Slezsku nechali. Odsunutá paní vykřikuje, že to je nehoráznost. Na scénu definitivně vstupují emoce, argumenty zůstaly v šatně.

Mandler s Doležalem začnou obviňovat Václava Havla z toho že je od roku 1995 ve společné frontě proti Německu. Spory z disentu znovu ožívají. Vytýkají mu, že se připojil k parlamentní deklaraci obhajující dekrety. Petr Uhl Havla hájí a vysvětluje jeho postoje. Spolu s prezidentem se prý přijetím minimalistické verze parlamentního prohlášení snažili zamezit zavlečení otázky vracení sudetoněmeckého majetku do předvolební kampaně. Uhl přiznává, že Havlovi radil, aby se od parlamentní deklarace po volbách distancoval.

Následně se Mandlerova skupina vymezuje také proti Sdružení českých historiků. Poprvé se dovídáme, kdo jsou oni mytizovaní „oficiální historikové“. Jan Mlynárik nahrává Mandlerovi patrně připravenou replikou: ptá se, proč se současná historiografie nevěnuje odsunu s patřičnou snahou o objektivitu. Na svém setkání, kde „oficiální historikové“ vypracovali zmiňované Stanovisko, pozvali Mandlera a „tam si to s ním vyřídili“. Mandler k tomu poznamenává: „je to smutné, oni o historii vůbec nemluví, je to samá ideologie, na kádrování si zvykli v minulém období, hned známkuji, tvrdí o mě, že jsem ve službách landsmanšaftu. Vůbec nepřipouští možnost, že by někdo mohl uvažovat samostatně.“

Milan Churaň jako příklad špatné úrovně historiografie připomíná, že v Postupimi nebyla přijata žádná dohoda (jak se traduje), ale tajný protokol a veřejná zpráva. Nemluví se tam o „odsunu“, ale o „transferu“ a „vyhnání“. Okamžitě po té začne jedna z přítomných novinářek mluvit o Postupimské dohodě. Churaň ji opravuje, že jde o protokol a zprávu. Dáma se nechá opravit a znovu začne mluvit o odsunu, o kterém přece mluví Postupimská dohoda. Churaň mlčí.

Nakonec z pléna zazní varovný hlas, aby nás druhá Národní fronta zase nezavlekla do náruče „ruského medvěda“. Pokud se prý nenaučíme vycházet se svými sousedy, zůstaneme v centru Evropy sami, a mocichtivý Putin nás pak bude jistě okupovat a my z Evropy zmizíme nadobro. Petr Uhl vystupuje proti tomuto mezinárodněpolitickému rozboru: „Rusko ve stavu, v jakém je, není v současné chvíli schopno uvažovat o jakékoli expanzi směrem na západ.“ Aby vše korunoval, upozorní Uhl přítomné historiky, že se takovýmto pohledem dopouštějí srovnatelné pitomosti, jakou kritizují u protilehlého tábora „oficiálních“ historiků. Jedni straší rozpínavým Německem, druhí Ruskem. „Nezávislí“ historici se usmívají a svorně přejí Uhlovi, aby si dlouho uchoval svůj bytostný optimismus. Rusko ho ale jistě zklame. Dívají se na něho jako na hodného naivu.

O Mandlerově knize se nakonec vůbec nemluvílo; argumentace proti dekretům, kterou nabízí, nebyla představena. V tom strejčovském přitakávání a emotivních výpadech všemi směry zanikl důvod setkání. Při tom Mandlerova studie představuje skutečný

protipól nejen Stanoviska Sdružení historiků ČR, ale také Ministerstvem kultury vydaného návodu na chápání dekretů (Rozumět dějinám. Vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1945–1948.)

Zatímco Sdružení historiků zastává v podstatě tytéž postoje jako poslanecká sněmovna a zemanovsko-klausovská garnitura v zahraniční politice, Mandlerovy pohledy se vyznačují menší národní zátěží. Bipolární pohled na oficiální a nezávislé, na my a oni, na Východ a Západ mu ale zůstává blízký. Vinu za odsun vidí (na rozdíl od těch, kteří viní hlavně Němce) spíše v depresi Edvarda Beneše z mnichovské potupy a v jeho nadbíhání Stalinovi. Zatímco první skupina má silnou tendenci omlouvat chování Čechů po válce jako vyprovokované utrpením okupace, Mandler a jeho kruh akcentuje spíše soudobé motivy na české straně.

Na Dekrety prezidenta republiky se v poslední době nabalilo mnoho výkladů; mnohdy jsou pokřivené ideologičností nebo nacionalismem nebo rovnou obojím. Když se do pokřívování dějin pouštějí politici nebo jiní laikové, není většinou těžké jejich chyby najít. Historici ale přece jen umí zneužít historická fakta sofistikovaněji. A o to jsou jejich vývody nebezpečnější. Jedinou obranou proti nim zůstává pochybování o dějinách jako o jednou dané a definitivní entitě.

Dekrety byly projevem poválečné atmosféry, spojil se do nich český, tradičně silně protiněmecký nacionalismus, vybičovaný utrpením pod okupací, ambice Edvarda Beneše po návratu na Hrad v roli prezidenta osvoboditele číslo dvě i touha komunistů po ovládnutí střední Evropy. A možná vše bylo i trochu jinak. Třeba střední Evropa padla Stalinovi do klína, až se nestačil divit, jak snadno. Spíše tedy než donekonečna hledat nové závěry jednou daných skutečností, by bylo na místě vrátit se k uvažování o budoucnosti našich vztahů s Německem, ale i Polskem, Rakouskem a Slovenskem. Zajímavé by bylo sledovat, jak se česká společnost vyrovnává s jinými národnostmi. No, ve zdejších hranicích už jich mnoho nepotkáme.

Martin Groman

O
čem
se
(ne)
mluví

Norimberk telegraficky – Hitler, rock (aneb jak vypadá tvůrčí stipendium pro spisovatele v Německu) a poezie

Na rozdíl od stipendia loňského, kdy jsem dva měsíce pobývala téměř v naprosté samotě v rakouské Kremži, v podkrovním pokoji bývalé továrny na koberce, jsem se letos v květnu na Stipendiu Hermanna Kestena v německém Norimberku upsala nabitému dennímu programu plném exkurzí, výletů, oslav, párty a pikniků, takže jsem se ke konci pobytu zcela společensky vyčerpaná těšila na klidnou Prahu, kde budu moci zase žít rozvěklým životním tempem a konečně budu mít klid a čas něco napsat.

Hermann Kesten (1900–1996), s jehož jménem je stipendium spojeno, byl v jisté době svého života nejčtenějším, nejpublikovanějším

a nepřekládanějším německým autorem. Dnes je, jak už to bývá, téměř zapomenut.

Nejvýznamnějším a nejstarším (ročník 1934) účastníkem stipendia určeného pro novináře a spisovatele ze sesterských měst Norimberku (tj. Benátek, Kavaly, Charkova, Antalye, Atlanty, Glasgowa, Gery, Skopje, Shenzhen a Prahy) byl známý skotský spisovatel a malíř Alasdair Gray (autor knih Lanark, Janine či Něco z kůže).

Z centra Norimberku není cítit vůbec žádnou atmosféru. Jako by ji město v sobě tutlalo a na odiv vystavovalo něco falešného.

První den, kdy jsem se vydala na průzkum města, jsem vedena intuicí nasedla na Hauptbahnhof do tramvaje číslo 9 a ta mě odvezla na konečnou Luitpoldhain. Zde jsem vešla do rozlehlého parku, usadila se na lavičku a shlížela svrchu do údolí na rozlehlou pláň, po níž se proháněli psi a děti.

Teprve o několik dní později jsem v dokumentačním centru o nacismu spatřila záznamy hitlerovských shromáždění, která se ve vši monumentálnosti konala právě v místech (Luitpoldhain, Zeppelinwiese), kde jsem se před pár dny nic netušíc procházela.

Stejně hluboce mě zasáhlo, když jsem usedla na lavici v soudní síni číslo 600 norimberského soudního dvora, kde byli za válečné zločiny odsouzeni hlavní nacističtí leadři. Silně mnou otřásl jejich fotografie v dobovém tisku těsně po popravě. Vytřeštěné oči, strnulé tváře, mlčenlivé, zkrvavené, skrývající křik.

Soudce, který nás sálem norimberského procesu provázel, se dotkl dřevěného

opěradla: „Tady v rohu seděl Göring...“ Nikdy jsem nebyla tak bezprostředně blízko místům, kde začínala a končila druhá světová válka.

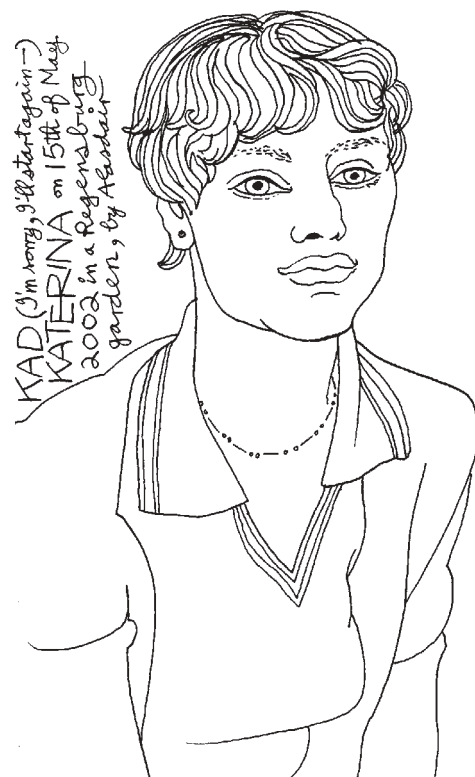
Právě v Norimberku jsem si posléze uvědomila, jak rockové koncerty a uctívání hudebních hvězd přinejmenším vnějšími znaky připomínají uctívání hitlerovského kultu. Rockový festival Rock im Park, který se v druhé polovině května konal právě na Zeppelinwiese, působil obzvlášť dvojsmyslně. Celý areál byl pokryt stany jako válečným ležením, do nebe zářily světelné reflektory. Atmosféra tajející síly a agrese, hudba, křik, hluk sílící s postupem noci. Lidé ležící na zemi, moč a střepy. Tolik energie, tolik touhy za něčím směřovat a vidět před sebou jasný bod...

K zážitkům jiného druhu pak patřilo mé čtení v Zeitungs-Café, na které přišli (kromě přátel-držitelů stipendia) asi tři obyvatelé Norimberka. Jak vidno, nejen v Česku poezie mladých neznámých autorů oslovuje masy.

Kateřina Rudčenková

Hermann Kesten
(1900–1996),
s jehož jménem je
stipendium
spojeno, byl v jisté
době svého života
nejčtenějším,
nejpublikovanějším
a nepřekladanějším
m německým
autorem. Dnes je,
jak už to bývá,
téměř zapomenut.

Nahoře: Norimberk, foto Kateřina Rudčenková,
Dole: Kateřina Rudčenková, kresba Alasdair Gray

Eduard Vacek

n u d a

Ateliér byl umístěn na výhodném místě ve středu města. Když vyšel sochař na balkon a rozhlédl se, připadal si jako Klement Gottwald, který promluvil k lidu na Staroměstském náměstí z paláce Kinských. Chtělo se mu někdy po několika vodkách zařvat do ulice na nic netušící chodce onu slavnou větu: „Právě jsem se vrátil z Hradu,“ ale naštěstí to vždy překonal. Pouze v pondělí, když na něj přišel hlad a když se mu podařilo pěstí se dobouchat se na zavřený řeznický krám a byl jako vážený zákazník vpuštěn dovnitř, postavil se k prázdnému pultu a pravil s rukama za zády: Tak tu stojím čelem k masám, jako Klement Gottwald, ale co nevidím: Háky máte prázdný! Tož mi dejte kilo lidského a přivezte to presto z prokuratury, totiž z prosektury! Vedoucímu prodejny nezbylo než otevřít lednici a vydat sochaři věnec buřtů. Lampeduza byl kumštýř, který si potrpěl na hezká barevná auta. I když měl starou tatrovku, osobně si jí natíral každý rok jinou barvou, temperou, kterou získával od kolegů z Propagu v kilovkách. Při projíždění v dešti městem, déšť smýval vrstvy barev, které stékaly

z karoserie automobilu jako duhový barevný vodopád. Přátelé ženského pohlaví mu občas poradily aby se vykoupal, pak vždy dotlačil doprostřed ateliéru plechovou vanu a podložil jí knihami. Na plynový kohout napojil gumovou hadici kterou vyladil dalšími knížkami tak, aby její ústí směřovalo doprostřed vany z boku. Vanu napustil vodou a zapálil plyn unikající z ústí hadice. Plamen olizoval vanu a ohříval vodu. Pokud dosáhla teplota vody ve vaně příjemné teploty, sochař si vlezl do vany a z lahve stojící poblíž, v oblasti dosažitelnosti, lokál vodu. Pokud byla v ateliéru zima pod deset stupňů Celsia, brával si sochař ještě na hlavu stylovou ruskou beranici. Bylo štěstí, že nebyl majitelem Kalašnikova s ostrými náboji, neboť se rád stylizoval do některé z postav ruských diktátorů. Vykřikoval rozsudky smrti nad zástupy mužiků, až usnul. Jeho opilecký spánek byl přerušovaný mocným impulsem druhé signální soustavy, která zareagovala na vysokou teplotou vody, která neměla daleko k bodu varu. S řevem se vymrštil z vany a běhal kouřící se po chladném ateliéru s výkřiky: Chtěli upálit mistra!

Za mistrem docházel architekt Sudlický, který vždy za slunečného dne rozevřel na balkon dveře, smetl z ramenou oprýskanou barvu, která na něho spadla z rámu a opřel se v předklonu o secesní zábradlí. „Máš tu dohled nad celým městem,“ pravil. „Toto je strategické místo, odkud je možné sledovat za pomoci vhodné optické techniky všechno důležité, co tímto městem hýbe. S polním dalekohledem s optikou Jena by bylo možné nahlížet do ložnic nevěrných paniček, které tam křepčí se svými milenci.“ „Na to nepotřebuji dalekohled, protože nejhezčí paničky chodí křepčit ke mně, do tohoto ateliéru, pravil sochař. Architekt Sudlický vzdechl závistí a napěchoval si prazvláštní dýmku vonným tabákem. Omamná vůně se po zapálení dýmky linula dolů mezi prostý lid, jenž se rozhlížel a zkoumal, odkud se bere. Tentýž lid zvedal hlavu k nebesům, aby se přesvědčil, zda opravdu začne pršet, když architekt vyplivl slinu, vyprodukovanou slinnými žlázami v důsledku hořkosti tabáku. Troubel dýmky byl nezvykle dlouhý a lehce klenutý. Dosahoval jistě délky kolem třiceti centimetrů.

Vykřikoval

Představujeme Vám (nová jména české poezie a prózy)

rozsudky smrti nad zástupy

mužiků, až usnul. Jeho opilecký spánek byl

přerušeny mocným impulsem druhé signální soustavy, která

zareagovala na vysokou teplotou vody, která neměla daleko k bodu varu.

**S řevem se vymrštil z vany a běhal kouřící se po chladném
ateliéru s výkřiky: Chtěli upálit mistra!**

Sedlický touto zvláštní dýmkou okouzloval starší ženy, neboť mladší již na dýmku, ani na něj samotného nebraly již téměř čtvrt století. Tato dýmka, vysvětloval každé zájemkyni, je námořnického původu. Její troublel je proto tak klenutá a dlouhá, že jí lze opřít o sval pravého předloktí, který přesně opisuje. Dámy sledovaly s úžasem, jak dýmka skutečně opisuje šlachovité předloktí mořskými větry ofoukaného starého mořského vlka a architekta Sedlického v jedné osobě. Nebyly to ovšem teplé větry ženoucí se nad azurovým Tyrénským mořem, či studené vichry proudící nad některým severním oceánem, ale spíše proudy vydýchaného vzduchu vybraných městských hospod čtvrté cenové kategorie hnáné axiálním ventilátorem, kde architekt strávil, pomíneme-li ložnice vdaných žen, největší část svého života. „Tam, vidíš tu, ještě krásnou, avšak obstarožní blondýnu?“ ukazoval kosmatým prstem na druhou stranu chodníku mezi dav, přešlapující před semaforem. „Jistě,“ pravil sochař, „taky jsem jí před léty tady šoustal. Přicházela s kamarádkou, bral jsem je obě na střídačku.“ „Tos

mě nemohl zavolat vole? Kamarádi si mají pomáhat,“ s výčitkou pravil architekt. „Byls tehdy na moři, brázdil jsi se svou fajfkou oceány.“ „Jdi do prdele,“ pokáral ho dobromyslně architekt. „Tak ta holka byla jednou v DDR na nákupním zájezdu. Před nějakými dvaceti lety to bylo. Něco tam sežrali, asi to syrový vepřový, hakepetr, nebo jak se to jmenovalo, a ona dostala pěknou sračku. No, říkám jí, běžte milostivá do lékárny a kupte si tam černý uhlí, ať se vám to zastaví... Neuměla německy a tak jí říkám: Černý uhlí se řekne schwarze Kohle. Ona běžela po Drážďanech a s posledními silami doběhla k nějaké lékárně. Tam na ně vychrlila, že chce to černý uhlí. A oni jí poslali do uhelných skladů. Ona běžela do těch skladů, protože jim nerozuměla ani slovo a tam někde u ohrady už to dál nešlo, už se nedalo nic dělat. Vybrala si kout, odkud bylo na ní z ulice nejmíň vidět, cudně si přes obličej přehrnula šátek a vypustila to tam. Nešťestím bylo, že měla dlouhý zimní kabát, který si člověče zapomenula odhrnout a tak to šlo všechno do toho kabátu.“ „To je strašnej osud,“ hořekoval malíř. „Ani nechci vědět,

jak to všechno dopadlo.“ „Dopadlo to nejhorší jak mohlo,“ pokračoval nemilosrdně architekt, „protože ona si to přinesla do autobusu a v tom autobusu se na to posadila. Bylo to, jako když člověk cestuje obkročmo na tom cisternovém hovnocucu, obtočený tou sací hadicí kolem pasu. To bylo smradu, to se nedá popsat. Řidič musel zastavit a všichni to hledali, až to našli.“ „Víš, to byla taková čistotná a na dobré mravy si potrpící dáma,“ zasnul se sochař... Nikdo jsme nasměli říci žádné vulgarismus, i když ji to šukání náramně bavilo. Já si dokonce myslím, že jsem jí při tom dokonce tenkrát musel vykat.“ „Já když jsem tenkrát viděl to její trápení, tak to skoro bylo jako křížová cesta a očistec,“ pokyvoval hlavou architekt. „Dlouhá léta jsem jí potom neviděl, až teď.“ Malíř vyhlédl ven z balkonu. „Vypadá to, že už to má všechno za sebou.“ „Docela všechno,“ dodal architekt a vyklepal přes zábradlí žhavý popel z dýmky. Dole na chodníku někdo vztekle zařval. „Lidi by neměli nosit hadry z vixlajvantu, rychle to hoří. Někdy to jde tak rychle, že se člověk nedomá po moci.“

Rok d'ábla: co zpívají melodie

Čechomoři Nohavicu vrátili o dvacet let zpátky a on se s nimi neskutečným způsobem vyřval a vyřádl – turné, jež původně probíhalo stylem „kus Nohavica, kus Čechomor, kus společně“ a neslo se tedy v duchu folku střídaného s etnorockem, se záhy proměnilo v dvouhodinový nářez, během kterého se obě jména spojila v devadesáti procentech písní, jež co možná nejrázněji „zryčněli“ – a to teď nemluvíme jen o lidovkách, ale i o „po moravsku“ zaranžovaných Nohavicových písních. Fanoušci na posledních koncertech měli co dělat, aby staré melancholické songy v neuvěřitelných nářezech rozeznali.

dobradeska.cz

Soundtrack z filmu Petra Zelenky Rok d'ábla je jeden z nejlepších českých počinů podobného druhu od roku 1989, vyrovnají se mu snad už jen Šakalí léta z roku 1993. Za oběma deskami stojí ovšem normální muzikanti, nikoli třeba Ondřejové Soukupové teskně americky plačtiví, zatížení notou neskutečně sentimentální. Šakalí léta jsou dnes již legendárním projektem, který patrně nikdy nezahyne v povědomí ani v přehrávačích posluchačů. Věřím, že za pár let bude soundtrack Roku d'ábla opředen podobným nimbem geniality.

Rok d'ábla je ovšem oproti Šakalím létům dvojnásobný – takřka sedmdesát minut převážně nové hudby přináší neuvěřitelně prokombinovaní Jarek Nohavica, Karel Plíhal, Čechomor a Jaz Coleman. Nohavicovo experimentování s rozličnými hudebníky zahájili v roce 1996 Vít Sázavský a Zdeněk Vřešťál, kteří do převážně rockového hávu obalili desku Divné století a společně pak vyjeli na oslavované turné, z něhož byla pořízena ryčně znějící deska Koncert. Poté však přišlo Moje smutné srdce, na kterém bylo znát Sázavského aranžérské vyčerpání. Můžeme zpovrchněle dvojici poděkovat, že „šla od válu“ a jejich místo nahradila energická a originální skupina Čechomor. Převážně etnorockové předělávky moravských balad Nohavicu zaujaly už dříve, Čechomor se po dvakrát ujal písní i na Mém smutném srdci.

Posléze skupina vyjela s Nohavicou na turné, a návštěvníci koncertů však byli zaplaveni živostí a radostí mnohem zásadnější či upřímnější, než tomu bylo u umělecky laděného turné s Vřešťálovými-Sázavského Neřež. Ostatně, kam Neřež dopluli, ukázala jejich loňská, snad nejhorší možná česká rádobý folkrocková deska Ještě jednou.

Čechomoři Nohavicu vrátili o dvacet let zpátky a on se s nimi neskutečným způsobem vyřval a vyřádl – turné, jež původně probíhalo stylem „kus Nohavica, kus Čechomor, kus společně“ a neslo se tedy v du-

chu folku střídaného s etnorockem, se záhy proměnilo v dvouhodinový nářez, během kterého se obě jména spojila v devadesáti procentech písní, jež co možná nejrázněji „zryčněli“ – a to teď nemluvíme jen o lidovkách, ale i o „po moravsku“ zaranžovaných Nohavicových písních. Fanoušci na posledních koncertech měli co dělat, aby staré melancholické songy v neuvěřitelných nářezích rozeznali.

Právě toto turné se stalo základem Zelenkova filmu *Rok ďábla*. Jeho soundtrack obsahuje nejpeprnější ukázky ze společné zběsilosti – Básnířku, jíž Nohavica ukradl vlastní text a aplikoval jej na hudební podklad Plíhalovy Nagasaki Hirošima, kterou před pár lety do pořádných grádů předělala Mňága a Žďorp; pořádně rozjetý je i Pyšný Janek, patrně nejkrásnější aranže na celé desce, neboť její energičnost postupuje krkolomně vzhůru, od tichého začátku po nádherný lidovecký vrchol. Lidovecký, protože většina písní na desce je skutečně lidových či zlidovělých – Pyšný Janek je báseň Bezručova, týž napsal i Kdo na moje místo?, Nohavica na lidovou hudbu napsal harmonikovou Ameriku, rozhodně jednu z nejkrásnějších svých balad vůbec. A konečně Čechomorů připravili nové verze (jejichž novum vyjadřují decibely) Šimbolice, Koníčků, Mezi horami – všechny nahrány živě, čistě, neuvěřitelně.

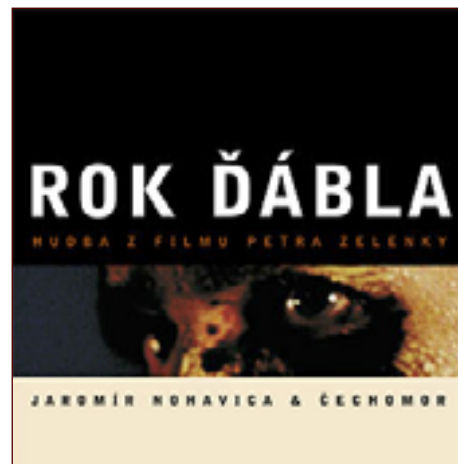
Mezi Nohavicovy dávno již zlidovělé písně patří Píseň pro malou Lenku, Kometu nebo Mikymauz. Ty však je na soundtracku třeba rozebrat jednu po druhé: Píseň pro malou Lenku by se měla stát Nohavicovým hymnem – nahrána nyní, fantasticky odráží Nohavicův styl let osmdesátých, tedy těch, která ho coby folkaře proslavila. Nádherně tesklivý tón rozmanitě znějící kytary a k tomu vrcholně poetický text... Kometu zmrvili před lety Neřež, Čechomor však vše v dobré obrátil – jemně pozměňnou aranží se z ní stala skutečná rocková balada, kterou si posluchač záhy přehluší otřesný zážitek z neřežovské slátaniny.

A konečně Mikymauz – tím si splatil jeden dluh sám Nohavica: na desce Mikymauzeum je totiž tato píseň mezi těmi nejhůře provedenými, zde je tomu přesně naopak. Vedle Písně pro malou Lenku je to folková lahůdka číslo dvě. Určitým retrem jsou pak písně Rakety a Osud, které složil Nohavica již velice dávno a dosud nebyly publikovány – a byť se písničkář nachází v období nejen studiového, ale hlavně svého vlastního perfekcionismu (což přesně vystihuje úchvatnost takové „Lenky“), tyto dvě nahrál evidentně na první pokus, s drobnou chybkou, ale nádhernou atmosférou dob dávno minulých. Přiřadit je k Osmé barvě duhy, nerozeznáte oněch patnáct let navrch.

Máte tu tedy dobrou půlku nové desky Jarka Nohavici, Čechomoru, k tomu velice povedenou filmovou hudbu Karla Holase, přidáno je něco málo starších počinů jejich soupутníků (Lásko, voníš deštěm Marie Rottrové s proslaveným Nohavicovým textem a dvě žánrově skutečně opačné metaethnické skladby Jaze Colemana, jenž se v našich krajích akreditoval deskou Čechomoru Proměny) a několik citlivě vybraných dialogů z filmu. Deska opravdu rozmanitá a bohatá a přitom neuvěřitelně ucelená. Co však ji dělá jinou v řadě soundtracků vydávajících na svůj film, je její neskutečná černota. Deska se úžasně rozjede, aby po čtvrt hodině přehodila z plusu do mínusu a pak už vás táhne jen a jen čím dál víc ke dnu. Končí skutečně strašně. Vše dohromady dává šílenou skepsi – obrázek o světě, o nás je opravdu děsivý. Takové náladě se však nebraňte – není vše „happy a free“ a s tímto albem konečně nebudete moci říct, že „už ani ta deprese není, co bejvala“...

Petr Novotný

Hudba z filmu Petra Zelenky Rok ďábla. 70 minut. Vydalo Sony Music Bonton a Universal Music v roce 2002.

dobradeska.cz

Celkem diplomaticky...

Tak ještě stále z berlínských nákupů...

V Londýně vznikla v roce 1966 odpověď na Dylana i Jeffersonovo letadlo (a možná že nejvíce na Byrds), skupina **Fairport Convention**. Je to přesně ta parta působící jako včela-matka, ze které vzniklo mnoho dcer, šířících slávu matky a hlavně svoji dál po kraji. V r. 1969 vstupuje do spolku zpěvačka **Sandy Denny** (1941). Vydrží v kapele asi tři desky a odchází do vlastní skupiny *Fotheringay*, později zpívá s kapelou *Bunch* a pak raději sama. V roce 1973 se vrací a zůstává dva další roky. Ve **Fairport Convention** se „rodí“ i další hvězdy – A. Hutchings (který následně zakládá **Steelye Span**) a Richard Thompson, možná nejzajímavější postava „téhle orientace“. Kapela je také stíhaná úmrtími současných či bývalých členů, **Denny** umírá v r. 1978. **FC** se sice rozpadá, pak se zase vrací pod názvem **Fairport**. V roce 1980 poslední koncert, ticho po pěšině, pak zase slavný comeback... 2CD – kompilace *Sandy Denny* se dá poslouchat. Za 12 EUR.

Další berlínskou akvizicí je cédo *Willy and the Poor Boys*, 4. řadovka **Creedence Clearwater Revival**. O nich jsem už psal dost. Tahle deska je z nejlepšího roku, mimo ni vydávají **CCR** ještě další rány-výpus-

ky – *Cosmo's Factory* a *Pendulum*. Na *Willym* je asi nejznámější *Down On The Corner*, *The Midnight Special* a *Cotton Fields*, u nás známé díky *Rangers* jako *Pole s bavlnou*. Jak to muselo vypadat na americkém západním pobřeží kolem San Franciska s takovým „návačem“ kapel: *Country Joe and the Fish*, *Grateful Dead*, *Quicksilver Messenger Service* atd.? To byla konkurence, tlak, to pak nese výsledky, když se to takhle sejde. Když **CCR** poslouchám, jednoduchou muziku podporovanou valchou a foukací harmonikou, tak mě napadá, že současná vlna českých hospodsko-keltských bandů (Divokej Bill apod.) je vlastně revivalem jedné části bigbítu 60. let. Za 7,13 EUR.

Čekal jsem na Újezdě na tramvaj a nakoukl do místní prodejny hudby. V prostředí místnosti byly pulty se slevami s jednotnou cenou 359 korun – byla tu různorodá směska hudby 60.–90. let, někdy málo viděné kousky. Za stejnou cenu se tu povalovalo 2CD **Peter Green Songbook** *A tribute to his work in two volumes*. S „tributními“ kousky je to sázka do loterie, třeba hold Cohenovi nebo Dylanovi se povedl. **Peter Green** je osnovná postava hudby druhé poloviny 20. století, i kdyby nenapsal nic jiného než *Black Magic Woman*. Narodil se

Čekal jsem na Újezdě na tramvaj a nakoukl
do místní prodejny hudby. V prostřed
místnosti byly pulty se slevami s jednotnou
cenou 359 korun – byla tu různorodá
směska hudby 60.–90. let, někdy málo
viděné kousky. Za stejnou cenu se tu
povalovalo 2CD Peter Green Songbook
A tribute to his work in two volumes.

v Londýně jak Greenbaum a patří k nejlepším bílým bluesovým kytaristům. Prošel různými kapelami, v *Shotgun Expressu* hrál třeba s Rodem Stewartem nebo Mickem Fleetwoodem... A už je vám jistě jasné, co bude dál. Green sice ještě hraje s Mayallem, ale pak už zakládá *Fleetwood Mac*. O nahrávce z doby mezi Mayallem a *FM* jsem tu už kdysi psal. U *Flítvůdů* je asi 3 roky a pak se vrhá na náboženství. *Von byl trochu divnej*. Pamatuji si, že i v našem tisku se jeho odchod probíral a byla z toho málem světová tragédie. Jeho život se různě zašmodrchával, od druhé poloviny 80. let se objevuje se skupinou *Katmandu*. Nicméně – v roce 1995 bylo vydáno výše zmíněné 2CD, na kterém hrály takové páky, jakou jsou Ian Anderson, Arthur Brown, Rory Galagher, Dick Heckstall-Smith, Mick Abrahams. Pozor, tohle není jen taková nějaká raritka, tohle je regulérní kóta v krajině světové pop music.

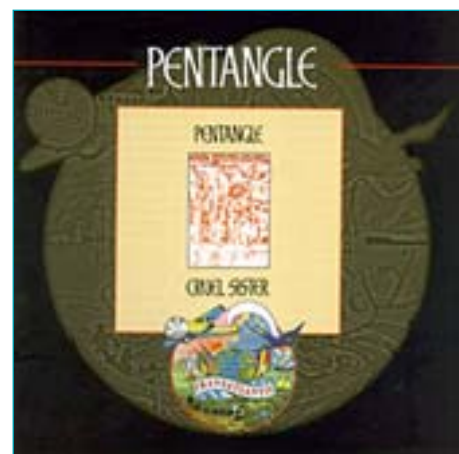
Skoro každých 14 dnů zajdu na Národní do bazaru v pasáži Metro. Skupina **The Groundhogs** u nás zas tak moc známá není, abych si ji právě proto nekoupil. Všechno se točí kolem Tony T. S. McPhea, který je šéfem – kytaristou, skladatelem, zpěvákem, ostatní se mění, on zůstává. Je to blues a není to blues, je to rockové blues, které hrají tři

chlapíci (kytara, basa, bicí) a stačí to. Když jsem si to pustil poprvé, tak jsem si myslel, že slyším skupinu **The Gun**, kterou kdysi vydali Poláci a my jsme si ji kupovali v Budapešti. Název skupiny je podle jedné skladby Johna Lee Hookera, první nahrávky jsou z roku 1968 (i když kapela se hledá již od roku 1963) a kapela hraje nepřetržitě dodnes – poslední deska vydaná v roce 2002 je koncert z roku 1971 z Leedsu. Kdo taky všechno v Leedsu nehrál! Styl Groundhogs se měnil, jeden čas měli blízko ke country, pořád je v tom dost R & B. Současná diskografie uvádí asi 25 řadovek a 8 kompilací. Mně se podařil nákup – *Back Against The Wall* z roku 1987. Nenechte se mýlit ročníkem, 8 skladeb se řítí sluchátkama bez kompromisů. Nevím, jak by si v tom hověli nižší ročníky, ale pro nás přes 40 let je to tak akorát. Akorát hudba k přežití. Za 260.

No a nakonec se vracím na začátek – kapela podobně zaměřená jako **Fairport Convention** a stejně osnovná: **Pentangle**. Založena na přelomu let 1966–1967 Bertem Janschem a Johnem Renbournem (pamatujte si ta jména!), kteří spolu předtím vydali desku *Bert and John*. Oba dva výteční kytaristé, první nasměrován k blues, druhý k britskému folku. Těžko zařadit, hraje li Pentangle

folk nebo folkrock, deska *Cruel Sister* je 4. řadovka z roku 1970, obsahuje jen 5 skladeb, většinou aranžovaných tradicionálů, jednu skladbu dokonce zpěvačka Jacqui McShee zpívá à capella, ze začátku si můžete myslet, že jde opravdu o zachycení kořenů klasického britského folku, ale u poslední skladby zjistíte, že Pentangle eklekticky využívají vše, co kolem v hudbě kypí: progresivní rock, psychedelii, jazz, pop, oldies, ale jen tak po kapkách, v klídku. To vše jistí rytmická sekce T. Cox a D. Thompson. Za 199 ve slevách na třídě Milady Horákové.

Jakub Šofar

MACUROVA SVĚTNIČKA

Z Macurovy listárny

„Jste prý zkažen (viz odpověď té ubohé Růženě) – já jsem zkaženější. Aneb sejdeme se na šancích, pod třetím oběšencem. Poznávací znamení – mandragora v levé ruce. Sabat bude! S sebou – vejce černé slepice nošené týden v podpaždí, kůži hadí, havraní spár – možno koupit i na místě, ale je to s přírážkou. Program – pozdravení sedmi démonům, tanec noviců řádu Azraelova, zlatý hřeb večera – zneuctění panny. Buďte přesní – pět minut do půlnoci, příští úplněk. A spodní prádlo si oblékněte naruby!

Vaše Iris“

Tak tuto slibně znějící pozvánku (ve formě čtyř textových zpráv zaslaných z anonymního čísla 900009) jsem obdržel někdy koncem května. (To není fikce, ale skutečnost...) Nemusím vám líčit pocit rozechvění, který naplnil mou duši. Když jsem o tom vyprávěl jednomu příteli v klubu, zív (zakousnut do masitého, vykořisťovatelského doutníku) a prohlásil: „Zlatý hřeb večera – zneuctění panny? To si nemohli vymyslet něco originálnějšího? To já mám furt.“

A začal si vytahovat imperialistické nitky ze svého kostkovaného, buržounského obleku.

Vy opilí tuláci, kteří brouzdáte po nočních ulicích, zvlhlých šerem a obludnými stíny, neviděli jste na své pouti postavu hledící k vesmíru? To jsem byl já: a zuřivě jsem žádal měsíc, ať dorůstá. Konečně příroda

štěkla a kočičí oko luny, štěknutím vylekáno, otevřelo se celé v nesmírné bělosti. I mohl jsem se vydat na šance. V čvachtavých botách, neboť jsem šlápl do louže, ale to je jiný příběh.

Pravda, bylo mi trochu obtížné nalézt třetího oběšence. Když se tenkrát na základní škole brala trojka, měl jsem plané neštovice a tudíž jiné starosti. Nakonec jsem však našel a šťastně viselci plivl na boty, jež se, úzkostně vypjaty směrem k prstům, marně chtěly dotýkat země. Oběšení se kmitali ve svěžím bezmála již letním vzduchu a jejich nepřístupné tváře chrlily květnatou vůni a divokost.

Ale nikdo nepřicházel; smutně kráčel jsem zpátky k periferii.

V podpaždí mi zapípalo právě vylíhlé černé kuře. Ach, Iris!

foto
Kateřina
Rudčenková

Tak máme po volbách! Všem, kteří po přečtení minulé Světničky neváhali a volili naše Filantropické sdružení demokratických okultistů – č. 666, bych rád poděkoval. Jen díky vám, čtenáři, sklídila naše strana tak ohromný úspěch. Doufáme, že ani my vás nezklameme a že právě probíhající jednání o sestavení nové vlády dopadnou i podle Vašich představ. Vladimír Špidla (ČSSD) je uznalý politik, který moudře a vyzrále zhodnotil kvality našeho Filantropického sdružení a uvolnil místo předsedy vlády ČR pro našeho kandidáta Marka Červeného, rektora University of Montmartre, spisovatele a vědce. S vaší oblíbenou Hanou Chmelíkovou, básnířkou a pijačkou absintu, se předběžně počítá pro křeslo ministryně kultury, protože jednou viděla na fotce Richarda Geera. Štefan Švec by měl být pro příští volební období ministrem bez portfeje, ale také zároveň bez Nesvadbové – což jej na druhou stranu trochu uklidnilo. Časem se snad pokusíme nalézt resort, kde by mohl uplatnit své široké znalosti (uvažujeme např. o založení Ministerstva hub). Finance čekají na Radka Štěpána, neboť jsem jednou (když šel v Montmartru na toalety) v kapse jeho kabátu nahmatl 50 korun.

Jak asi víte, já (jako předseda FSDO) v současné době kandiduji na arcibiskupa pražského a tudíž nehodlám zastávat žádné funkce ve vládním kabinetu. Složil jsem i poslanecký mandát, ale přesto se mi nějak ve skříni pomačkal.

DĚKUJEME ČESKÉMU NÁRODU! V sociálně-okultistické koalici je budoucnost!

Hezké léto!

Váš Macura

MACUROVA SVĚTNIČKA

Píšťaly a bubny
(úryvek z románu)

1. kapitola

Už několik nocí špatně spím; včera jsem dokonce neusnula vůbec, přestože jsem unavena, vyčerpána intelektuálně i citově, přestože mě bolí hlava a chci zapomenout na své srdce. A uprostřed té noci jsem si nemohla vzpomenout, jak se řekne latinsky cesta. Dost jsem se trápila, protože mě napadlo pouze via, které ovšem nepřiléhá k situaci svou podivnou libozvučností; teprve, když jsem si ráno obouvala boty, vstoupilo mi do hlavy slovo iter. A rozeznělo se. Iter, jako když pod nohama křupe led.

Třeba mě skutečně neobklopuje nicota a samota: třeba se v té tmě po mně natahuje mnoho laskavých rukou a já je jenom nevidím. A i kdybych je ucítila, i kdybych je uslyšela, nevím, jak bych jim pomohla, protože ještě jsem nepomohla nikdy nikomu. Spíše jsem všechny trápila, ač jsem ani trochu nechtěla a snažila se je opatro-

vat jako nemocné, ubohé vrabečky v hrsti. Ale nakonec jsem asi vždycky trochu víc stiskla, pomaličku, ale přece... Co na tom, myslím si, všichni tito vrabečkové za dvacet let, kdy zase já budu nemocná a ubohá, posedí si v barech se studentkami a budou vrhat pohledy zřetelně démonické, půvabně čtyřicátnické, geniální, neboť budou v nejlepším věku, zralí a připravení. Ale to já budu za tím vším! To já z nich uhnětla démonické génie, jako alchymistická medvědice uhněte svá medvíďata. Mlč! To díky mně jste jistě dozráli, díky mým hrám – tedy díky té trochu smutné lásce, která se vždy změní v podivnou apokalyptickou hru.

Napadlo mě, že láska si nás asi najde i v hrobě. Ne, to je přeci příliš morbidní. A patetické. Už teď je ve mně trochu smrti; je mi jako kdybych se zamilovala do zvířete,

foto
Kateřina
Rudčenková

kamene či jen do pukliny v tichu. Taky patetické. Ach jo.

Je pozdní podzim, skoro zima, budou Vánoce, a obloha je perlová, vzduch vlhký, sytý a tak chladný. Mám kocovinu, neboť jsem vypila trochu té vodky, když jsem neusnula, když už jsem si nevzpomněla, jak se řekne latinsky cesta. Nevím, co mě to napadlo pít, ale napadlo mě to. Ale ani pak jsem neusnula. Jen se nade mnou ten čtverec stropu tak kymácel, jako kdyby visel na konopném provaze.

Řekla jsem si, že bych měla začít psát novou knihu, abych si nepřipadala tak sama. Ale pak jsem si vzpomněla na všechny své předcházející a jak mě málem zničila ta poslední, z níž jsem ještě teď utrápená. Ne, skutečně nevím, zda jsem šťastnější, když píšu. Domnívám se dokonce, že nejen že nejsem šťastnější, ale dokonce jsem mno-

hem nešťastnější; hlava mě alespoň bolívá více a více, když píšu.

Nevěřím, že má to mé psaní nějaký smysl, ale stejně se k němu vracím, abych zapomněla na všechny bolestivé nadávky, které mnou proudily; toužím tvořit jiná, lepší slova, snad i jiné jazyky, sladší, andělské, když už nemohu žít andělsky. Snad je to dar, to mé psaní, za který bych měla poděkovat. Dar? A komu; nikoho nezajímá mé psaní, zapomenu-li na ty, kterým nešlo ani tak o mé psaní, jako o mé tělo, a přestože jim vlastně šlo o mé tělo, tak s jakýmsi orgiastickým nadšením listovali mými knihami, jako kdyby se nějak vztahovaly k mému tělu. Dotýkali se, myslím, mých knih, s jistou dojemnou pečlivostí, jako kdyby zkoumali, zda mě to vzrušuje a jak se při tom na ně dívám.

Když tak kráčím předvánoční Prahou, když jedu hromadnými dopravními pro-

středky, vidím náhle zřetelněji, že jsem součástí bizarního orchestru. Jsem až omámena jeho monstrózností a monstrózností hudby, kterou hraje. Pištím snad na píšťalu, ten mladík – Robin se jmenuje – hraje na buben a všichni hudláme a vržeme k veliké Boží radosti. Já pískám na tu dlouhou, útlou píšťalu, abych vzbudila soucit; a on, mladík, bubnuje a tváří se válečně, aby všechny rozčílil, zapaluje pomyslné kanóny a střílí do nebes, do perlově zbarveného nebe! „Tak co, Bože, co uděláme teď?“ volá a nadšeně očekává, že zkamení, nebo že se aspoň něco stane. Ale přitom se tváří tak zoufale, že nejen že nikoho nerozčílil, ale vzbudí vždy mnohem větší soucit než já.

On bubnuje na Boha a Bůh na něj mlčí, jakoby na truc, ale přesto s jistou zálibou.

Říkám: „Tak kluci, neperte se!“ a dál pískám na píšťalu, tence, jemně, aby se už nikdo ničeho nebál. Ale do toho mi začnou všechny nástroje a mě puká hlava tím rámem. Ale to nic, to byl jen sen, který se mi zdál. Jak vlastně skončil tenhle opilý sen? Zjevil se (trochu kýčovitý) Kristus (spíše jakýsi kristusoid), mladík sundal buben a pravil mu: „Tak pojď Pepíku, já mám támhle schované takové autíčko.“ – „Ale já nejsem Pepík,“ říká Ježíš smutně. – „To nevadí, Pepíku, pojď,“ říká mladík.

Předvánoční Praha! Staroměstské náměstí je plné nákladních automobilů, kolem nichž zdivoče pobíhají ambivalentní vánoční skřítky v červených čepičkách. Potkávám i člověka v masce vánočního ledního medvěda. A to nemluvím o ohradách s vánočními lamami či otupělými chudáky poníky, kteří jsou zjevně také vánoční. U těch ohrad bych se asi rozplakala, kdybych zrovna úzkostlivě nehlídala žaludek.

MACUROVA SVĚTNIČKA

Spatřím kamarádku Ivu, dříve básnířku, dnes malířku. A hned se k ní ženu jako zběsilá; skoro pláču, když se jí vrhám do náruče, ale naštěstí to vypadá, že se směju. Iva byla lepší básnířka než já, ale uvědomila jsem si to, až když jsem po letech objevila její texty na dně svého šuplíku. Mezi těmi starými, žlutými dopisy. Nyní provádí cizince po Praze.

Ptám se jí, zda má na mě čas.

Odpovídá, že neví, že se právě jde zepřít, jestli má dnes službu, zda někoho neprovádí.

Kráčím s ní tedy do té cestovní kanceláře. Cítím, že nejsem sama a s úlevou se usměji, přestože se mi točí hlava a je mi špatně. Protože Iva je krásná a laskavá. Čekám a ona mluví s nějakou starší paní a žmoulá přitom kapesník. Pak přijde ke mně, vezme mě za ruku a říká, že nemá službu a že můžeme jít. Nastupujeme tedy do jednoho z těch legračních mikrobuseů, jež v létě s odkrytou střechou vezou turisty.

Jedeme pod Letnou, pod kyvadlem – tím obludným pražským metronomem. Rozhodly jsme se – podivně v tom jednotné – navštívit výstavu soch jedné Maďarky, která často čerpá z operních námětů.

Hned mě do očí udeřilo sousoší se třemi postavami. Podívám se na název a skutečně tu scénu poznávám. Erik přesvědčuje Sentu, aby si vzpomněla na svou lásku k němu, aby odmítla démonického cizince, toho muže z obrazu. (A vy si, příteli, myslíte, že jste ten muž z obrazu, že?) V tu chvíli se objevil on, strašný bludný Holanďan, jenž vše vyslechl: obrovský, monumentální, zčernalý k smrti, zalitý peklem, omámený i svou vlastní krví k šílenství, křičící tisíci ústy:

„Tak ani ty nejsi věrná!“ a se svou lodí propadá se do věčného zatracení. Senta vykřikne, odstrčí Erika a vrhá se za prokletým cizincem. Za chvíli dvě zářivé duše letí k perlovému nebi jako dva balony. Zatínám pěsti a myslím si, být věrná, věrná má být, ale komu... to je jednoduché přijít si a čarovat, moc jednoduché a myslet si, že budeme tančit, jak se na nás bubnuje.

Iva zmizela na toalety; mé oko padne na další sousoší, na podivně bláznovské postavy s píšťalou a bubnem. Udělalo se mi tak špatně, že jsem se odelhala na toalety. Skoro jsem omdlela a jen cítila, jak mi Iva zajela do vlasů a hladila mě.

2. kapitola

Nemohu říci, že bych schvaloval sebevraždu, ale do značné míry chápu ty, kteří ji

foto
Kateřina
Rudčenkova

spáchali. Vztahy mezi lidmi jsou rok od roku horší, soudím alespoň podle svých vztahů. Vím, že smrt nic neřeší, ale zase člověka přijde celkem levně. Co se mě týče, bolelo mě poslední dobou u srdce. Básník Hrbek řekl, že jsem hypochondr – on je totiž lékař a rozumí tomu – já si ale už tenkrát myslil, že jsem se buď zamiloval, nebo že na mě jde infarkt. Před několika dny se celá věc vysvětlila. V průchodu vedoucím ke Staroměstskému náměstí, jež bylo zaplněno vánočními skřítky, vánočními lamami a vánočními stánky s horkými kaštany, jsem náhle klesl k zemi a věděl jsem, že je jasno. V poslední chvíli jsem spatřil Ivu a tu dívku, Pavlu – podivnou náhodou procházeli kolem – natahoval jsem po nich ruce, aby mi nějak pomohly, ale v průchodu byla asi příliš velká tma, tak mě neviděly. Když jsem se probral v nemocnici, řekl mi lékař, že jsem

měl slabý infarkt. Vysvětlil mi to nějak pořídně, ale já tomu stejně nerozuměl. Možná bych si to měl načíst v nějaké knize.

Za pár dní přišel na pokoj Mikuláš s čertem. Byli upřímně překvapeni, že na srdečním oddělení nalézají mladého člověka, rozuměj: uprostřed všech těch županovitých žlutých tvorů. Beze slova a trochu štitivě mi vrazili do ruky mandarinku a čokoládovou figurku, kterou jsem vzápětí hodil z okna jednomu sympatickému havranu.

Lékař mi řekl, že mám asi nemocné srdce. Panečku, je asi vhodný čas se zabít, řekl jsem sestřičce, ale usmál jsem se přitom trošku jedovatě, tak se usmála také a sklopila oči. Sebevraždu si totiž dost dobře nemohu dovolit. V mé rodině dosud nikdo sebevraždu nespáchal a obávám se, že bych byl coby černá ovce definitivně vyděděn. Už mě jeden dědeček vygumoval ze své závěti, myslím, že bych těžko nesl, kdyby to učinil i druhý; ten, který už beztak říká, že mě jednou zabije, přestože má sám velké problémy s udržením se při životě.

Srdce. Tak tady to je. Já celý život žil v přesvědčení, že jsem něčím neobyčejný, když mě bolí u srdce. A zatím to byla nemoc. Tak je to pravda. Člověka, zdravého evropského člověka, nemá co bolet u srdce. Zdravý evropský člověk totiž nemyslí na problémy se srdcem, zdravý evropský člověk žere a žere a žere jako zelená kobylka, zatímco např. nemocní Afričani umírají hladem stejně bezdůvodně jako nemocní mladíci umírají na srdečních odděleních. Vlastně nemám co mluvit a vychloubat se svou lítostivostí, neboť já nikdy žádného hladového Afričana neviděl. Jsem stejný jako ti darebáci, kteří také nikdy neviděli Afričany a nejen to – navíc zpochybňují vůbec samotnou existenci nějakých Afričanů, nějaké Afriky, nějakého hladu. A přitom náš kultivovaný systém stojí právě na smrti těchto Afričanů, na smrti nemocných mladíků na srdečních odděleních a kdyby nebylo Afričanů, nemocných mladíků na srdečních odděleních a jejich smrti, nebylo by jistě ani našeho systému.

Myslím si, že bychom se měli urychleně seznámit s hladovými Afričany, abychom si aspoň trochu uvědomili, jak je to s tím naším systémem, jací jsme debilové a nakonec mám pocit, že si trochu zasloužíme, aby nás někdo duchaplný umlátíl věšáčky, podšálky, ořezávatky a holicími strojky; myslím si, že by se měli na Staroměstském náměstí místo grogu a jedlých kaštanů prodávat hladoví Afričani v půvabných, dárkových rakvičkách... Ach můj Bože, já už blázním... kolikrát mám říkat, že jsem nikdy v životě neviděl hladového Afričana, nýbrž naopak já sám jezdím zásadně vlaky eurocity, já sám dávám přednost růžovému toaletnímu papíru za 13,50, stejně jako má kočka miluje nejdražší konzervy.

Nicméně jsem také trochu takový hladový Afričan, neboť jsem už věru dlouho nejedl; místo jídla jsem pil tři týdny jen rum, když mě to kleplo. A snad mě to kleplo kvůli tomu. Dobře mi tak, s hloupou cílevědomostí jsem dokončoval knihu, za kterou dostanu možná peníze, které stejně zrovna nepotřebuji.

Jednoho dne, když zrovna vysvitlo maličko slunce, přišla sestřička a vytáhla rolety. Pak vešel doktor a lhostejně pravil, že se asi mýlili, že už jsem v pořádku, že nebudu mít předpokládané následky, a tak ať jdu laskavě domů. Jsem zdravý jako tuřín, což nevím, co je, ale má to zjevně nějakou souvislost s mým zdravotním stavem. Jen na sebe musím dávat pozor, nenasírat se a nepít, hlavně nepít, což jsem ochotně slíbil, neboť jsem milý a hodný člověk, když na to přijde.

Svou poslední noc v nemocnici jsem se zlobil na svého bratra, že mi nepřinesl ty Katolické noviny, o což jsem jej výslovně žádal. Nevěděl jsem tak po celou dobu své nemoci, co je ve světě nového; jak např. slaví lužické ženy Vánoce.

Když jsem opouštěl nemocnici, spatřil jsem drobnou veverku s korálkovými očima. Díval jsem se na ni, ona se ohlédla a přiblížila se ke mně. Chvilí jsem myslel, že mi vleze na botu, ale ona se shovívavě usmála a rozvernými pohyby uprchnou černého křoví.

Strž (velký recenzní prostředek)

Svatokrádež

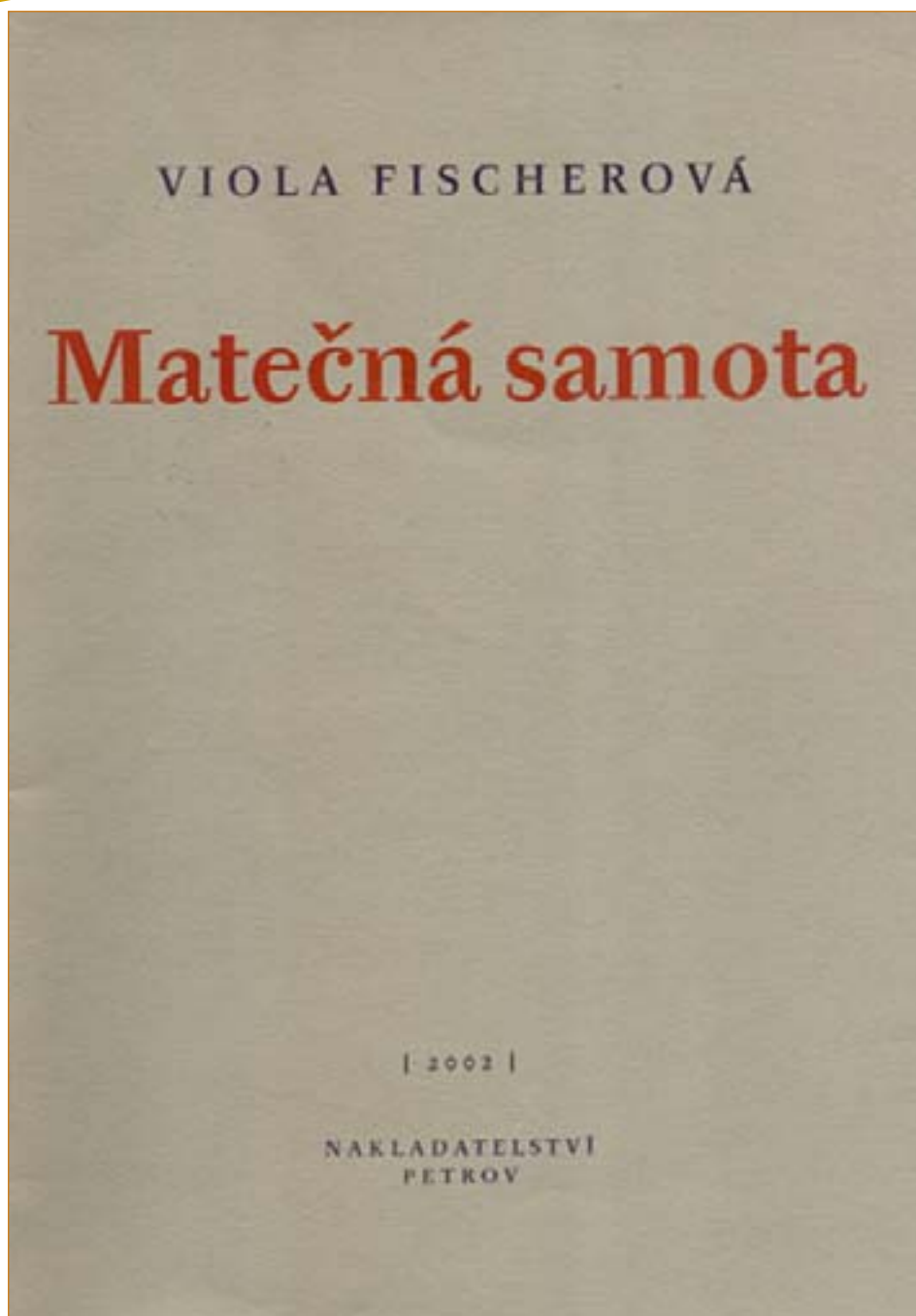
Báseň není ve slovech, báseň je mezi slovy. Poezie je ta legrační a nezapomenutelná chvíle, kdy se vám zdá, že jste mezi slovy našli kouzlo.

Viola Fischerová vydala u nakladatelství Petrov další sbírku básní. Jmenuje se *Matečná samota* a neliší se příliš od autorčiných sbírek předchozích. Už od té první, *Zádušní mše za Pavla Buksu*, je každá z knih Violy Fischerové literární událostí. U autorky, která v zásadě nemění svou poetiku, se to může zdát překvapující. Přesto je to úplně přirozené.

Fischerová dokáže mezi své verše zaklít kouzlo, o kterém jsme mluvili před chvílí. Její poezie je prchavá, lehká jako pápěří, funguje jen na první přečtení. Kouzla se totiž nevracejí.

Je viditelná lépe z dálky než z blízka. Když se začnete dívat moc podrobně, uvidíte jen bezvýrazná černá písmena. Síla Fischerové není v jednotlivých verších, její básně svítí celé. Mají náladu a dovedou ji navodit i ve čtenáři. Když jsou nostalgické, zavíráte při nich oči steskem, když jsou vášnivé, usmíváte se vlastní fantazií.

A v tom to možná je. Básně Violy Fischerové jsou osobní, hluboce osobní, ale zároveň nikomu nenutí jen a právě ten příběh, který autorku přiměl k jejich napsání. Kdo onen příběh zná a pamatuje si lidi, jichž se týká, ten bude osloven silou

básnířčiny zpovědi. Znáť cokoliv ale není nutné. Mezi verši nechává Fischerová spoustu místa, které si čtenář smí „ukrást“ a vyplnit sám. Fischerová ví, že poezie je mezi slovy a že čtenář, který ji

v sobě nemá, se k ní nikdy nedočte. Její verše jsou náповědi, kouzelné formule, které otevírají dveře. I když mluví o konkrétních lidech, její postavy mají sílu mytág, jsou obecné.

Její poezie je prchavá,
lehká jako pápěří,
funguje jen na první
přečtení. Kouzla se
totiž nevracejí.

Sama básnička (její lyrický subjekt) je hlavní postavou knihy. Matečná samota je knihou o stáří, o stesku, o samotě. Hovoří se tu s mrtvými a mluví se o nich a o paměti, v níž jsou uloženi. Mrtví jsou tu možná živější než živí, vzpomínka na ně přichází ve snech a je pokaždé skoro hmatatelná. Stesk je hustý tak, že by se dal krájet, je tu pocitem nejsilnějším. Každý je odsouzen k tomu prožít si ten svůj.

Viola Fischerová je nejstarší z velkého trojhvězdi žen v současné české poezii. Nemá slovní bohatství a rozevlátou sílu Boženy Správcové, nenoří se do zapeklitých kliček introspekce nejmladší Kateřiny Rudčenkové. Je z těch tří nejzralejší a – nejprostší. Je spolu s nimi přesto (nebo proto) velkou básničkou, ženou s vlastním, zcela nezaměnitelným videním a stylem. Kdybychom měli všechny tři zmíněné autorky porovnávat, zjistíme, že jejich přístup k jazyku, k poezii, k životu je tak diametrálně odlišný, že je nelze zařazovat do nějaké jednotné škatulky „ženské poezie“. Ženská poezie je dnes už stejně silná a skoro stejně vrstevnatá jako ta mužská.

Ale vraťme se k Viole Fischerové. Psát o jejích básních recenzi je jako pokoušet se popisovat slovy violoncellový koncert. Je to svatokrádež. Nová kniha Violy Fischerové stojí za čtení i bez recenzí.

Štefan Švec

Jde o prozaičku mladou, dokonce tak mladou,
že pro jistotu nikde, z důvodů bezmála rokokové
spisovatelské koketérie, neuvádí svůj věk.

Ó, té všehochuti: holocaust, Baťa, sex, nostalgie atakdál...

Novopečená cena Litera za objev roku, vítězství v literární soutěži Knižního klubu (nakladatelství sice převážně komerčního, projevu jícího ovšem chvályhodnou pozornost alespoň vůči příběhové linii nové české prózy), pověst knihy, která se dá (a má!) číst – to vše doprovází příchod nové autorky Hany Andronikové a vydání její pozoruhodné, nicméně i rozporuplné románové prvotiny ZVUK SLUNEČNÍCH HODIN (Knižní klub). Jde o prozaičku mladou, dokonce tak mladou, že pro jistotu nikde, z důvodů bezmála rokokové spisovatelské koketérie, neuvádí svůj věk. Dá se však usuzovat, že jako poměrně nedávná absolventka anglistiky a bohemistiky na pražské „fildě“ čili na Univerzitě Karlově svým vstupem do literárního světa rozhojnila a posílila generační seskupení, k němuž patří takoví autoři jako Božena Správcová, Jaromír Typlt nebo Petr Borkovec v poezii, zatímco v próze především Odillo Stradický ze Strdic a Bohuslav Vaneček-Úvalský, resp. Martin C. Putna v próze. Ve srovnání s těmito, namátkou vy-

jmenovávanými literáty je však Andronikova (rodačka ze Zlína, která nyní žije ve Zvoli u Prahy) svým způsobem mnohem komerčnější než oni, svým způsobem ale taktéž mnohem (v dobrém stejně jako ne-dobrem významu) postmodernější.

Navenek jde o knížku téměř autobiografickou, na první pohled vyznívající v tom smyslu, že by mohlo jít přímo o rekapitulaci autorčina života nebo o vylíčení tragických (převážně komorně epicky laděných, dá-li se to tak charakterizovat) příběhů jejích smyšlených nebo nesmyslných rodinných příslušníků. Tato utkvělá podobnost je pravděpodobně převážně dílem náhody: Andronikova sice vydatně těží kupříkladu ze zlínských reálií (figuruje zde i četné reminiscence na éru Tomáše Bati a jeho spolupracovníků), ať píše o poměrech za tzv. první republiky nebo o nenadále morální stagnaci, která dolehla na obyvatele Zlína stejně jako na osazenstvo jiných českých měst hned po roce 1945, netoliko po roce 1948, anebo když se opírá o cestovní zážitky z Kanady, v níž podle strohých informací na záložce knihy strávila celý rok, ve skutečnosti však v knize skoro ve všech případech jde o klasickou vypravěčskou fikci, podepřenou v různé míře a na různém stupni stylizovanou dokumentarností. Ostatně sama prozaička v závěru prózy vypočítává prameny a vůbec sekundární literaturu, tj. texty, o které se při psaní po odborné stránce i z hlediska psychologické věrohodnosti opírala

Strž (velký recenzní prostředek)

Zároveň však
musíme
konstatovat, že
román *Zvuk
slunečních
hodin* je
skutečně
všehovšudy
„zvukem
slunečních
hodin“, tj.
příkladem
nynějšího,
myšlenkově
neslyšně
vyznívajícího
postmoderního
manýrismu.

a které ji coby donedávna víceméně nezkušené spisovatelce dodávaly některé potřebné podněty k rozvíjení spleťtých linií románu.

Vyjdeme-li však z dominantního zaměření autorčiny knihy, jde mimo veškerou pochybnost o typické, byť nikoli snad přímo erbovní postmoderní dílo, založené na překvapivě rutinním využívání mnoha produktivních postupů novodobé, obzvláště pak právě takřečené postmoderní prózy. Velice často se v ní uplatňují tzv. narativní citace: Andronikova záměrně popisuje konkrétní okolnost, událost, situaci, psychické rozpoložení přesně v tom duchu a stylistickém ladění, jak je v nynější krásné (a zejména ve čtenářsky úspěšné) literatuře už značně obvyklé analogické momenty interpretovat, nahlížet, předkládat sečtělé kulturní obci. Z tohoto pohledu spisovatelčin prozaický debut představuje možná až bravurní, zároveň téměř „kunderovskou“ montáž stylistického rejstříku novější evropské literatury 20. století, přitom však jakoby systematicky sklouzávající k jinému klasickému postmodernímu způsobu psaní, totiž k průkaznému stylistickému a myšlenkovému manýrismu.

Stěžejním tématem románu je holocaust, příběh české židovské rodiny (resp. i jejich členů německého původu), tak jak se odehrál za dávných časů předmnichovského Československa a poté za protektorátu – a po něm. Dynamika a euforie prvorepublikové generace, kolikrát ztotožňované s podnikavostí a příčinnivostí „Baťových mladých mužů“ (proto tak obsáh-

lou část knihy zabírají výjevy ze života českých „baťovců“ v Indii), se tady citlivě doplňuje protichůdnou rovinou chaotického tušení nezvratného konce a osudové zkázy, čili o sugestivní existenciální rozměr, spjatý především s apokalyptickou předtuchou holocaustu. Nikoli náhodou si mladá spisovatelka svůj společensko-katastrofický námět promítla zejména do reliéfního portrétu temperamentní a vitální mladé Češky židovského původu, jejíž osud v historických peripetiích (k němuž patří rovněž rozmanité náhody a nahodilosti, leckteré tvrdošíjné ženské rozmary nebo ledajaké jiné malichernosti všemožného druhu, podílející se na tragigroteskní povaze každodenní epiky) nabývá jednak symbolického významu, jednak (a na tom záleží Haně Andronikové především) charakteru románové podoby mýtu o nejkřutějších, protože protismyslných kalváriích moderních dějin.

Na rozdíl od dřívějších spisovatelských pokolení (z českých spisovatelů máme na mysli kupříkladu Arnošta Lustiga, Ivana Klímu, Otu Pavla aj.) ale Hana Andronikova neprožila nic z toho, co o holocaustu píše, což samo o sobě není ani v nejmenším něčím nedostatečným nebo literárně dequalifikujícím. Nicméně nejde ani o román zabývající se tragikou nedávné, stále ještě nepřiliš vzdálené historie, nýbrž spíše o psychologickou mozaiku, členící románovou stavbu do celé řady nejednou nesouměřitelných dějových linií, o narativní mozaiku, jejíž základní osou se ponejvíce stává systémová kolážovitost, čili skoro nepřetržitě uplatňová-

Ten bohuľibě usiluje o čtivost a přístupnost románového textu a jejich autoři jako by usilují o rehabilitaci příběhu, fabule a syžetu, inovují a zpřítomňují dokonce i sám princip psychologicky temperované postavy, která nejednou dostává zjevnou románovou tenzi.

ní leckterých osvědčených a vyzkoušených fines jakéhosi zvláštního druhu „čtenářského“ vypravěčství. Takové umění narace zpravidla klade podstatně větší důraz na fabuli než na syžet, pokaždé však v románovém textu preferuje příslovečnou kunderovskou „druhou slzu“ na úkor umělecky bezprostřednějšího estetikého pojmenování konkrétních tragických faktů.

Právě nenápadné sklouzávání k magazinovým scénkám anebo naopak dosti nápadné spisovatelské „nadszdhovávání se“ především k následováníhodným veličinám prózy světové zde vytváří tendenci, jejíž důležitost při pozorném čtení u autorky rozpoznáváme skoro ustavičně. Jestliže se třeba ocitáme v ženském koncentračním táboře, musí přece dojít na lesbický sex (viz Styron, Sophiina volba), jestliže prožíváme dvaadvacetiměsíční hrdinčino odloučení, musí dojít na sex orální (viz příslušné hard-červené knihovničky). A jestliže v rámci vyprávění opět přijde řada na sex, pak dozajista mezi Židovkou a českým katolickým „gojem“, nebo v jiném, traumatiztější, ale i daleko románově efektnějším případě mezi židovskou vězeňkyní a (znásilňujícím) esesákem, aby z toho všeho náležitě vyvěralo patřičné psychoanalytické anebo též polyetnické napětí těla.

Také nejrozličnější fatální náhody se vyskytují a vynořují ve Zvuku slunečních hodin tak často, že někdy zapůsobí téměř jako cosi na samém pokraji líbivého i nelíbivého románového kých: když návrat z ciziny do Prahy, tedy v předvečer

15. března 1939, když pohřeb syna, tak jedině fiktivní, určený k oklamání nacistické správy, když už cizina, potom magická Indie překypující eliadovskými tajemnostmi a záhadnostmi, jakož i nic nechápajícími návštěvníky z řad moderních baťovských ševců. A když Terezín, tak v souladu s tím, co všechno už o terezínském ghettu bylo napsáno: trošičku z Lustiga, trošičku z jiných spisovatelů píšících o holocaustu, trošičku z dochovaných svědectví, trošičku ze všeho ostatního (viz přiložený soupis literatury).

Neubráníme se však ani tzv. slomkové odbočce, týkající se úrovně redakční práce v Knižním klubu. Nejde o běžné překlady či drobné vady na kráse textu, které se jistě dají z valné části vymýtit počítačovými kejklemi, aniž by toho dotyčný mnoho věděl o jazyce a stylu. Přinejmenším dvě chybičky jsou však opravdu roztomilé. Nejprve když se v autorčiných úvodních slovech, kde se vehementně zdůrazňuje, že „tento román je fikce“, konstatuje, že se tady skutečné postavy prolínají s „podstavami“ reálnými. Přehlédnout podobný lapsus v jedné z prvních vět, to už stojí za pousmání! Kromě toho je opravdu smutné, když současná absolventka anglistiky vydá román, ve kterém se černé na bílém na s. 275 píše o „Marschallově“ plánu, přičemž zde nejde o žádnou fikci, zvláště když všechny ostatní historické či politické osobnosti mají u Hany Andronikové svá skutečná jména, uváděná ve správném znění.

Slušelo by se nicméně napsati několik líbezných slov v tom duchu, že stylisticky

natolik vytříbená románová prvotina se v české literární scéně drahnou řadu let neobjevila a že v tomto smyslu si Hana Andronikova zaslouží všechna slova chvály a všechny vavříny, které ji štědře zahrnují a obklopují. Zároveň však musíme konstatovat, že román Zvuk slunečních hodin je skutečně všehovšudy „zvukem slunečních hodin“, tj. příkladem nynějšího, myšlenkově neslyšně vyznívajícího postmoderního manýrismu. Ten bohuľibě usiluje o čtivost a přístupnost románového textu a jejich autoři jako by usilují o rehabilitaci příběhu, fabule a syžetu, inovují a zpřítomňují dokonce i sám princip psychologicky temperované postavy, která nejednou dostává zjevnou románovou tenzi.

Zároveň však prozaické opusy tohoto typu na hlubinnou románovou reflexi doby buď stoicky rezignují, anebo ji ve jménu komerční postmoderní nostalgčnosti promítají do příběhu koncipovaného v souladu se slogany typu „život je krásný“ nebo „život je tragický“ atakdál. Jenže postmoderna bez reflexe není ničím jiným než zmíněným manýrismem – a románový manýrismus de facto není románový, poněvadž z něho nevyzařují epická dramata doby, o níž se šíří mediální polopravdy, že se v ní nic neděje. Přitom i zvuk slunečních hodin představuje historické kataklysmata v kostce, dění, které možná neslyšíme, možná nevidíme, které však může vyústit v ryzí epický románový čin.

Vladimír Novotný

Strž (velký recenzní prostředek)

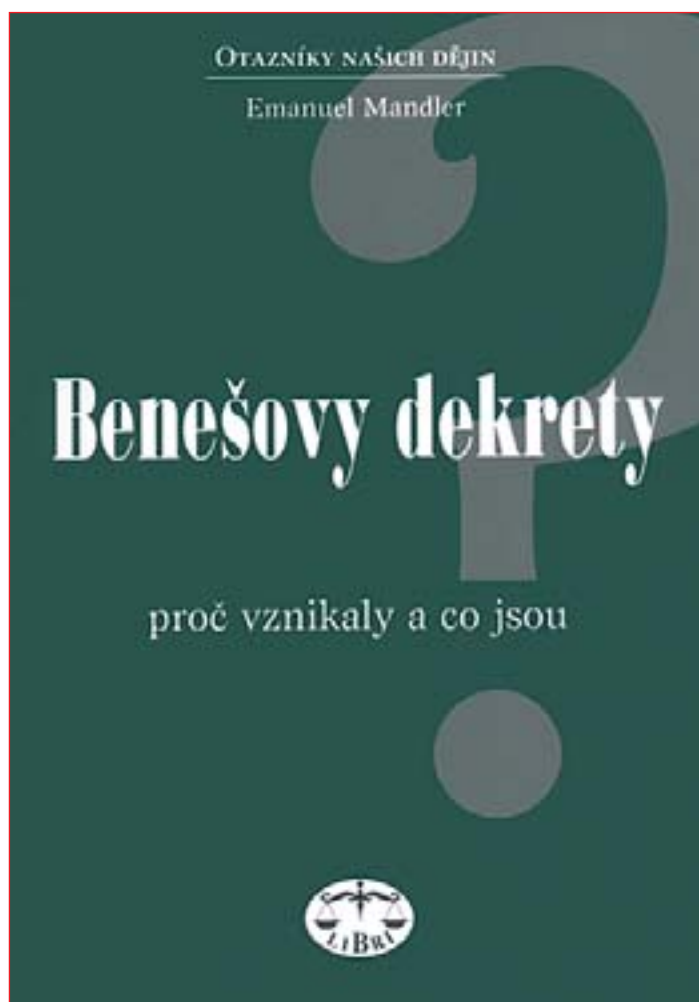
Mandlerovy dekrety co v nich je a k čemu jsou

Nová kniha od Emanuela Mandlera se tváří jako provokativní bomba. Nakladatelství Libri ji zařadilo do edice Otazníky našich dějin a nazvalo Benešovy dekrety – jak vznikaly a co jsou?

Otevírá ji, na českém knižním trhu nezvykle, slovo šéfredaktora nakladatelství. František Honzák v něm ve shodě s Emanuelem Mandlerem mluví o „oficiálních autoritách“, přičemž míní historiky, kteří zastávají opačné stanovisko k dekretům, než jaké drží Mandler, stanovisko blízké poslanecké sněmovně. Honzák přiznává, že vydání knihy bylo záměrně načasováno před poslaneckými volbami, kdy se tento problém stal „hitem téměř obnovené Národní fronty – vždyť k parlamentní deklaraci hodlají pozvat demokratické strany i komunisty, aby národní jednota byla znovu dokonala!“ Mandlerova historická studie tak vychází jako aktuální politikum. Vinu na tom jistě nese předvolební politická situace, ale historik by se podobného kroku dopouštět neměl; zvláště pokud se, tak jako Emanuel Mandler, označuje za historika nezávislého, pokud tak okatě opovrhne těmi, které označuje za historiky „oficiální“.

Honzák ve svém úvodu vysvětluje, co považuje za oficiální názory – mají to být názory dle jejich nositelů „správné“, „jediné vědecké“. Historici posluhující vládnímu zneužívání historie jsou prý bývalí agenti StB a přísluhovači marxismu-leninismu. Mandler je ve své argumentaci ještě srozumitelnější. Stejně jako další z jeho okruhu (třeba Milan Churaň či Bohumil Doležal) napadá Mandler hlavně profesora Jana Křena a česko-německé fórum historiků. Podle předmluvy šéfredaktora je cílem knihy představit nepreferovaná fakta a výklady a přimět čtenáře k uvažování o „nevětšinovém“ názoru.

Co tedy je onen největšinový názor, co jsou ona fakta, nad kterými se vznáší „otazník našich dějin“? Jedním ze základních motivů Mandlerova titulu je (po právní stránce v zásadě správně) zpo-

chybnění Beneše jako prezidenta v době druhé světové války. Prozrazuje, že Beneš regulérně odstoupil a ještě gratuloval Háchovi ke zvolení novým prezidentem. Kdo to dosud nevěděl, ať se diví, ale velká novinka to zrovna není. Mandler konstruuje obraz Beneše jako nacionalisty a pomstychtivého ukřivdence, který z ješitnosti vžene vlast do rukou Stalina výměnou za odsun Němců. Tento motiv také nezaznívá poprvé. Koho ještě překvapí konstatování, že „osvobozená republika se stala hračkou v rukou kremelských vládců“; jaký je v tom otazník našich dějin? Mandler ale dál s lehoučkou vykulenými očima přináší čtenářům další skandál, třeba slova prezidenta budovatele o „vylikvidování Němců“ a o „konečném vyřešení německé otázky“, o tom, „že musíme získat víc prostoru pro své lidi“. Srovnání s Hitlerem je sice svůdné a paradoxní, ale vysvětlitelné a s jistým odsudkem také pochopitelné.

Mandlerova historická studie tak vychází jako aktuální politikum. Vinu na tom jistě nese předvolební politická situace, ale historik by se podobného kroku dopouštět neměl; zvláště pokud se, tak jako Emanuel Mandler, označuje za historika nezávislého, pokud tak okatě opovrhne těmi, které označuje za historiky „oficiální“.

Většinu útlé knihy tvoří vysvětlení základního vývoje třetí republiky; jak se socializovala a jak potlačovala demokratické svobody ještě dříve než to začali dělat komunisté sami. Vztahy se Slováky z této doby také nejsou velkou neznámou. Nebo že by ještě nikdo v ČR nevysvětlil, co to byla Národní fronta? O tom všem už psal nejen historik. Mandler přitom nepřekračuje postuláty Karla Kaplana či mladšího Milana Drápalý a mnoha dalších autorů.

Proč tedy ona skandálnost evokovaná v úvodu? A hlavně v čem? Kromě uvedeného standardního vysvětlení, co to byla třetí republika a jaké byly její šance jako republiky demokratické, nabízí Mandler především lán na onu „oficiální“ garnituru a její „propagandu“. Skoro by se zdálo, že kdo přijde s jiným pohledem na věc, než jaký uplatňuje Emanuel Mandler a jeho vydavatel, musí nutně být nigramota a zaprodanec české politiky. To ovšem není zrovna osvědčené stanovisko.

Hlavní klad Mandlerových Benešových dekretů je tedy v tom, že srozumitelně a přehledně shrnují argumenty jednoho z možných pohledů na problematiku odsunu. V podstatě je to brožura na úrovni právě vydané práce Rozumět dějinám, kterou

si (s použitím trochu jiné argumentace) nechalo vyrobít Ministerstvo kultury. Mandler se zaměřuje na Beneše a jeho nedemokratickou roli v cause dekrety, odsuzuje komunisty za zneužití poválečné atmosféry a Stalina za jeho cynický pragmatismus. Hlavní vinu podle tohoto náhledu, dlužno dodat, že velmi přesvědčivě doloženou, nejsou ale Češi a nikoli Němci. Němci mají nepopíratelnou vinu v době války, Češi si svou hodinu vrahů odžili hned po osvobození a tehdejší vedení státu jim k tomu silně napomohlo.

Mandler se ale v tomto jinak vyváženém přehledu a rozboru dopouští paušalizací, které by si neměl dovolit. V úvodu píše: „Tehdy (v 19. století, pozn.aut.) se nepočtená vrstva chalupníků, podruhů a drobných živnostníků, vedená několika ne vždy zcela solidními intelektuály a literaturou neexistujících faktů (rukopisné podvrhy), s netušeným úspěchem pokusila zrestaurovat český národ.“ V zápětí označuje český národ jako chalupnický. Mandler přesně ví, co čtenáře z řad jemu nenakloněných zvedne ze židle, a tak je provokuje. Je to možná zábavné vidět své oponenty skákat jako opičky na gumičce, ale moudré to není ani trochu. Navíc situace na počátku 19. století,

na startu národního obrození byla možná méně veselá. Pokud někdo měl největší vliv na vznik národa, tak to byli spíše ti intelektuálové (navíc hojně píšící německy) a jimi produkováná literatura a divadlo. Chalupníci a podruhové v tom nehráli takovou roli. A tak spíše než národ chalupnický, pokud bychom se už chtěli dopouštět té nemoudrosti, že budeme paušalizovat národ do jednoho adjektiva, je český národ od obrození národem (pseudo)literárním.

Mandler ve své studii analyzuje především dekrety namířené proti Němcům a Maďarům, dekrety měnící právní řád republiky a dekrety znárodnovací. Jeho studie je přehledným souhrnem, nic víc nic míň. Shrnuje jistý, ne nepodstatný a v mnoha ohledech soudobému kontextu blízký pohled na prezidentské dekrety. Mandlerova studie není nijak výrazně zatížena současným českým nacionalismem. V tomto alternativním pohledu je její největší klad.

Martin Groman

Mandler, Emanuel: Benešovy dekrety – Proč vznikaly a co jsou? Libri, Praha 2002, vydání první, 3000 výtisků, 150, – Kč.

Strž (velký rec prostředek)

Dovedl jsem práci
a věci řádně

Budování Melantrichu (recenze)

organizovat

a nalézt

schopné

spolu-

pracov-

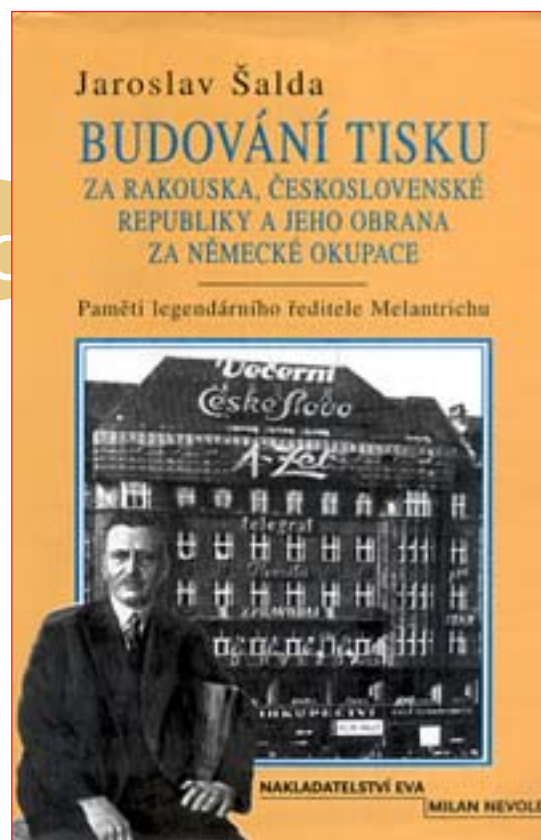
níky.

Ríká se, že memoárová literatura je dvakrát nespolehlivá. Poprvé, když autor záměrně klame čtenáře, když lakuje minulost narůžovo a předstírá, že byl lepší než ve skutečnosti. A podruhé, když (nevědomky) klame sám sebe; každý je pochopitelně přesvědčený, že se vždy choval správně, nevyhnutelně a v mezích možností co nejlépe.

Hlava první – verifikační

A proto: Můžeme věřit pamětem Jaroslava Šaldy, prvorepublikového ředitele Melantrichu? Přitěžujícím důkazem proti němu je fakt, že své vzpomínky psal jako důchodce v padesátých letech. Proto se vyvaroval ostrých útoků jak proti sodobému režimu, tak proti předválečné KSČ. I tak ale v knize občas problesknou kritické šlehy proti poměrům, třeba při vzpomínání na 1. světovou válku: „Naše slovo‘ vycházelo od 1. října 1914 do 10. května 1915, kdy bylo opět úředně zastaveno, tentokrát už natrvalo. Stalo se tak bez jakýchkoli osobních následků pro někoho z nás. Jaký to opět rozdíl proti novějším metodám!“ Navíc úkolem paměti nemá (nemusí) být kritika současných poměrů, i když Šalda k ní občas sklouzává, především když hodnotí rychlý úpadek Melantrichu po 2. světové válce, kdy odešel do důchodu.

S tím souvisí druhý rozměr memoárů. Šalda je zčásti psal jako apologii svého ředitelování za první republiky a za protektorátu, jako apologii podnícenou právě (zčásti nuceným) odchodem na odpočinek. Přitom Šaldovi už tenkrát bylo 65 let a bylo logické, že za něj přišel náhradník (Julius Firt). Mnohem hůř Šalda snášel, že byl novým režimem zařazen mezi vykořisťovatelské kapitalisty, dokonce si vysloužil přízvisko „tiskový plantážník“. Právě kvůli snaze o vlastní rehabilitaci se v knize často objevují informace o tom, jak Melantrich (tehdy rovná se Šalda) podporoval své zaměstnance.

Navíc Šalda svůj rukopis ještě revidoval v roce 1964, za mnohem volnějších poměrů, a drobnou vsuvkou leckdy stávající formulaci opravil.

Takto teoreticky, psychologicky a historicky vyzbrojeni se na jeho Budování tisku můžeme směle vrhnout.

Hlava druhá – americká

„Až jednou někdo bude psát historii českého knihtisku, grafiky a novinářství první poloviny dvacátého století, bude se muset obírat mou osobou, mými počátky, tím, z čeho jsem vyšel. Bude to čítankový příklad amerického úspěchu. Pouze milióny, ty budou u mě chybět, neboť ty zůstaly v Melantrichu.“

Jednou se jistě někdo proslaví prací na téma „Americké příběhy v české literatuře a realitě“. Americkým příběhem míním ve shodě se Šaldou životopis chlapce z chudých poměrů, který se poctivě a vlastní pílí vypracoval na předního podnikatele a bohatého a vlivného muže. Na západě existují přímo návody, jak takovou kariéru zopakovat, viz třeba knihy Dala Carnegieho. U nás je proti tomu nouze nejen o příběhy samotné (a jsou-li, obestírají se legendami, jako třeba historie Tomáše Bati), ale i o jejich literární zpracování. Nemá cenu řešit, jsou-li Češi notoričti skromní, nebo notoričti zavistiví, každopádně je Budování tisku zajímavé i z tohoto pohledu.

„Odhodlal-li jsem se přece jen něco o sobě napsat, tedy činím tak ne proto, abych novým nástupcům ukázal, jak mají pracovat, aby dosáhli úspěchu, nýbrž aby seznali, že i dříve pracující a také

pracovitý člověk mohl leccos dosáhnout,“ říká Šalda v předmluvě. Skutečně pak krok za krokem sledujeme příběh malého chlapce z chudého venkova, který se z vyučeného čalouníka přes práci v národně socialistické straně stal tiskovým magnátem.

Šalda byl obchodník, manažer a tiskárenský odborník. Nedělal si starosti s tím, jak čtenáři vysvětlit základní rámec děje, jehož detaily popisuje. Pokud vám chybí základní historické souvislosti, v knize se o nich moc nedočtete. Na druhou stranu vás čekají výlety do odborně tiskařských oblastí, o nichž byste se jinak třeba vůbec nedozvěděli.

Je jasné, že Šalda nebyl nekonfliktní osobou a jednoduchým filantropem, jakkoliv se občas ten dojem snaží vzbudit. V roce 1926 strávil několik měsíců ve vyšetřovací vazbě kvůli podvodům s válečnými půjčkami, do kterých byla namočena Česká lidová záložna – stranický podnik Klofáčovy národně socialistické strany, v níž Šalda začínal jako účetní a pokladník. O tom, kdy komu šlápl na nohu, se v knize nedozvíme. Když ale někdo něco podniká a organizuje a navíc vyžaduje kázeň a disciplínu, nemůže vyhovět všem, a je jasné, že nepřátel si Šalda stihl nadělat víc než dost. Byl to ale člověk s vizí, snažil se vybudovat komerčně fungující vydavatelství, které by přitom sloužilo národním zájmům (ať už si je představoval jakkoliv – „...zásadně jsme sledovali politiku dělnickou, to je sociální a zároveň nacionální, nikoli však šovinistickou“) a ne pouhému zisku.

Hlava třetí – mediální

Asi nejužitečnější (celkem pochopitelně) budou Šaldovy vzpomínky pro žurnalisty. Jakkoliv se tomu můžeme smát, čalouník Šalda postupně pronikl do fungování redakční a vydavatelské práce a řadu jeho postřehů lze uplatnit dodnes, přestože na první pohled znějí úsměvně. Například k výchově nových regionálních dopisovatelů poznamenává: „A opět bylo nutno nové lidi zaučovat, jaké zprávy a kde mají vyhledávat. Bylo nutno pamatovat na všechno a učit je novinářské abecedě: že musí napřed poznat starostu města a promluvit s ním a stejně tak s okresním hejtmánem, že si musí udělat dobrou známost na četnické stanici, že musí vědět, co se kde ve státním rozpočtu chystá pro jejich kraj, jaké stavby jsou povoleny, jak se vede místnímu průmyslu, jak u nich pokračují polní práce, jaké jsou ozimy, co je na trhu atd. Ukládal jsem takovému nováčkovvi také, aby sledoval svatby a úmrtí a podobné věci. Ovšem především jsem žádal, aby vedl pořádný život, vyhýbal se karbanu a nevzbuzoval pohoršení.“

Z vydavatelského pohledu je zajímavé Šaldovo šestero, které mu podle vlastních slov zaručilo úspěch:

1. Znal jsem ducha a potřeby lidového čtenáře a hleděl jsem mu vyhovět obsahem listů.

2. Ty, kteří dosud noviny nečetli, učil jsem je číst a kupovat.

3. Seznámil jsem se se všemi druhy grafické techniky a dovedl jsem jich včas a vhodně použít, ba byl jsem průkopníkem nových metod.

4. Měl jsem smysl pro propagaci, a byla proto účelná a úspěšná.

5. Dovedl jsem práci a věci řádně organizovat a nalézt schopné spolupracovníky.

6. Dal jsem svému podnikání ducha celonárodního s náplní jinou, než obvykle komerční a výdělečnou, ducha také dynamického, jenž ostatní myslící spolupracovníky s sebou strhoval a unášel.

Budování tisku je víc než vhodné jako doplňková literatura pro studium historie českého tisku. Doba první republiky se tradičně vykládá jako souboj deníků spjatých s jednotlivými politickými stranami. Šaldův Melantrich však tuhle úzkou dimenzi překročil, když vydával také noviny a časopisy čistě komerční i zájmové a kromě toho hodnotnou beletrii, vědeckou literaturu, hudebniny atd.

Vydavatelský pokrok Melantrichu navíc Šalda líčí živým, téměř literárním stylem, takže se vám před očima nízky sklep s první rotačkou mění v tiskařský palác, v němž defilují významní novináři a spisovatelé celé první poloviny 20. století.

Hlava čtvrtá – obžalovací

Budování tisku by si zasloužilo kvalitní redaktorskou a nakladatelskou péči. Bohužel se mu dostalo úplného opaku. Text neprošel elementární korekturou, takže je plný děsivých překlepů a pravopisných chyb.

Knihy také není vybavena rejstříkem jmen, což by u díla memoárového charakteru měla být samozřejmost. Vrcholem všeho pak je, když u obsahu, zpracovaného mimochodem dost lajdácky, chybí odkazy na konkrétní stránky. Že dílo není opatřeno vysvětlivkami, to už ani nemá cenu komentovat.

Vydavatel se tak sám připravil o část vavříků, které si za budování tisku jistě zaslouží. Jeho vinou působí kniha dost zmateně, a když ji nechcete číst celou, ale hledat v ní konkrétní informaci, nadřete se.

Přesto stojí Budování státu za přečtení. Vykreslí před vámi obraz mediálního podnikatele s vizí a morálkou, který vidí, že svým životním dílem vytvořil širší hodnotu, než jen bankovní úvěr. Takových Šaldů je u nás bohužel stále poskrovnu.

Miroslav Cingl

Jaroslav Šalda: Budování tisku za Rakouska, Československé republiky a jeho obrana za německé okupace. Paměti legendárního ředitele Melantrichu. Nakladatelství EVA, Milan Nevolet, Praha 2001. Náklad ani cena neuvedeny.

Pár jemně vel Sopka

upozhříváních pozastavení nechlípáního

Viki Shock,
bez názvu,
2002

Říjnové oleje

(Markétě Horákové)

Kly,
any něžné,
a zrýmuj obraz syna!
Ó kéž opuchlá stěna jsi...

Ve vraku srna
a v oleji mlži.
Děvky, a na blůze
- lež; týž bodec píchl.

Kly lákavé,
any péčí
zavinuty, táhlý sen
stále složitější...

Brno, 14. března 2002

No na to jsi paličatý!

(Pavlu Petrovi)

Do noci cpu
jíní,
němě civí
hroch raněný...

Pohled: šle!
mula je pták,
počítá,
prý sčítá.

Co jenom vím,
je mé oko
od močení
vylité!

Do noci cpu
jíní,
němě civím
jak hroch raněný...

Brno, 18. února 2002, 6.51

Viki Shock,
z cyklu „Princezna a bojovník
a jiná zátiší“, 2002

Jel rychle (lichvář z Michle)

(Petru Maděrovi)

Za keřem
z obručí
zvedá se
u zdi...

V ramenou
hlad ryb mučí
drát,
který je vzruší (Venuší).

Upozhříván radostí
měním tváře
uprostřed břicha,
já, nadsamec žíhaný...

Ty, náleve bez lejna,
tvá očiska kynou a tuší,
jak povlovně bez dechu
přerůst do zvracení – a mručet...

Brno-Český Těšín (na cestě vlakem),
26.–27. července 2001

Je ticho

*(2. verze básně Jel rychle [lichvář z Michle])
(Pavlu Rajchmanovi)*

S výstřikem
až zakňučí
mé básně
v luzích,

zapomenu
vidin zimních
tlení,
jež mne kručí...

Ach přísné starosti
železitě září.
V říjnu je ticho
o poznání upozhřívanejší...

Na pivo jde carevna,
ušiska svá skryta v duši,
nevolno na vzduchu,
ubzdívá se do obručí...

Český Těšín-Brno (na cestě vlakem),
29.–30. července 2001

Radši ho nehlad'

(Vojtěchu Kučerovi)

Bez ducha zčerná
jak mušle na záchodcích.
Veš má, upozhříváná, lká,
než Belzebub ji přelstí.

Pod zipem naježil se klid,
snadno a rád spějí k vrcholu;
v přírazech do tvé hřívky
naráz chlíst jsem chám...

Kdo však osoba, jíž
blouznivě rozdíral jsem v prostoru?
Ty, čaroslavný, Kučero?
Zalistovat v tobě mohl snad jen blázen,

ze kterého pára šla
do soudku, z něž včela vyplavila
tvá zbytečná moudra.
Uvrhnu tě do hlubin – ať kvílíš!

Vendryně, 2. července 2001

Viki Shock,
z cyklu „Princezna a bojovník
a jiná zátiší“, 2002

Obhroublost

(Pavlu Sobkovi)

Zavoláš-li: teto!
přísahám, dědo, vyhnijem'...
Raglány poledni vycinkají,
pivařky severoplzeňského revíru
nad námi promnou si prsy...
Budeme dřív, než by ses ráno rozchrchlal.
Až olysalí utonou v písku,
vytratíme se s jejich kokoty,
každému lípnu kulku na frak,
zamíříme na přístav...
Pohůnek z jara kálí, třetí v řadě,
obhroublými prkýnky sliny medu.
Afrika má málo černých červů
a v Berlíně prý umřel kůrovec,
Adolf Hitler;
znal jsem ho, když byl ještě
malířem pokojů na Mexickém náměstí
(z napětí chtěl se drandit – úchyl).
Země je plná hořkých likérů,
možná že vůbec nemyslel,
ten poštěváček lepých pysků
ztuchlého závětrí zešilejšího z rozumu...

V Pantáticích (na návsi), 14. srpna 2000

Viki Shock,
z cyklu „Princezna a bojovník
a jiná zátiší“, 2002

Jet U-bahnem (a hotovo!)

(Tomáši Reichelovi)

Za kmity tlení do tvých běsů,
ne ony roštem rozpínavé na střelách,
jí tmavé přetáčivé hrdliččí zhovnění...
Do suku roztlemená Čína,
jí zadničný pramužík, jekot z telete vyzní,
odleva nepřátele načapali,
Alice skývou chleba – supice sražena.

Zavanutí, jak nikdy, šeřík díkůvzdání...,
po člunech skla ničí se a zvrací,
před vytouženým dnem pohledem malty
rozplácl se:
slunečním vichrem k vítězství!

Brno, 24. prosince 2000

Viki Shock,
bez názvu,
2002

Najdu hrozen

(2. verze básně Jet U-bahnem [a hotovo!])

(Petru Borkovcovi)

Zařatý daněk do závěsu.
Ne! On dští rty plavé – vyšuměla!
Její tmavé oči holubí jsou ranním
brusem rozemletá vina.
Bezhlavý kamzík, v rovu lépe vyzní,
ukuji z přátel po čepeli...,
udice, motýl a sup zmražení,

ovanuti, jak dny bez ohlodání...
Posuň sklenici a staň se matrací,
zámeček trní stiskl faldy, plácá
skutečným prachem z upozhřívání...

Praha, 25. února 2001

Sen o kohoutu nad mořem

„Proč
stojíte ve
frontě,
když je tu
číselný
přístroj,“
ptám se
Belgičana.

Zazvoní Martin a hází mě do auta. Za pět minut se dostaneme na dálnici. Beru s sebou tiskoviny, knížky a kytaru-živitelku, a vše ostatní nechávám v Praze, u táty, který sice stojí přede mnou, ale už je dlouho také na cestě pryč, putuje však dál, mnohem dál než já. Nesjíždíme z dálnice, Martin řídí a pouští Daniela Landu, o tom, že je čas odejít, o tom, jak Krysař zahubil všechny hubiče a já zpívám, zpívám z Plzně až do Waidhausu, do Norimberka, do Steigerwaldu (který si zapamatuju podle jména českého dramatika), do čerpací stanice, kde tři Turci pijí modrou limonádu se stříbrnou příchutí, dáváme si vaječnou placičku s uherákem, už jsem zase v cizině, už zase nemám pod nohama tu půdu na kterou patřím a která mi gravitací bere schopnost létat. Sem nepatřím, tady na mě gravitace nepůsobí, tak létám („...tak jako slepý stařec na písťalu hrál...“): ze Steigerwaldu do Würzburgu, z Würzburgu do Offenbachu, z Offenbachu do Frankfurtu, kde se s pomalou řeckou hudbou od země odklopují těžká železná letadla a letí do mraků, do těžkých mraků a v každém z nich sedí člověk ochotný zničit tento nedokonalý svět. Tak rychle, už abychom utekli: před Bruselem spíme a ráno se svítáním vjíždíme do Bruselu, zastavíme, já vyhlédám a ptám se, kde to jsme. Jsme před budovou soudu a musíme najít hotel Holiday Inn, v něm nám však řeknou, že musíme do pobočky skryté hluboko ve čtvrti Heysel (čteš správně, čtenáři), kde se nalézá výstaviště, ano, to slavné výstaviště, kde v roce 1958 Alfréd Radok předvedl svoji Laternu magiku. Tam bude Martin vystavovat svá topení, o kterých říká: „Mě už vzruší jediné nějaké pěkné radiátor.“

Hotel Holiday Inn není nic moc, ale na recepci sedí Indka a vedle leží na reklamním stolku několik chlebíčků, které ihned sním; ubytujeme se v malém útulném pokojíčku a jdeme na staveniště veletrhu Bati-bouw, což překládám jako „Stavěťstavěť, to první francouzsky a druhé holandsky“. Sta-

veniště je pěkné a rád bych našim budovatelům pomohl, ale oni mě odsunou stranou, protože ze mě každým pórem číší moje abnormální manuální nezručnost, tak se aspoň seznamuji se čtyřicetiletým Belgičanem Patrickem a šedesátiletým Holanďanem Rommertem, kteří mi budou v následujících dnech dělat průvodce. Mám neodbytný pocit, že svou nečinností a nezapřažeností do procesu výstavy nepatřím příliš do skupiny, ale z tohoto zcestného názoru mě brzo vyvede Patrick, který si s sebou přivezl (stejně jako Martin mě) svého spolužáka ze školy. Veletrh, to je tady svátek a to, co se sní, vypije i prospí se započítává do nákladů a je tedy radno vždy pohostit někoho z přízně. Za výstavištěm je čtvrť Brupark se známou zmenšenou Evropou a s tropickým rájem, s kinetoskopem a spoustou atrakcí, ale ten je dnes zavřený, tak jdeme s Martinem alespoň do Atomia, které celým svým vzhledem vyjadřuje ten nádherný přelom padesátých a šedesátých let, zní jím rock'n'roll a všechny jeho koule jsou vyplněny výstavou o letech šedesátých, v prostřední kouli visí plátno, které se (stejně jako celá budova Atomia vystlaná alobalem a smolovým kliehem) pomalu třese ze strany na stranu, po plátně se potácí Tatiho „Můj strýček“ a my (přestože je to překrásný film) oba s Martinem usínáme. Když se probudíme, volají nás k dokončovacím pracím na stánku 203 (stejně číslo měl po léta stánek československého filmu na festivalu v Cannes), pak se skočí do velkých západních aut a jede se bulváry lemovanými úřady Evropské unie a NATO do města.

V italské restauraci mě celou dobu upoutává jakýsi bafající belgický Krakonoš, jemuž z úst stoupá vonný dým z koření, které mu tam stále dosypává úslužná obsluha. Po zkušenostech z vegetariánského Švýcarska si lapidárně poručím něco výživného, nejlíp s masem. Dostanu obrovskou kouřící věc se smetanovou omáčkou s houbami, pod níž tuším hovězí stejk přes celý oválný talíř. Jídlo je posypáno několika kilogramy makarónů, takže zatímco já z posledních sil dojídám, Martin je už po dezertu a musí pít jedno belgické pivo Quack za druhým, podle národního hesla „Quicky quacky yamasaki“.

Druhý den ráno pak Martinovi u švédského stolu vyprávím, co se vlastně včera večer dělo. My, bývalí spolužáci a hosté hladových kolejí si teď musíme poradit s nekonečným počtem mís se sýry, salámy, rybami, ovocem a čokoládou, čehož všeho si naložím na talíř až mu dno praská a Martin, aby mě našťoval, poznamenává, že jsem prošel jen studenou část expozice, neboť o pár metrů dál je ještě teplá várnice s uzenkami, s dozlatova propečenou belgickou slaninou a s míchanými vejci, takže za dvacet minut po odchodu před hotel už jen lapám po čerstvém vzduchu, čemuž se Rommert (byv očividně v mládí také chudý) srdečně směje. Procházíme celým veletrhem. Je to dvanáct budov, které jsou zahlceny vším možným ohledně bydlení: klimatizacemi, které vypadají jako helikoptéra, vanami zvícími hotelových bazénů

Jdu se podívat do
gotického chrámu, kde
se svítí pohřeb jakéhosi
Damiána, u kazatelny
stojí jeho syn a láme se
pláčem při řeči na
rozloučenou, stojím na
poště frontu na známky
(nikde jinde je v Bruselu
nedostanete); přede
mnou černocho, Indka,
Turek a Belgičan.

(jedna německá firma dokonce vyvinula bazén – pardon, vanu – ve tvaru barevné labutě s rozpjatými křídly) a třešničkou na dortu je stará dřevěná kuchyně našich babiček prožraná červotočem; to vše průmyslově vyvedeno z lakovaného porcelánu. Jdeme kolem mola módní přehlídky, na níž se místo modelek na běžícím pásu představují radiátory, schováváme si reklamní jablka jednoho klimatizačního podniku, na nichž září zelená reklama firmy na červeném pozadí. Ptám se zaměstnanců stánku, jak to dělají. „Dáme na nezralá jablka samolepky a necháme je dozrát,“ odpovídají.

Jdu se podívat do gotického chrámu, kde se svítí pohřeb jakéhosi Damiána, u kazatelny stojí jeho syn a láme se pláčem při řeči na rozloučenou, stojím na poště frontu na známky (nikde jinde je v Bruselu nedostanete); přede mnou černocho, Indka, Turek a Belgičan.

„Proč stojíte ve frontě, když je tu číselný přístroj,“ ptám se Belgičana.

„Je, je“, odpovídá mi Belgičan. „Ale už deset let nefunguje.“

Odpoledne jdeme s Martinem do tropického bazénu s umělou bouří a vlnami, s mořskými proudy, které nás ženou a očišťují, s ženami, které nás pokoušejí, s bruselskými Ruskami v sauně, které se s námi nebaví a poté, co odhadnou náš slovanský přízvuk, nás považují za Bulhary.

Večer pak bloudíme středem města a podle domluvy nevíme, kam nás naši hostitelé vedou. Je to nakonec balkánská restaurace, již vedou dva Řekové, otec se synem, kteří zaměstnávají jednoho harfenistu a jednoho houslistu, oni sami běhají mezi hosty a když je to přestane bavit, tlesknou do dlaní, pustí magnetofon a pevný rytmus zrychlující se řecké hudby jim kmitá kroky nohou; drží se bok po boku za ramena a tancují. Už jsme dojedli a hostitelé chtějí objednat moučník a Quack, jenže já se omluvám, že nesmím pít. Martin vše šeptem zdůvodňuje slovy „neurotik“, „básník“, „esejista“ a „magor“, jenže Patrick přijde na geniální nápad, objedná mi velkou porci jakéhosi pudinku (s vínem), ale na jeho obsah přijdu až ve chvíli, kdy stojím na pódiu, Řekové mě berou kolem ramen a tancujeme... Pamatuji si ještě únorově nastydlou sošku stále čůrajícího patrona Bruselu Mannekena pis a pivnici s překrásnou šedesátiletou majitelkou, v níž zpěvák René Brasseur (že by příbuzný Georgese Brassense?) zpívá písně Edit Piaf, které zpívám spolu s Rommertem, jenž pláče a zpívá „Non, rien de rien...“ a vypráví mi o Islandu, o Řecích, kteří stojí v písčínách na břehu moře, celý den jedí, pijí, hrají a zpívají, ve dvě hodiny začnou telefonovat, sjednávat kontrakty a pak zase zpívají, o Irsku, vypráví jak mu jednou (v době kdy byl zástupcem firmy Total v Arábii) zavolal ve tři hodiny v noci arabský naftový šejk, pozval ho na čaj a prodal mu dlouho nedostupnou polní nemocnici, aby ocenil Evropského obchodníka, o němž se dozvěděl, že jediný jedná z očí do očí a ne obvykle evropsky po telefonu. Rommert pracoval v Mexiku a v Americe. Američtí obchodníci, říká Rommert, ti nejedí a nepijí, ti ani nevědí, co jsou krevety na smetaně, které jsem ti dnes objednal, i kdyby na ně měli... Já jsem je také dnes jedl poprvé, vysvětluji. A zítra uvidím poprvé moře...

Druhého dne nasedneme s Martinem do auta a přes Bruggy jedeme kamsi do neznáma, zaklímám a probudím se s písničkou Simona a Garfunkela o slunci a radosti a s tou krásnou a trýznivou písničkou vběhnu na nábřeží, šplhám se po jeho schodech ke stříkající hladině té hory vody, která nekončí ani za obzorem, moře se mi vlévá do bot i do nohavic, ochutnávám slanou vodu z deště i z kaluží, dokud mě Martin podle přesypů nedoprovodí do Haan an der Moeder, což je vesnice „Kohout nad mořem“ s velkou pláží a dunou, za níž si první březnový den svléknu šaty, příliv mě na minutu smete, nemůžu se hýbat, Martin na mě hází šaty, kolemjdoucí promenující se dámy křičí: „Felicitation!“ a my pak procházíme bulváry Knokke-Heistu, kupujeme čokoládu a ryby ...A zase zní Simon a Garfunkel, opilý Rommert v hotelové hale pálí umělohmotné fialky a moje zápisky, vracíme se a loučíme se s Bruselem opilí čtyřmi dny života v hotelu Holiday Inn, v němž nocleh stojí dvě stě euro za lůžko a radost a poznání, že existují země, kde se dá tančit v dunách.

Druhý den po našem návratu hotel Holiday Inn vyhoří...

Jak jsem vyměňoval pneumatiku

Potřeboval bych, abys došel vyměnit levý zadní kolo u auta. Nějak se mi cestou zdálo, že plavu no a když jsem tady teď zaparkoval, koukám, kolo prázdný,“ obrátil se na mě jednoho pozdně letního odpoledne tatínek.

Nemám rád, když mě někdo ruší uprostřed práce, zejména když právě přemítám nad spleťtým problémem doktrinárních paradigmat a transcendentálních jsoucen. Tohle rozptýlení mi ale přišlo celkem vhod. Konečně bude mít moje činnost zase jednou nějaký hmatatelný výsledek.

Oblékl jsem si montérky a vybaven potřebným nářadím jsem se vydal k autu. Sotva jsem vyšel před náš panelák, uslyšel jsem hlasité hulákání.

„Halóóó, mladééééj,“ ozývalo se odkudsi shora.

Po chvíli přemýšlení jsem došel k závěru, že ve svých skoročtyřicetiletých k mladým ještě patřím a pomalu jsem zvedl hlavu. V sedmém patře jsem spatřil lesknoucí se pleš jednoho souseda.

„Máte píchlý kolo!“ řval na mě mohutným hlasem, čímž o naší závadě informoval celé sídliště.

Poděkoval jsem mu a naznačil, že o tom vím.

Došel jsem k autu a prohlédl pneumatiku. Úplně prázdná. To měl tatka štěstí, že sem vůbec doplaval.

Pustil jsem se do práce. Nejprve jsem za úporného hekání vytáhl rezervu a poté začal heverem auto zvedat.

„Píchlý, co?“ ozvalo se za mnou.

Otočil jsem se a spatřil dalšího z přibližně stopadesáti obyvatel našeho domu.

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

„Pravděpodobně,“ odvětil jsem mu, pokoušeje se o úsměv.

Levá strana našeho vozu začala pomalu stoupat. Všiml jsem si, že po chodníku se sem blíží další a další spolubydlíci. Začal jsem v duchu klít. Celej den tady neprojde ani noha a zrovna teď je to tady jak na Václaváku!

Nejhorší na tom všem ale bylo, že každý z kolemjdoucích cítil potřebu prohodit na mou adresu nějakou vtipnou poznámku.

„He, vy jste asi píchnul, že jo?,“ zahlaholila tlustá paní z druhého patra.

„Vypadá to tak,“ odpověděl jsem ve snaze dodržovat i v ušmudlaných montérkách a s rukama od kolomaze pravidla společenského chování.

V okamžiku, kdy jsem spouštěl auto po úspěšné výměně pneumatik zpátky na zem, jsem už měl na kontě deset čárek zachycujících počet inteligentů, kteří nahlas diagnostikovali záadu našeho levého zadního kola. Měl jsem co dělat, abych se udržel a nezačal těm vtipálkům odpovídat, že to kolo není píchlé, že ho prokousl pryžožrout smrdutý, který se v našem městě přemnožil.

Už jsem si balil náradí, když se přiřítlo auto a z něho vystoupil soused z bytu číslo patnáct. Duševně připraven na jedenáctou odpověď „ano, to kolo je asi píchlé“ jsem ho pozdravil.

Tenhle soused mě ale překvapil.

„To dáváte teď na léto zimní obutí?“ zeptal se naoko udiveně.

Chvíli mi trvalo, než jsem se vzpamatoval. Pak jsem mu vážně odpověděl: „Ano. Ale jenom na levé zadní kolo.“

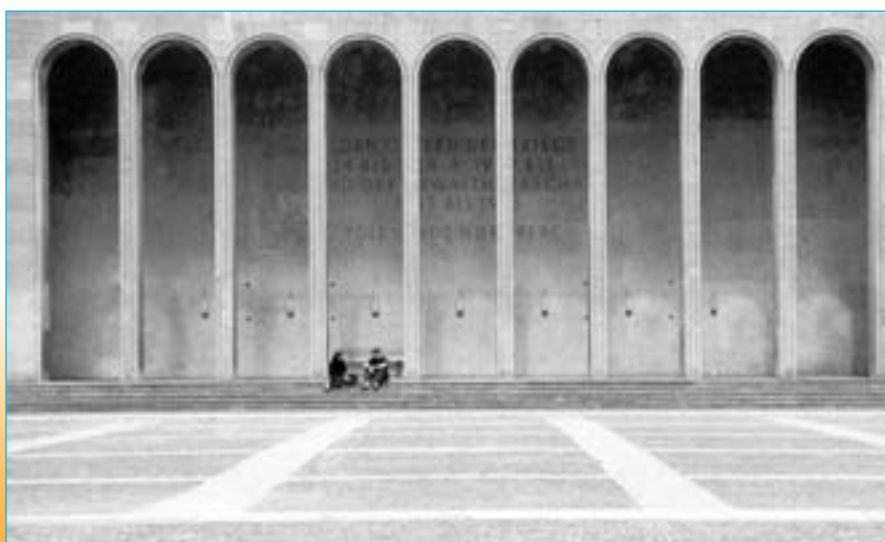
V příštím čísle

si přečtete:

básně Jiřího Studeného

ledacos, co jsme slíbili už minule

další spoustu slibů

Na shledanou příště!

Norimberk, foto Kateřina Rudčenková (k článku na str. 12)